

Is er nog een plekje vrij?

*Onderzoek van de gemeentelijke kinderombudsman
naar de toepassing van drang in de Rotterdamse
jeugdhulpverlening en naar het besluitvormingsproces
aan het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond*

26 februari 2018

gemeentelijke
kinderombudsman

***Het onderzoeksteam van de gemeentelijke
kinderombudsman bestond uit:***

Bart van der Linden

Michelle van Overdam

Reinier Lagerwerf

Zehra Zararsiz

Anne Mieke Zwaneveld (*gemeentelijke kinderombudsman*)

Is er nog een plekje vrij?

*Onderzoek van de gemeentelijke kinderombudsman
naar de toepassing van drang in de Rotterdamse
jeugdhulpverlening en naar het besluitvormingsproces
aan het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond*

26 februari 2018

gemeentelijke
kinderombudsman

Samenvatting

In 2015 is de nieuwe Jeugdwet van kracht geworden. In deze wet is de decentralisatie van alle jeugdhulp naar de gemeenten geregeld. De invoering van de Jeugdwet beoogde ook de inzet van intensieve en zware kinderbeschermingsmaatregelen zoveel mogelijk te voorkomen. Met het oog daarop is voor jeugdbeschermingsinstellingen binnen de regio Rotterdam Rijnmond de mogelijkheid gecreëerd om regie in gezinnen te gaan voeren nog voordat er sprake is van een door de kinderrechter opgelegde kinderbeschermingsmaatregel. Dit wordt een drangtraject genoemd. Ouders waarbij vrijwillige hulpverlening niet het gewenste effect heeft gesorteerd, krijgen hiermee een laatste kans. De beslissing tot het volgen van zo'n drangtraject wordt genomen door het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond. Dat plein is een overlegstructuur onder leiding van de gemeente Rotterdam waaraan verschillende partijen binnen de jeugdzorg deelnemen.

In het onderzoek van de Rotterdamse kinderombudsman staan twee hoofdvragen centraal:

- 1 Hoe wordt in het kader van de Rotterdamse jeugdhulpverlening drang toegepast?
- 2 Hoe verloopt in dat verband het besluitvormingsproces aan het Jeugdbeschermingsplein?

Bij het beantwoorden van beide vragen is onder andere getoetst aan de vereisten van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Het IVRK stelt onder meer dat bij overheidsoptreden het belang van het kind altijd voorop moet staan en dat kinderen en/of hun wettelijke vertegenwoordigers altijd gehoord dienen te worden bij beslissingen die hen aangaan. Bij het onderzoek zijn verder de behoorlijkheidsnormen van de gemeentelijke ombudsman leidend geweest.

Afgezet tegen deze toetsingscriteria signaleert de kinderombudsman serieuze tekortkomingen, zowel bij de toepassing van drang in het kader van de jeugdhulpverlening als bij het besluitvormingsproces door het Jeugdbeschermingsplein. De belangrijkste bevindingen van de kinderombudsman met betrekking tot de toepassing van drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening zijn als volgt samen te vatten:

- De kinderombudsman kan zich voorstellen dat er situaties zijn waarin drang wordt toegepast in een laatste poging om gezinnen te stimuleren de problemen op te lossen en de veilige ontwikkeling van het kind te waarborgen. Dit speelt vooral in situaties waarin de reguliere jeugdhulp onvoldoende resultaat boekt en/of op weerstand stuit.
In Rotterdam is er, evenals in veel andere gemeenten, voor gekozen om daarvoor een afzonderlijk drangtraject te organiseren. Een jeugdbeschermingsinstelling neemt dan de regie over het gezin over van het wijkteam.
De kinderombudsman is van mening dat de gemeentelijke wijkteams in principe in staat moeten zijn om te gaan met weerstand van cliënten tegen de hulpverlening. Op dit moment beschikken echter niet alle wijkteams over de daarvoor benodigde expertise. In het belang van de veiligheid van het kind is overdracht van de regie van het wijkteam naar de jeugdbescherming in bepaalde gevallen dan ook begrijpelijk. Op de lange termijn bezien is het echter zeer wel denkbaar dat, ook bij weerstand van ouders en kinderen tegen hulpverlening, de verantwoordelijkheid voor alle vrijwillige hulpverlening volledig bij het wijkteam berust. De wijkteams moeten daartoe wel worden geëquipeerd.
- Drang hoeft niet per se als een apart traject te worden georganiseerd, maar kan ook een attitude of methode zijn die in alle fasen van de jeugdhulpverlening wordt toegepast; zowel door wijkteammedewerkers als medewerkers van jeugdbeschermingsinstellingen. Verschillende cliënten waarmee is gesproken, gaven aan dat hulpverleners dreigden met een gang naar de kinderrechtster of een uithuisplaatsing als zij niet zouden meewerken. De kinderombudsman vindt dergelijke dreigementen ongepast en contraproductief. Er is dan sprake van intimidatie zonder dat ouders zich hiertegen kunnen verweren.
- De kinderombudsman heeft verschillende voorbeelden gesignaleerd waarbij hulpverleners in het vrijwillig kader onder drang zware ingrepen in het gezin toepasten waaraan voorheen een kinderbeschermingsmaatregel ten grondslag lag. Het ging daarbij om geforceerde uithuisplaatsingen, een contactverbod met kinderen en om urinecontroles die aan ouders werden opgelegd. De kinderombudsman wijst dit af. Het gaat om ingrijpende maatregelen waarbij het de betrokken cliënten ontbreekt aan afdoende rechtsbescherming. Bovendien moeten maatregelen die een ernstige inbreuk vormen op het persoonlijk leven en/of het in de IVRK vastgelegde grondrecht op gezinsleven, altijd ter toetsing aan de kinderrechtster moeten worden voorgelegd.

- Ouders zijn in veel opzichten geen gelijkwaardige partij ten opzichte van jeugdhulpverleners. Bovendien is de gang van zaken rond de inzet van de jeugdbescherming voor veel cliënten onduidelijk. Het is dan ook van belang dat zij zich kunnen laten bijstaan. Het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg is daarvoor de eerst aangewezen partij. De kinderombudsman is van mening dat hulpverleners gezinnen daar actief op dienen te wijzen. Dat gebeurt nu onvoldoende. Dit geldt ook voor het wijzen op de geldende klachtenprocedures.
- Een laatste belangrijke punt van zorg betreft de betrokkenheid van het wijkteam bij een drangtraject. De samenwerkingsafspraken tussen de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen stellen nadrukkelijk dat het wijkteam aangesloten blijft op het drangtraject. Voor de continuïteit van de hulpverlening en daarmee voor de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind is dat van wezenlijk belang. In de praktijk blijkt echter dat niet alle wijkteams betrokken blijven tijdens het verloop van een drangtraject. Dat is niet wenselijk. Ook onwenselijk is dat sommige wijkteams na afloop van een drangtraject terughoudend zijn om de begeleiding en monitoring van gezinnen weer over te nemen. Dat laatste is soms nodig omdat er nu eenmaal gezinnen zijn die langduriger zorg nodig hebben dan de termijn van drie tot zes maanden die een drangtraject duurt.

Het Rotterdamse Jeugdbeschermingsplein is de instantie die de beslissing neemt om al dan niet een drangtraject in te zetten. De belangrijkste bevindingen over de gang van zaken rond het Jeugdbeschermingsplein kunnen als volgt worden samengevat:

- De Rotterdamse kinderombudsman is positief over de snelheid waarmee meldingen op het Jeugdbeschermingsplein worden behandeld en over de gestructureerde manier waarop het plein casuïstiek bespreekt.
- De aanmelding van een jeugdige bij het Jeugdbeschermingsplein verloopt niet altijd naar behoren. Zo komt het voor dat jeugdhulpverleners die melding inhoudelijk niet of onvoldoende met cliënten doorspreken. De betrokkenheid van de jeugdige bij de meldingsprocedure laat helemaal te wensen over.
- De gemeente nodigt ouders (en kinderen) niet bij het Jeugdbeschermingsplein uit voor de bespreking van een melding die op hen betrekking heeft. Rotterdam is in dit opzicht een opvallende uitzondering ten

opzichte van de rest van het land. De kinderombudsman vindt het uitsluiten van ouders (en kinderen) van deelname aan het Jeugdbeschermingsplein in Rotterdam onterecht. Goede en eerlijke besluitvorming vereist dat *alle* betrokken partijen rechtstreeks door het Jeugdbeschermingsplein worden gehoord, in het bijzonder de personen op wie de bespreking betrekking heeft. Een behoorlijke overheid luistert naar de burger en biedt hem gelegenheid zijn visie naar voren te brengen. Dat de hulpverlener een melding aan het Jeugdbeschermingsplein vooraf met de cliënt(en) bespreekt, is onvoldoende.

Alles overziende komt de Rotterdamse kinderombudsman tot de volgende conclusie. De overdracht van de verantwoordelijkheid voor de jeugdhulpverlening naar de gemeente heeft een grote inspanning gevergd. Daarbij zijn keuzes gemaakt die inmiddels aan een herijking toe zijn. Dat geldt zowel voor de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein als voor de toekomst van drangtrajecten in de jeugdhulpverlening.

De kinderombudsman heeft het concept-rapport met zijn bevindingen eind november 2017 voor wederhoor voorgelegd aan de gemeente Rotterdam en de voor het onderzoek belangrijkste ketenpartners binnen de Rotterdamse jeugdhulpverlening. De ontvangen reacties hebben geen aanleiding gegeven tot wezenlijke herzieningen van het onderzoeksrapport. Verreweg de meeste aanbevelingen worden onderschreven. Enkele aanbevelingen heeft de kinderombudsman op basis van de ontvangen reacties aangescherpt.

Dat de gemeente Rotterdam een pilot start om te bezien hoe de deelname van ouders en kinderen aan het Jeugdbeschermingsplein het beste vorm gegeven kan worden, is positief. De vraag of er voor hen “een plekje vrij is”, wordt daarmee positief beantwoord.

Aanbevelingen

Op basis van de bovengenoemde conclusies doet de Rotterdamse kinderombudsman de volgende aanbevelingen om de uitvoeringspraktijk te verbeteren:

Aanbeveling 1 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Formuleer een wenselijk en door alle betrokken partijen gedragen lange termijn perspectief voor een transparante verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeentelijke wijkteams en jeugdbeschermingsinstellingen, waarbij de veiligheid van het kind voorop staat.

Aanbeveling 2 aan de gemeente:

Investeer in deskundigheidsbevordering van wijkteams opdat zij ook bij complexe gezinsproblematiek waarbij weerstand bestaat tegen jeugdhulpverlening, invulling kunnen geven aan hun wettelijke taak.

Aanbeveling 3 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Zorg ervoor dat er concrete grenzen worden gesteld bij het uitoefenen van druk op cliënten door jeugdprofessionals en voorkom daarmee dat cliënten zich geïntimideerd voelen. Organiseer daartoe bijvoorbeeld (gezamenlijke) leerbijeenkomsten.

Aanbeveling 4 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Zorg ervoor dat interventies, zoals geforceerde uithuisplaatsingen en contactverboden, die zozeer in het gezins- en persoonlijk leven ingrijpen dat die alleen door tussenkomst van de kinderrechter mogen worden opgelegd, niet in een vrijwillig (drang)kader worden toegepast.

Aanbeveling 5 aan de gemeente:

Bewaak dat professionals een melding aan het Jeugdbeschermingsplein, voordat zij die verzenden, altijd face-to-face inhoudelijk bespreken met zowel ouders als jeugdigen.

Aanbeveling 6 aan de gemeente:

Zorg ervoor dat ouders en jeugdigen ook altijd schriftelijke informatie krijgen over de gang van zaken bij het Jeugdbeschermingsplein en ontwikkel een kindvriendelijke versie van zo'n informatieblad.

Aanbeveling 7 aan de gemeente:

Informeer ouders en jeugdigen zowel mondeling als schriftelijk welke partijen op het Jeugdbeschermingsplein inzage krijgen in de gegevens op het meldingsformulier en meld hen bovendien dat de deelnemende partijen aan het plein gegevens uit hun eigen databestanden over het gezin (kunnen) uitwisselen.

Aanbeveling 8 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Attendeer ouders en jeugdigen actief op de mogelijkheid van ondersteuning door het AKJ en op de klachtenprocedure; niet alleen schriftelijk maar ook mondeling.

Aanbeveling 9 aan de gemeente:

Nodig de betrokken gezinnen, ouders en kinderen, uit voor de bespreking van een melding aan het Jeugdbeschermingsplein en onderzoek door middel van een pilot hoe dat het beste vormgegeven kan worden.

Aanbeveling 10 aan de jeugdbeschermingsinstellingen:

Draag er zorg voor dat het eerste intakegesprek in het kader van een drangtraject altijd face-to-face plaatsvindt met ouder(s) en jeugdige.

Aanbeveling 11 aan de gemeente:

Zorg dat wijkteams actief betrokken blijven bij het verloop van een drangtraject en na afloop van zo'n traject de begeleiding overnemen.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	12
1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek	12
1.2 Hoofdlijnen van de Rotterdamse aanpak	14
1.3 Toetsingskader	16
1.4 Methode van onderzoek	17
1.5 Leeswijzer	20
Hoofdstuk 2 Toetsingskader	21
2.1 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)	21
2.1.1 Algemene principes	21
2.1.2 Recht op gezinsleven en ingrijpen overheid	22
2.1.3 Participatie en betrokkenheid van kinderen	23
2.2 Jeugdwet	23
2.2.1 Vrijwillig kader	24
2.2.2 Gedwongen kader	25
2.2.3 Drangkader	26
2.3 Andere relevante wet- en regelgeving	28
2.3.1 Rotterdamse regelgeving en beleid met betrekking tot de jeugdhulpverlening	28
2.3.2 Bescherming persoonsgegevens	28
2.4 Behoorlijkheidsnormen	29
Hoofdstuk 3 Drang in de Rotterdamse Jeugdhulpverlening	31
3.1 Drang als apart traject in Rotterdam	31
3.2 Drang als houding	36
3.3 Bijzondere maatregelen in een vrijwillig of een drangkader in Rotterdam	38
3.4 Oordeel en aanbevelingen	40
Hoofdstuk 4 De melding aan het Jeugdbeschermingsplein	46
4.1 De procedure	46
4.2 Karakter van de meldingen	47
4.3 Betrokkenheid ouders en kinderen bij de melding	48
4.4 Ondersteuning voor gezinnen voorafgaande aan de melding	51
4.5 Oordeel en aanbevelingen	52

Hoofdstuk 5 Het Jeugdbeschermingsplein	54
5.1 De gang van zaken bij het Jeugdbeschermingsplein	54
5.2 Oordeel van jeugdprofessionals over het Jeugdbeschermingsplein	56
5.3 Deelname van ouders en kinderen aan het Jeugdbeschermingsplein	57
5.4 Oordeel en aanbeveling	63
Hoofdstuk 6 Het vervoltraject	68
6.1 De procedure	68
6.2 De onderzoeksbevindingen	70
6.3 Oordeel en aanbevelingen	72
Hoofdstuk 7 Conclusie	74
7.1 Drang	75
7.2 Jeugdbeschermingsplein	76
7.3 Ontvangen wederhoorreacties op het concept-rapport	77
7.4 Aanbevelingen	77
7.5 Tenslotte	79
Bijlage 1 Behoorlijkheidsnormen	80
Bijlage 2 Geraadpleegde personen en instanties	86
Bijlage 3 Meldingsformulier Jeugdbeschermingsplein	90
Bijlage 4 Toeleiding naar dwang en drang in de jeugdhulp: ervaringen elders	97
Bijlage 5 Wederhoorreacties op het conceptrapport	104

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Achtergrond

In 2015 is de nieuwe Jeugdwet van kracht geworden. In deze wet is de decentralisatie van alle jeugdhulp naar gemeenten geregeld. Doel van deze transformatie was *“om het jeugdstelsel te vereenvoudigen en het effectiever en efficiënter te maken, met het uiteindelijke doel het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving”*¹. De invoering van de Jeugdwet beoogde tevens de inzet van intensieve en zware kindbeschermingsmaatregelen zoveel mogelijk te voorkomen. Met het oog daarop is voor jeugdbeschermingsinstellingen binnen de regio Rotterdam Rijnmond de mogelijkheid gecreëerd om regie in gezinnen te gaan voeren nog voordat er sprake is van een door de kinderrechter opgelegde kindbeschermingsmaatregel. Dit wordt een drangtraject genoemd. Ouders² waarbij vrijwillige hulpverlening niet het gewenste effect heeft gesorteerd, krijgen hiermee een laatste kans. De beslissing tot het volgen van zo'n drangtraject wordt genomen door het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond. Dat plein is een overlegstructuur onder leiding van de gemeente Rotterdam waaraan verschillende partijen binnen de jeugdzorg deelnemen.

Het Jeugdbeschermingsplein kan ook direct besluiten tot de start van een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming dat kan leiden tot een kindbeschermingsmaatregel. Dat noemt men een dwangtraject.

Aanleiding voor het onderzoek

In november 2016 maakte een Rotterdamse jeugdrechtsadvocaat zijn zorgen bij de gemeentelijke kindombudsman kenbaar over de in zijn ogen onvoldoende betrokkenheid van ouders en kinderen bij de besluitvorming door het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond. Volgens hem vraagt het Jeugdbeschermingsplein ouders en kinderen onvoldoende naar hun mening, waardoor het risico bestaat dat het plein verkeerde jeugdhulp inzet.

¹ Zie hoofdstuk 1, Memorie van toelichting bij de Jeugdwet 2015.

² In dit rapport worden onder ouders behalve de feitelijke ouders ook eventuele anderen verstaan die het gezag hebben over het kind.

De (rechts)positie van ouders en kinderen bij drangtrajecten in de jeugdhulpverlening is ook landelijk een onderwerp van zorg. Zo schrijft de landelijke Kinderombudsman in haar in november 2016 verschenen rapport *“Mijn belang voorop? Ontwikkelingen in de jeugdhulp in 2016”* dat ouders en kinderen vaak te weinig worden gehoord en betrokken bij de bepaling van de noodzakelijke jeugdhulp. Specifiek met betrekking tot het inzetten van drang schrijft de Kinderombudsman: *“Uit casussen die de Kinderombudsman heeft ontvangen, blijkt dat ouders zich daardoor geïntimideerd voelen of zelfs gehanteerd om mee te werken, en niet weten wat hun rechten zijn. Op deze manier functioneert drang de facto als dwangmiddel, maar dan zonder de rechtstatelijke toets door een rechter”*.

Om vast te stellen of de bovengenoemde zorgen over het toepassen van drang in de jeugdhulp, alsmede over de onvoldoende betrokkenheid van ouders en kinderen bij de besluitvorming daarover, ook in de regio Rotterdam spelen, heeft de Rotterdamse kinderombudsman een onderzoek op eigen initiatief ingesteld. Op 15 februari 2017 is het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad hierover geïnformeerd.

Doel van het onderzoek

In het onderzoek van de gemeentelijke kinderombudsman staan twee hoofdvragen centraal:

- 1 Hoe wordt in het kader van de Rotterdamse jeugdhulpverlening drang toegepast?
- 2 Hoe verloopt in dat verband het besluitvormingsproces aan het Jeugdbeschermingsplein?

In de brief waarmee het onderzoek in februari 2017 bij het college van B&W en de gemeenteraad is aangekondigd, zijn deze twee hoofdvragen uitgewerkt in de volgende doelstellingen. Het onderzoek beoogt:

- inzicht te geven hoe de aanmelding van cliënten bij het Jeugdbeschermingsplein plaatsvindt en hoe de besluitvorming over het toepassen van drangtrajecten bij het plein verloopt;
- inzicht te krijgen in de betrokkenheid van ouders en kinderen bij de melding aan en de besluitvorming door het Jeugdbeschermingsplein, alsmede hoe zij worden geïnformeerd en op hun rechten worden gewezen;
- vast te stellen of en in hoeverre door de gemeentelijke wijkteams drang wordt uitgeoefend, voordat een casus wordt voorgelegd aan het Jeugdbeschermingsplein;

- te verduidelijken waarin hulpverlening en regie in een drangkader en in een dwangkader zich inhoudelijk van elkaar onderscheiden;
- knelpunten in kaart te brengen en eventuele verbetervoorstellen te doen.

1.2 Hoofdpijnen van de Rotterdamse aanpak

Rotterdamers voor wie jeugdhulpverlening of opvoedingsondersteuning noodzakelijk is, kunnen daarvoor worden aangemeld bij één van de 42 gemeentelijke wijkteams. Die aanmelding gebeurt door professionals, zoals medewerkers van VraagWijzers, medewerkers van een Centrum voor Jeugd en Gezin, huisartsen of schoolmaatschappelijk werkers. In samenspraak met ouders en kinderen stellen medewerkers van het wijkteam vervolgens een plan van aanpak op waarbij vrijwillige medewerking van de cliënten het uitgangspunt is. Die aanpak heeft niet altijd het gewenste effect. Het kan zijn dat er ernstige zorgen blijven bestaan in de zin dat kinderen niet veilig opgroeien en/of belemmerd worden in hun ontwikkeling, terwijl de ouders die situatie niet kunnen of willen veranderen. Is dat het geval dan kan het wijkteam een gezin melden bij het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond. Ook andere hulpverleners en professionals kunnen hun zorgen over de veilige ontwikkeling van een jeugdige onder de aandacht brengen van het Jeugdbeschermingsplein.

Jeugdbeschermingsplein

Het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond is stadsbreed gelijktijdig met de invoering van de Jeugdwet 2015 van start gegaan. Daaraan voorafgaande functioneerde al sinds 2012 een Jeugdbeschermingsplein in Rotterdam-Zuid. Rotterdam liep daarmee voorop in Nederland.

De voorzitter van het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond is in dienst van de gemeente. Verder nemen aan het plein vertegenwoordigers deel van gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen, de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de Rotterdamse wijkteams.

Het Jeugdbeschermingsplein behandelt niet alleen meldingen uit de gemeente Rotterdam, maar ook die uit een aantal omliggende gemeenten. Onderstaand overzicht laat zien uit welke gemeenten de meldingen afkomstig zijn en welke instanties in 2016 een melding hebben gedaan:

<i>Herkomst meldingen 2016</i>	<i>Aantal</i>
<i>Gemeenten:</i>	
Rotterdam	698
Maassluis, Vlaardingen, Schiedam	180
Lansingerland	33
<i>Meldende instantie:</i>	
Wijkteams	279
Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond	145
Crisis Interventie Team	134
Veilig Thuis	127
William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering	44
Overig	182

Bron: Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond

Het Jeugdbeschermingsplein bespreekt de binnengekomen meldingen en kan behalve voor (voortzetting van de) vrijwillige hulp door het wijkteam, kiezen voor twee andere soorten van aanpak:

- een drangaanpak;
- een dwangaanpak.

Drang

Als vrijwillige hulp door het wijkteam niet (meer) mogelijk is, stuurt het Jeugdbeschermingsplein waar mogelijk aan op een drangaanpak. In een laatste poging om ouders te stimuleren de problemen op te lossen, neemt een jeugdbeschermer dan de regie in de hulpverlening over. In Rotterdam zijn drie gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming actief; in volgorde van het aantal cliënten: Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond (JBRR), de William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Reclassering en de afdeling Jeugdbescherming & Reclassering van het Leger des Heils. Die gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen richten zich op verschillende doelgroepen. Een drangtraject duurt maximaal drie maanden en kan worden verlengd met nog eens drie maanden.

Als een drangtraject niet het gewenste resultaat heeft, kan de gecertificeerde instelling de jeugdige opnieuw ter bespreking aanmelden bij het Jeugdbeschermingsplein. In 2016 resulteerde 24% van de drangtrajecten in zo'n hermelding.

Dwang

Als de situatie zo ernstig is dat de veiligheid van het kind in het geding is, dan kiest het Jeugdbeschermingsplein direct voor dwang. In dat geval start de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek dat uiteindelijk kan leiden tot het vorderen van een kindbeschermingsmaatregel bij de kinderrechter. In de periode van het raadsonderzoek neemt de daartoe door het Jeugdbeschermingsplein aangewezen jeugdbeschermingsinstelling de begeleiding van het gezin over van het wijkteam en zet zij de hulp in die nodig is om de veiligheid van het kind te waarborgen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2016 door het Jeugdbeschermingsplein genomen beslissingen. De tabel laat zien dat ongeveer tweemaal zo vaak wordt besloten tot een raadsonderzoek/dwangtraject als tot een drangtraject.

<i>Beslissing Jeugdbeschermingsplein 2016</i>	<i>Aantal</i>
<i>Beslissing:</i>	
Raadsonderzoek/Dwang	574
Drang	273
Geen dwang of drang	52
Onderzoek Veilig Thuis	12
<i>Aangewezen als casusregisseur:</i>	
Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond	626
William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering	198
Afdeling Jeugdbescherming & Reclassering van het Leger des Heils	22
Geen team aangewezen	65

Bron: Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond

1.3 Toetsingskader

De Rotterdamse kinderombudsman beoordeelt aan de hand van behoorlijkheidsvereisten of de gemeentelijke overheid zich al dan niet naar behoren heeft gedragen. Of er sprake is van behoorlijk overheidsoptreden beoordeelt de kinderombudsman mede in de context van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). In hoofdstuk 2 van dit rapport zijn

de specifieke behoorlijkheidsnormen opgenomen die in het kader van dit onderzoek relevant zijn.

Eén van de behoorlijkheidsvereisten is dat de overheid binnen het wettelijk kader handelt. De wettelijke grondslag van de gemeentelijke jeugdhulp is eveneens onderwerp van hoofdstuk 2. Daarbij gaat de aandacht in het bijzonder uit naar de manier waarop ouders en kinderen bij de besluitvorming over en de uitvoering van de jeugdhulp betrokken dienen te worden. Samen met de behoorlijkheidsvereisten vormt de wettelijke grondslag het toetsingskader waaraan de kinderombudsman de Rotterdamse uitvoeringspraktijk toetst.

1.4 Methode van onderzoek

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn verschillen methoden gebruikt.³

Jeugdbeschermingsplein

Begin maart 2017 hebben onderzoekers van de kinderombudsman twee bijeenkomsten van het Jeugdbeschermingsplein bijgewoond. Verder hebben zij van de eerste 49 jeugdigen die in 2017 op het Jeugdbeschermingsplein zijn besproken, de aanmeldingsformulieren geanalyseerd.

Interviews met cliënten

Eén van de belangrijkste informatiebronnen voor het onderzoek was interviews met gezinnen die in aanraking zijn geweest met het Jeugdbeschermingsplein en met jeugdbeschermers over drang- en/of dwangtrajecten.

Een aantal van die geïnterviewden had zich spontaan bij de Rotterdamse kinderombudsman gemeld naar aanleiding van de publiciteit bij de start van het onderzoek, of had zich met een individuele, voor het onderzoek relevante klacht tot de kinderombudsman gewend. Ook hebben Rotterdamse jeugdrechtsadvocaten cliënten voor het onderzoek aangedragen. In totaal ging het om elf cliënten.

Daarnaast heeft de kinderombudsman aan de drie gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen in Rotterdam gevraagd om mogelijke respondenten voor het onderzoek te benaderen. Dit heeft geresulteerd

³ Parallel aan het onderzoek op eigen initiatief van de kinderombudsman, heeft de gemeente Rotterdam zelf ook een evaluatie van het functioneren van het Jeugdbeschermingsplein verricht. Ten tijde van de totstandkoming van het onderzoeksrapport van de kinderombudsman waren de resultaten van de gemeentelijke evaluatie nog niet beschikbaar.

in negen geïnterviewde cliënten van JBRR en zeven van de William Schrikker Stichting.

Alles bij elkaar genomen is met 27 cliënten gesproken. Naast deze individuele cliënten zijn ook enkele vertegenwoordigers van cliëntorganisaties geïnterviewd.

Interviews met vertegenwoordigers van Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond

In het kader van het onderzoek zijn leidinggevend en medewerkers geïnterviewd in vier werkgebieden van Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond (JBRR), nl. Alexander, Charlois, Kralingen/Centrum/Delfshaven en IJsselmonde/Hoogvliet/Pernis. Ook is gesproken met een vertegenwoordiging van het Crisis Interventie Team (CIT) van JBRR.⁴

Interviews met vertegenwoordigers van andere gecertificeerde instellingen

Behalve JBRR zijn de William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering en de afdeling Jeugdbescherming & Reclassering van het Leger des Heils gecertificeerde instellingen voor Jeugdbescherming in de Rotterdamse regio. Medewerkers van de kindermobadsman hebben met vertegenwoordigers van deze twee instellingen vraaggesprekken gehouden.

Interviews met Rotterdamse wijkteams

Verreweg de meeste meldingen aan het Jeugdbeschermingsplein worden gedaan door Rotterdamse wijkteams. Om meer zicht te krijgen op de overwegingen die een rol spelen bij zo'n melding, zijn teamleiders en medewerkers van de volgende wijkteams geïnterviewd: Beverwaard, Crooswijk, Oud-Charlois/Wielewaal, Prins Alexander, Prinsenland/'s Gravenland/Kralingseveer, Tarwewijk en IJsselmonde-Noord.

Interviews met andere Rotterdamse professionals

Behalve de bovengenoemde organisaties en instellingen zijn ook vertegenwoordigers van andere Rotterdamse organisaties die direct of indirect betrokken zijn bij het Jeugdbeschermingsplein en/of drangtrajecten geïnterviewd:

- Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam Rijnmond
- Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond
- TriviumLindenhof
- Stek Jeugdhulp

⁴ Het CIT wordt ingeschakeld als er een crisissituatie is in een gezin en er een directe interventie nodig is. Het CIT is één van de instanties die regelmatig jeugdigen ter bespreking aanmelden op het Jeugdbeschermingsplein.

Daarnaast heeft de Rotterdamse kinderombudsman gesproken met de volgende Rotterdamse partijen op het terrein van het jeugdrecht:

- rechters van het jeugdteam van de rechtbank Rotterdam
- Openbaar Ministerie, parket Rotterdam
- Jeugdrechtadvocaten
- Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ).

Consultatie landelijk deskundigen

Om tot een afgewogen oordeel te komen over de Rotterdamse aanpak van jeugd- en gezinsproblematiek, zijn verschillende gezaghebbende deskundigen geraadpleegd, waaronder een hoogleraar jeugdrecht en een hoogleraar jeugdrechtspleging en jeugdbescherming.

Andere Nederlandse gemeenten

Gaandeweg het onderzoek werd duidelijk dat de werkwijze van het Rotterdamse Jeugdbeschermingsplein anders is dan de manier waarop andere Nederlandse gemeenten de toeleiding van jeugdigen naar jeugdbeschermingsinstellingen en de Raad voor de Kinderbescherming organiseren. Om zicht te krijgen op de ervaringen elders zijn deels telefonisch en deels face-to-face interviews gehouden met betrokkenen in de volgende gemeenten/gebieden:

- Amersfoort
- Amsterdam
- Barendrecht
- Breda
- Capelle a/d IJssel
- Den Haag
- Zuid-Holland Zuid
- Haarlemmermeer
- Twente
- Utrecht
- Zaanstreek/Waterland

Verder heeft een medewerker van de Rotterdamse kinderombudsman als toehoorder twee bijeenkomsten bijgewoond van de Haagse jeugdbeschermingstafel in aanwezigheid van de betrokken ouders en kinderen. Na afloop van die bijeenkomsten zijn in totaal vijf Haagse ouders en vier jeugdigen geïnterviewd.

Voor een volledig overzicht van alle geraadpleegde personen en instanties wordt verwezen naar bijlage 2.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 is gewijd aan de wet- en regelgeving die het referentiekader vormen waaraan de kinderombudsman de Rotterdamse praktijk toetst.

De daaropvolgende hoofdstukken gaan achtereenvolgens in op

- de manier waarop binnen de Rotterdamse jeugdhulp invulling wordt gegeven aan drang (Hoofdstuk 3);
- het proces dat voorafgaat aan de bespreking van jeugdigen op het Jeugdbeschermingsplein (Hoofdstuk 4);
- de gang van zaken tijdens het overleg aan het Jeugdbeschermingsplein (Hoofdstuk 5);
- het vervolgtraject nadat het Jeugdbeschermingsplein een beslissing tot een dwang- of drangtraject heeft genomen (Hoofdstuk 6).

Elk hoofdstuk begint met de feitelijke onderzoeksbevindingen. Daarna velt de kinderombudsman daar een oordeel over in het licht van de uitgangspunten die in hoofdstuk 2 zijn geformuleerd. Daarbij doet de kinderombudsman aanbevelingen om de praktijk te verbeteren.

In het slothoofdstuk trekt de kinderombudsman algemene conclusies met betrekking tot de manier waarop de gemeente Rotterdam (de toegang tot) dwang- en drangtrajecten binnen de jeugdhulp heeft georganiseerd.

De kinderombudsman heeft het concept-rapport met zijn bevindingen eind november 2017 voor wederhoor voorgelegd aan de gemeente Rotterdam en de voor het onderzoek belangrijkste ketenpartners binnen de Rotterdamse jeugdhulpverlening. De ontvangen reacties zijn integraal opgenomen in bijlage 5. Waar dat relevant is, gaat de kinderombudsman bij de bespreking van zijn oordeel en zijn aanbevelingen in de navolgende hoofdstukken nader in op de ontvangen wederhoorreacties.

Hoofdstuk 2

Toetsingskader

In dit hoofdstuk staan de juridische kaders waaraan de Rotterdamse kinderombudsman de Rotterdamse uitvoeringspraktijk toetst. Deze kaders zullen worden belicht vanuit de invalshoek die in het onderzoek van de kinderombudsman centraal staat, namelijk de toepassing van drang in de jeugdhulpverlening en de betrokkenheid van ouders en kinderen daarbij. De eerste paragraaf gaat in op het internationale kinderrechtelijke kader, zoals dat is verwoord in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Ook worden relevante artikelen uit het Europees verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) besproken. Vervolgens komt de Nederlandse Jeugdwet aan de orde. Daarna volgen enkele andere juridische- en beleidsuitgangspunten die voor dit onderzoek van belang zijn. De behoorlijkheidsvereisten die de ombudsman aan de gemeente stelt, zijn het onderwerp van de slotparagraaf.

2.1 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)

Het IVRK, ook wel het Kinderrechtenverdrag genoemd, is wereldwijd het belangrijkste juridisch instrument ter waarborging van de rechten van kinderen. In 1995 werd Nederland partij bij dit verdrag. Sindsdien rust op Nederland de verplichting om de bepalingen uit dit verdrag na te leven en zo nodig te verankeren in nationale wetgeving. Op grond van het verdrag is Nederland verplicht om een jeugdhulpsysteem te creëren dat de grootst mogelijke mate van gezondheid, veiligheid en welzijn voor kinderen waarborgt en dat toegankelijk is voor alle kinderen.

2.1.1 Algemene principes

Aan de in het IVRK vastgelegde kinderrechten ligt een viertal 'general principles' ten grondslag. Deze basisprincipes zijn algemeen geldende voorwaarden waaraan alle beslissingen die kinderen raken, moeten worden getoetst.

Algemene principes IVRK:

- **Non-discriminatie** (artikel 2 IVRK): alle rechten van het verdrag gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen.
- **Belang van het kind centraal** (artikel 3 IVRK): bij alle maatregelen met betrekking tot kinderen vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
- **Leven en ontwikkeling** (artikel 6 IVRK): ieder kind heeft recht op leven en ontwikkeling.
- **Mening van het kind** (artikel 12 IVRK): ieder kind heeft recht gehoord te worden over zaken die hem aangaan.

2.1.2 Recht op gezinsleven en ingrijpen overheid

De overheid dient te respecteren dat de ouders de eerst verantwoordelijken zijn voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kind (artikel 5 en artikel 18 IVRK). Daarnaast geeft artikel 9 van het Kinderrechtenverdrag het kind het recht om bij zijn ouders te verblijven of, als hij van zijn ouders is gescheiden, om met hen om te gaan, tenzij dit niet in het belang van het kind zou zijn. In dit verband is behalve het IVRK ook artikel 8 van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens (EVRM) van belang. In dit artikel is het recht op een ongestoord gezinsleven vastgelegd (*'family life'*). Het recht op *'family life'* stelt ouders in staat om zonder inmenging van de overheid voor hun kinderen te zorgen, tenzij daardoor een wettelijk verankerd belang van het kind zou worden geschaad.

In het IVRK zijn twee gronden opgenomen die de overheid de mogelijkheid bieden of zelfs verplichten om in te grijpen in het gezinsleven.

Zo bepaalt artikel 18, lid 2 IVRK dat ouders die problemen ervaren bij de opvoeding van het kind, moeten kunnen rekenen op passende hulp en ondersteuning van de overheid.

Als de veiligheid en/of de ontwikkeling van het kind in gevaar zijn, dan is de overheid zelfs verplicht om in actie komen en zich daarbij zo nodig te mengen in het gezin om het kind te beschermen tegen mishandeling en om zijn/haar recht op leven en ontwikkeling te waarborgen (artikel 19 en artikel 6 IVRK).

2.1.3 Participatie en betrokkenheid van kinderen

In dit onderzoek staat de vraag centraal of de betrokkenheid van ouders en kinderen bij (de besluitvorming over) drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening afdoende is geregeld. In dat verband wordt hieronder nader ingegaan op het eerder genoemde artikel 12 van het IVRK.

Artikel 12 IVRK bepaalt dat het kind het recht heeft om zijn mening vrijelijk te uiten en om in alle aangelegenheden die hem betreffen, gehoord te worden. Dat geldt in het bijzonder in gerechtelijke en bestuurlijke procedures. In General Comment 12 is dit nader uitgewerkt. De overheid moet ervoor zorgen dat het kind zijn mening kan uiten en dat er effectief naar hem geluisterd wordt. Het is een keuze, geen verplichting voor het kind. Het horen kan rechtstreeks plaatsvinden, maar ook door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor toegeruste instelling. Bij het horen dient rekening te worden gehouden met de leeftijd en de ontwikkeling van het kind. Te denken valt bijvoorbeeld aan het aanpassen van procedures aan leeftijd en ontwikkelingsniveau, maar ook aan het focussen op datgene wat het meest in het belang is van het kind.

2.2 Jeugdwet

In Nederland stelt de Jeugdwet regels inzake de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. De Jeugdwet trad in januari 2015 in werking. Sindsdien zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het aanbieden van vrijwillige en gedwongen hulpverlening aan kinderen. De Jeugdwet richt zich in haar werking op kinderen tot 18 jaar, en in beperkte mate op jongeren tot 23 jaar, die voor hun opvoeding, ontwikkeling en veiligheid deze ondersteuning nodig hebben.

Behalve dat door de invoering van de Jeugdwet het zwaartepunt van de jeugdhulp bij de gemeenten is komen te liggen, richt de wet zich op verbetering van de kwaliteit van de jeugdhulp en jeugdbescherming en op het beter laten aansluiten van de hulp op de behoeften van jeugdigen en van hun ouders. Jeugdhulpverleners dienen (in lijn met het IVRK) meer (dan voorheen) rekening te houden met wat kinderen en ouders zelf kunnen doen. Ook krijgen de hulpverleners meer ruimte om, samen

met kinderen en ouders, te beslissen en te doen wat nodig is. Het uiteindelijk doel van dit beleid is het voorkomen van zorgafhankelijkheid en het vergroten van de eigen kracht van het kind en het gezin, alsmede de versterking van het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin en van andere mensen in de omgeving van het kind. Uitgangspunt is dat de ouders de regie nemen en houden over de opvoeding van hun kinderen. De gemeente is alleen gehouden om een voorziening te treffen als het kind en zijn ouders er op eigen kracht niet uitkomen. Die bemoeienis is van tijdelijke aard en moet primair gericht zijn op herstel en/of versterking van de eigen kracht, waarbij er *met* ouders en kinderen wordt gesproken in plaats van *over* hen.

In het kader van dit onderzoek is in het bijzonder hoofdstuk 2 van de Jeugdwet van belang. Dit hoofdstuk stelt wettelijke regels met betrekking tot de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders.

Jeugdhulp kan geboden worden in een vrijwillig en in een gedwongen kader.

2.2.1 Vrijwillig kader

De gemeente biedt vrijwillige hulp op verzoek van en/of in overeenstemming met de ouders. Dat kan in de vorm van algemene voorzieningen en individuele voorzieningen. Algemene voorzieningen zijn vrij toegankelijk. Individuele voorzieningen, die doorgaans betrekking hebben op meer gespecialiseerde zorg zoals jeugd-GGZ of verblijf in een 24 uren voorziening, zijn dat niet. De gemeente moet daarbij volgens artikel 2.3, lid 4 van de Jeugdwet, voor zover mogelijk, het kind en zijn ouders keuzevrijheid bieden met betrekking tot de jeugdhulp en rekening houden met de behoeften, persoonskenmerken en achtergrond van het kind en zijn ouders. Vrijwillige jeugdhulp wordt uitgevoerd door jeugdhulpverleners. Gecertificeerde instellingen mogen geen jeugdhulp aanbieden (artikel 3.2 Jeugdwet).

Voor het inzetten van jeugdhulp in het vrijwillig kader is volgens artikel 7.3.4 van de Jeugdwet toestemming nodig van de betrokkenen. Daarbij moet het voor betrokkenen duidelijk zijn waarvoor zij toestemming geven: “*informed consent*”.⁵ Voor kinderen onder de 12 jaar is de toestemming van de ouder(s) met gezag nodig. Is het kind tussen de 12 en 16 jaar, dan is zowel de toestemming van de ouders met het gezag als dat van het kind nodig.

⁵ S. Kalika, E. Lam, & I.J.M. Schepens, ‘De rechtspositie van de jeugdige en de ouders in de Jeugdwet’, JIP 2015/3, p. 36.

In het geval dat het kind ouder dan 16 jaar is, is alleen zijn toestemming vereist. Als een kind ouder is dan 12 jaar is en geen toestemming geeft voor de hulpverlening, kan jeugdhulpverlening geen doorgang vinden, althans niet binnen het vrijwillig kader. Toestemming is dus een belangrijke vereiste.

Belangrijk in het kader van dit onderzoek is ook dat de Jeugdwet in artikel 2.6 gemeenten de opdracht geeft ervoor te zorgen dat jeugdigen en ouders gratis een beroep kunnen doen op een onafhankelijke vertrouwenspersoon, die ouders en jeugdigen op hun verzoek ondersteunt.

Rechtsbescherming en klachtrecht in het vrijwillig kader

Als een cliënt een individuele jeugdhulpvoorziening aanvraagt die niet tot de algemene jeugdhulpvoorzieningen van de gemeente behoort, dan is een gemeentelijk besluit vereist waartegen bezwaar en uiteindelijk ook beroep open staat. Gaat het om een algemene (jeugdhulp)voorziening dan geldt deze rechtsbescherming niet.

Wel kunnen kinderen en ouders eventueel een klacht indienen bij de gemeente of jeugdhulpaanbieder over de gedragingen van (een medewerker van) de gemeente of de gedragingen van een jeugdhulpverlener. Het klachtrecht over jeugdhulpaanbieders wordt evenals het klachtrecht over gecertificeerde instellingen (in het gedwongen kader) geregeld in artikel 4.2.1 tot en met artikel 4.2.3 van de Jeugdwet. In tweede instantie kunnen kinderen en ouders hun klacht voorleggen aan een kinderombudsman.

2.2.2 Gedwongen kader

De kinderbeschermingsmaatregelen zijn geregeld in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Als de ontwikkeling van het kind ernstig wordt bedreigd en als vrijwillige hulpverlening niet afdoende werkt, dan kan de kinderrechter een ondertoezichtstelling uitspreken. Dan is sprake van gedwongen jeugdzorg. Die zorg wordt geboden door c.q. onder verantwoordelijkheid van een gezinsvoogd behorende tot een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling. Behalve een ondertoezichtstelling kan de kinderrechter een machtiging tot uithuisplaatsing verlenen. Tenslotte kan de kinderrechter een gezagsbeëindigende maatregel opleggen waarbij de ouders het gezag over hun kind verliezen.

De beslissing tot het opleggen van een kinderbeschermingsmaatregel neemt de rechter op basis van een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming.

Indien er sprake is van een acute en ernstige bedreiging voor het kind waardoor een zitting van de kinderrechter niet kan worden afgewacht

en er een ernstig vermoeden bestaat dat de gronden voor een onder-toezichtstelling zijn vervuld, dan kan de kinderrechter het kind voorlopig onder toezicht stellen voor een periode van maximaal drie maanden.⁶ Als er sprake is van een onmiddellijk en ernstig gevaar voor het kind, kan de kinderrechter ook een spoedmachtiging uithuisplaatsing afgeven, zonder dat de ouders hierover vooraf worden gehoord.⁷

Rechtsbescherming en klachtrecht in het gedwongen kader

Kinderbeschermingsmaatregelen zijn met wettelijke waarborgen omkleed. Er gaat in elk geval altijd een rechterlijke toetsing aan vooraf. De duur van een kinderbeschermingsmaatregel is beperkt. Bovendien kan de kinderrechter ook verzocht worden om de maatregel op te heffen.

Cliënten kunnen geschillen over de uitvoering van de ondertoezichtstelling aan de kinderrechter voorleggen. Ouders hebben verder de mogelijkheid om de kinderrechter te verzoeken de door de gecertificeerde instelling gegeven schriftelijke aanwijzingen (artikel 1:263 BW) geheel of gedeeltelijk vervallen te verklaren (artikel 1:264 BW).

Daarnaast biedt artikel 4.2.1 van de Jeugdwet ouders en kinderen de mogelijkheid om een klacht over gedragingen van een hulpverlener in te dienen bij de betreffende hulpverleningsinstelling. Evenals bij klachten over hulpverleners in een vrijwillig kader is ook hier in tweede instantie een beroep mogelijk op een kinderombudsman.

2.2.3 Drangkader

In het overgangsgedrag tussen de vrijwillige hulpverlening door een wijkteam en een kinderbeschermingsmaatregel in een gedwongen kader hebben verschillende gemeenten, waaronder Rotterdam, de mogelijkheid gecreëerd van jeugdhulpverlening in een zogenaamd drangtraject. De regie bij een drangtraject berust bij een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling. Zo'n drangtraject wordt als een laatste kans gezien voor ouders om een raadsonderzoek, en in het verlengde daarvan een eventuele jeugdbeschermingsmaatregel, te voorkomen.

In de Jeugdwet is jeugdhulpverlening in een drangkader niet als een afzonderlijke modaliteit benoemd. Wel blijkt uit de memorie van toelichting dat het de bedoeling van de wetgever is geweest om een

⁶ Artikel 1:257 BW.

⁷ Artikel 1:265 BW.

gezinsvoogdijmedewerker van een gecertificeerde instelling al in te kunnen zetten nog voordat een kindbeschermingsmaatregel is uitgesproken. De bedoeling daarvan is om ouders – al dan niet met zachte drang – te bewegen tot medewerking aan hulpverlening en op die manier de continuïteit van die hulpverlening te bevorderen.⁸ Hulpverlening in een drangkader is *'vrijwillig, maar niet vrijblijvend'*.⁹

Rechtsbescherming in het drangkader

Binnen een drangtraject stelt de jeugdbeschermer voorwaarden en regels aan ouders en/of kinderen, zonder dat daar een wettelijke grondslag voor bestaat.

Jeugdhulpverleners kunnen zich dan ook niet op de wet beroepen om ouders en kinderen te verplichten mee te werken aan een traject of om hen aan afspraken te houden.

Hierdoor ontbreekt ook de aanvullende rechtsbescherming, die er wel is in het dwangkader. In zijn rapport *'Mijn belang voorop'* (november 2016) uitte de landelijke Kinderombudsman zijn zorgen hierover: *"Het lijkt sinds de decentralisatie voor te komen dat preventieve activiteiten in de praktijk verworden tot dwang zonder rechtsbescherming, terwijl dit nooit de bedoeling van de wetgever was."*

Het ontbreken van rechtsbescherming blijkt ook uit de uitspraak van de rechtbank Rotterdam van 24 november 2016.¹⁰ De rechtbank oordeelde toen dat een schriftelijke mededeling van het Rotterdamse Jeugdbeschermingsplein die bepaalde dat een drangtraject zou worden ingezet, geen besluit is in de zin van artikel 1:3 Awb waartegen belanghebbenden bezwaar kunnen maken. Gelet op deze uitspraak van de bestuursrechter moet worden geconstateerd dat er geen aparte juridische kaders zijn voor het drangtraject, en dat de hulp nog steeds plaatsvindt in het vrijwillig kader. Er is geen aparte bezwaar- en beroepsmogelijkheid bij ingezette drangtrajecten. Ouders en kinderen hebben slechts de optie om gebruik te maken van de reguliere klachtenprocedures over de gedragingen van de voogd of de jeugdhulpverlener.

⁸ Kamerstukken II 2012/13, 33684, 3, p. 35.

⁹ N. Drion, *'Stop met de term drang'*, Kennisnet Jeugdblog, 20 september 2016, <https://kennisnetjeugd.nl/blog/352-stop-met-de-term-drang>.

¹⁰ ECLI:NL:RBROT:2015:8533, rechtsoverweging 6.2. en 6.6.

2.3 Andere relevante wet- en regelgeving

2.3.1 Rotterdamse regelgeving en beleid met betrekking tot de jeugdhulpverlening

De Jeugdwet verplicht gemeenten om een richtinggevend beleidsplan met betrekking tot de jeugdhulpverlening op te stellen (artikel 2.2. Jeugdwet) en om een verordening vast te stellen waarin in ieder geval het verlenen van individuele voorzieningen en overige voorzieningen wordt geregeld (artikel 2.9. Jeugdwet).

De gemeente Rotterdam heeft aan deze wettelijke verplichtingen voldaan door de Verordening Jeugdhulp Rotterdam 2015, het Beleidsplan Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel en het Beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit'. In deze documenten beschrijft de gemeente welke doelen zij beoogt te realiseren met de Rotterdamse jeugdhulpverlening en hoe zij die hulpverlening vorm geeft. Voor dit onderzoek relevante onderdelen van de Rotterdamse organisatie van de jeugdhulpverlening komen in de navolgende hoofdstukken aan de orde.

2.3.2 Bescherming persoonsgegevens

De melding van jeugdigen ter bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein alsmede de besluitvorming aan dat plein brengen met zich mee dat professionals gegevens verwerken en uitwisselen over de jeugdige en diens gezin. Verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens vormen per definitie een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Om deze inbreuk te begrenzen stelt de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) nadere voorwaarden. De gemeente Rotterdam heeft in het verlengde van de Wbp nadere regels gesteld ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens in het sociale domein¹¹. Specifiek met betrekking tot de gegevensuitwisseling aan het Jeugdbeschermingsplein is er een 'Privacyreglement Jeugdbeschermingsplein Rotterdam'. Daarnaast hebben de aan het Jeugdbeschermingsplein deelnemende instanties hun eigen privacyreglementen en beroepscodes.

Eén van de eisen die zowel in de Wbp (artikel 12) als in de beroepscodes van de bij het Jeugdbeschermingsplein betrokken instellingen is vastgelegd, betreft de geheimhoudingsplicht met betrekking tot persoonsgegevens. Deze plicht geldt zowel voor de instellingen die een jeugdige ter bespreking bij het plein aanmelden, als voor de instellingen die als deelnemer aan

¹¹ Zie: 'Beleidsregel gegevensverwerking in het sociale domein'(2017), 'Privacyreglement Jeugdbeschermingsplein Rotterdam' (versie 2017), 'Handreiking privacy voor professionals' (2017).

het plein gegevens over het gezin uit eigen databestanden delen. De geheimhoudingsplicht kan alleen worden doorbroken als de betrokkene daarvoor toestemming geeft. Als die toestemming achterwege blijft, is daarop een uitzondering mogelijk indien er sprake is van ernstige risico's voor de lichamelijke of geestelijke veiligheid van de jeugdige. De relevante Rotterdamse privacyregelingen en de beroepscode van de verschillende (jeugd)hulpverleningsinstanties geven aan dat gegevens in dat geval zonodig zonder toestemming kunnen worden gedeeld.¹²

Het is dan overigens wel van belang de betrokken jeugdige en/of diens ouder(s) daarover te informeren¹³. De *'Beleidsregel gegevensverwerking in het sociale domein'* (2017) onderstreept deze noodzaak om ouders en jeugdigen te informeren over de verwerking van hun persoonsgegevens.

De gemeentelijke *Beleidsregel* bepaalt ook (in paragraaf 3.2.2) de noodzaak om ouders te betrekken bij multidisciplinair overleg: *"Indien er sprake is van een MDO (multidisciplinair overleg), geldt als regel dat betrokkene wordt uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn en dient deze hiervoor toestemming te geven. Ook als er redenen zijn om het overleg zonder betrokkene te voeren, kan dit alleen als betrokkene hiervoor eerst toestemming heeft verleend."*

Een laatste relevant onderdeel van de Wbp dat hier vermelding verdient, is het recht op inzage in de manier waarop de betrokken organisatie, i.c. het Jeugdbeschermingsplein, persoonsgegevens verwerkt. Dit recht is vastgelegd in artikel 35 Wbp. Artikel 36 Wbp geeft de betrokkene vervolgens het recht om te verzoeken gegevens te corrigeren als deze feitelijk onjuist of niet ter zake doende zijn. Het privacyreglement van het Rotterdamse Jeugdbeschermingsplein verwijst in de artikelen 18 t/m 20 naar deze rechten.

2.4 Behoorlijkheidsnormen

De gemeentelijke kinderombudsman beoordeelt of de gemeente Rotterdam bij de uitvoering van de drang in de jeugdhulp zich al dan niet behoorlijk heeft gedragen. Bij deze beoordeling maakt hij gebruik van behoorlijkheidsnormen. Deze zijn opgenomen in de *'Behoorlijkheidswijzer'* (januari 2013) van de gemeentelijke ombudsman Rotterdam.

¹² Zie: *'Privacyreglement Jeugdbeschermingsplein Rotterdam (versie 2017)'*; *'Kwaliteitskader van de Raad voor de Kinderbescherming (2015)'*; *'Privacyreglement gecertificeerde instelling'*, Jeugdzorg Nederland (2016); *'Beroepscode voor de jeugdzorgwerker'*, Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (2015).

¹³ Zie ook: *'Het hemd van het lijf'*, gemeentelijke ombudsman Rotterdam (2016).

De essentie van behoorlijk overheidsoptreden kan worden samengevat in vier kernwaarden:

- **Open en duidelijk**
- **Respectvol**
- **Betrokken en oplossingsgericht**
- **Eerlijk en betrouwbaar.**

Deze vier kernwaarden zijn uitgewerkt in 22 behoorlijkheidsvereisten. De complete lijst met behoorlijkheidsnormen is als bijlage 1 bij dit rapport gevoegd. In het kader van dit onderzoek verdienen sommige van die normen speciale aandacht:

Respecteren van grondrechten: De overheid respecteert de grondrechten van haar burgers. Sommige grondrechten bieden waarborgen tegen het optreden van de overheid.

Fair play: De overheid geeft de burger de mogelijkheid om zijn procedurele kansen te benutten en zorgt daarbij voor een eerlijke gang van zaken.

Luisteren naar de burger: De overheid luistert actief naar de burger, zodat deze zich gehoord en gezien voelt.

Transparant: De overheid is in haar handelen open en voorspelbaar, zodat het voor de burger duidelijk is waarom de overheid bepaalde dingen doet.

Goede informatieverstrekking: De overheid zorgt ervoor dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf.

Hoofdstuk 3 Drang in de Rotterdamse Jeugdhulpverlening

Een centrale vraag in dit onderzoek is hoe de gemeente Rotterdam drang toepast binnen de jeugdhulpverlening. Daarbij moet onderscheid worden gemaakt tussen drang als een apart traject en drang als houding. In Rotterdam is sprake van beide vormen van drang. Zo is drang in deze gemeente als een apart traject georganiseerd waartoe het Jeugdbeschermingsplein kan besluiten. We spreken in dit rapport van een drangtraject. Paragraaf 3.1 gaat daar nader op in. Drang kan echter ook worden opgevat als een houding van hulpverleningsprofessionals; als een manier van werken. Dat is het onderwerp van de daaropvolgende paragraaf. Paragraaf 3.3 beantwoordt de vraag in hoeverre jeugdhulpverleners bijzondere, ingrijpende maatregelen inzetten in een drang- of vrijwillig traject. Tot slot geeft de kinderombudsman zijn oordeel over de toepassing van drang(trajecten) in de Rotterdamse jeugdhulpverlening en doet hij ter verbetering daarvan enkele aanbevelingen.

3.1 Drang als apart traject in Rotterdam

Zoals in hoofdstuk 1 al kort is aangegeven, kan het Rotterdamse Jeugdbeschermingsplein naast een dwangtraject, waarbij de Raad voor de Kinderbescherming onderzoekt of een kinderbeschermingsmaatregel aangewezen is, kiezen voor een zogenaamd drangtraject. Als vrijwillige hulp, meestal verleend door een wijkteam, geen uitkomst meer biedt en de veilige ontwikkeling van de jeugdige in het geding is, neemt een medewerker van een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling daarbij de regie in de hulpverlening over. Dat gebeurt in een dringende laatste poging om ouders te stimuleren de zorgen weg te nemen en op die manier te voorkomen dat de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek instelt dat kan leiden tot een kinderbeschermingsmaatregel. Zo'n drangtraject heeft geen wettelijke grondslag, maar de Jeugdwet biedt daartoe wel de ruimte. Meewerken aan een drangaanpak is voor de betrokken cliënten niet verplicht. Zoals verschillende gesprekspartners van de kinderombudsman het uitdrukken, is drang *'vrijwillig, maar niet vrijblijvend'*. Als de betrokkenen onvoldoende medewerking verlenen, meldt de gecertificeerde instelling de casus opnieuw bij het Jeugdbeschermingsplein met de bedoeling om de

Raad voor de Kinderbescherming alsnog te verzoeken om een raadsonderzoek in te stellen. Een drangtraject duurt maximaal drie maanden en kan worden verlengd met nog eens drie maanden.

In Rotterdam zijn drie gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming actief; in volgorde van het aantal cliënten: Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond, de William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugd-reclassering en de afdeling Jeugdbescherming en Reclassering van het Leger des Heils. De medewerker van de gecertificeerde instelling neemt de regie op zich, maar verleent zelf geen inhoudelijke jeugdhulp. Dat laatste gebeurt door bijvoorbeeld het wijkteam of door een specialistische jeugdhulpinstelling. Die instellingen maken daarbij vaak gebruik van intensieve gezinsinterventies, zoals *'Beter Beschermd +'* en *'Families First'*.

Opvattingen jeugdhulpverleners

De vraag is wat de toegevoegde waarde is van een drangtraject ten opzichte van de vrijwillige jeugd- en gezinshulp zoals die door een wijkteam wordt verleend. Deze vraag is onder meer voorgelegd aan leidinggevend en medewerkers van wijkteams, van gecertificeerde instellingen en van enkele gespecialiseerde jeugdhulpinstellingen. De antwoorden op die vraag variëren sterk.

Leidinggevend en medewerkers van wijkteams waarmee de onderzoekers hebben gesproken, denken zeer verschillend over de toegevoegde waarde van aparte drangtrajecten onder regie van een gecertificeerde instelling. Een enkele geïnterviewde stelde pertinent dat wijkteams uitsluitend vrijwillige hulpverlening moeten bieden op verzoek van gezinnen. De vertrouwensrelatie staat daarbij centraal. Zodra er sprake is van weerstand, is het volgens deze geïnterviewde aan het Jeugdbeschermingsplein om een *"gele kaart"* te trekken. Veel wijkteams denken hier echter anders over en vinden dat *"drang"* prima door henzelf kan worden uitgevoerd. Uitspraken als: *"Drang wordt voor 90 procent in het wijkteam uitgevoerd"* en *"we geloven niet in een 'kaal' drangtraject nadat er vanuit het wijkteam al drang uitgevoerd is"*, spreken in dat verband voor zich.

Medewerkers van jeugdbeschermingsinstellingen hebben ervaring met werken in een gedwongen kindbeschermingskader. Daardoor kunnen zij door de bank genomen beter dan veel wijkteammedewerkers omgaan met weerstand tegen hulpverlening van gezinnen en jeugdigen. Zoals een vertegenwoordiger van een gecertificeerde instelling het verwoordde: *"Ik denk dat wij vanuit onze expertise en ervaring beter zijn in het balanceren tussen positioneren en engageren. Wijkteams zijn vooral getraind in vrijwillige hulpverlening....Wat daar regelmatig speelt is*

handelingsverlegenheid, het onvoldoende kunnen omgaan met multi-problem gezinnen en zwaardere casuïstiek”.

Dat neemt niet weg dat de meeste geïnterviewden van jeugdbeschermingsinstellingen en van gespecialiseerde jeugdhulpinstellingen van mening zijn dat wijkteams ook verantwoordelijkheid moeten nemen voor complexe gezins- en jeugdproblematiek waarbij sprake is van weerstand tegen hulpverlening. *“Het is een mindset bij de wijkteams die je moet veranderen”*, aldus één van de geïnterviewden. Een andere mening was: *“Drang zonder raadsonderzoek heeft onvoldoende toegevoegde waarde. Stapelen van drang zonder onderzoek en vervolgens drang met onderzoek leidt vaak tot een herhaling van interventies die op een gegeven moment geen meerwaarde meer hebben. Het duurt ook allemaal te lang; dit leidt tot demotivatie en verlies van draagkracht”.*

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de meningen sterk uiteenlopen over de vraag of drangtrajecten onder regie van een gecertificeerde instelling toegevoegde waarde hebben. Hieraan liggen duidelijke verschillen in rolopvatting ten grondslag over wat wel en wat niet tot de competentie van een wijkteam behoort. Alles bij elkaar genomen overheerst bij de jeugdhulpverleners wel de opvatting dat wijkteams - meer dan nu vaak het geval is – in staat moeten zijn om te gaan met weerstand tegen jeugdhulpverlening als dat de veilige ontwikkeling van het kind ten goede komt.

In dat verband is vermeldenswaard dat er inmiddels een ontwikkeling in gang is gezet om Rotterdamse wijkteams beter toe te rusten om ook met complexe gezinsproblematiek om te kunnen gaan waarbij weerstand tegen hulpverlening bestaat. Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond heeft extra financiële middelen verkregen om wijkteams te ondersteunen bij het vergroten van hun expertise. Ten tijde van het onderzoek begon deze nauwere samenwerking tussen jeugdbescherming en wijkteams op gang te komen.

Opvattingen Rotterdamse jeugdrechters en jeugdrechtsadvocaten

In gesprek met de kinderombudsman wezen jeugdrechters op een belangrijk risico van het inzetten van drangtrajecten, namelijk dat er te lang wordt *“doorgemodderd”*. Hierdoor escaleert de problematiek en kan de ontwikkeling van een kind onherstelbare schade oplopen. Het gebeurt in hun ogen regelmatig dat er te lang wordt gewacht met een raadsonderzoek, en in het verlengde daarvan met het indienen van een verzoek tot een kindbeschermingsmaatregel. Zoals één van de jeugdrechters naar aanleiding van een door haar beschreven casus aangaf: *“Ik denk dan: wat is hier in godsnaam gebeurd. Iedereen probeert wat, maar niemand pakt door”.*

De geïnterviewde Rotterdamse jeugdrechters hebben daarnaast moeite met het gebrek aan rechtsbescherming voor ouders en jeugdigen in een drangtraject. In hoofdstuk 2 is het ontbreken van die rechtsbescherming al aan de orde gesteld. Zoals één van de geïnterviewde jeugdrechters het verwoordde: *“Het is heel lastig voor ouders om zich teweer te stellen tegen hun inziens ontorechte eisen. Dan wordt meteen gedreigd met een raadsonderzoek met verstoorde verhoudingen tot gevolg. Drang wordt als dwang ervaren maar dan zonder rechtsbescherming.”* Het dwangkader biedt ouders in verschillende wettelijke bepalingen mogelijkheden om de aanpak van de jeugdbeschermer door de kinderrechter te laten toetsen. Bij drangtrajecten ontbreken die mogelijkheden. Als de ouder of jeugdige zich niet begrepen voelt door de hulpverlener, is dat problematisch. De geraadpleegde jeugdrechtadvocaten wijzen eveneens op het gebrek aan rechtsbescherming voor cliënten in een drangkader.

Opvatting landelijke Kinderombudsman

Ook de landelijke Kinderombudsman maakt zich zorgen over de rechtsbescherming van kinderen en jongeren (en hun ouders) in een drangtraject. Het lijkt volgens hem sinds de decentralisatie van de jeugdhulpverlening voor te komen dat preventieve activiteiten in de praktijk verworden tot dwang zonder rechtsbescherming, terwijl dit nooit de bedoeling van de wetgever is geweest. In het rapport *“Mijn belang voorop?; ontwikkelingen in de jeugdhulp in 2016”* zegt de Kinderombudsman daarover: *“.....Op deze manier functioneert drang de facto als dwangmiddel, maar dan zonder de rechtstatelijke toets door een rechter”* (blz. 35).

Opvattingen vanuit de wetenschap

Vergelijkbare standpunten als hierboven heeft de Rotterdamse kindereombudsman vernomen van de wetenschappelijk deskundigen jeugdrecht en jeugdbescherming die hij heeft geraadpleegd. Zoals één van hen het formuleerde: *“Bij drangtrajecten zie je te vaak zware zaken die eigenlijk in een dwangtraject thuis horen. Het lijkt wel of alles op alles wordt gezet om de jeugdrechter maar te omzeilen”*. Formeel is er weliswaar sprake van vrijwillige deelname aan een drangtraject, maar de vraag is hoe vrijwillig de keuze voor zo'n traject daadwerkelijk is. Er is immers geen gelijkwaardigheid tussen hulpverleners enerzijds en ouders en jeugdigen anderzijds. Er is, om de woorden van de betreffende hoogleraar te gebruiken, geen *‘equality of arms’*. Ouders zeggen niet zo snel *“doe mij maar even niet”*. De geraadpleegde deskundigen pleitten er ook voor om bij complexe problematiek die nog wel in een vrijwillig kader aangepakt kan worden vooral te investeren in het verbeteren van de kwaliteit van de lokale teams

in plaats van het inschakelen van jeugdbeschermingsinstellingen die *“juist aan de achterkant werken”*.

Werkwijze in andere gemeenten en regio's

De onderzoekers hebben met vertegenwoordigers van verschillende gemeenten en regio's in het land gesproken over de manier waarop zij de (toegang tot) drang- en dwangtrajecten in de jeugdhulpverlening hebben georganiseerd. Daarbij kwam naar voren dat er veel verschillende manieren van aanpak zijn. Er zijn gemeenten die evenals Rotterdam en de omliggende regiogemeenten drangtrajecten hebben georganiseerd waarbij de regie in handen is van een gecertificeerde instelling.

Er zijn echter ook voorbeelden van een andere manier van werken:

Voorbeelden van de werkwijze elders:

- Enschede heeft er bewust voor gekozen om drangtrajecten niet bij gecertificeerde instellingen onder te brengen. Drang beschouwt men daar gewoon als vrijwillige hulpverlening, die bij het wijkteam thuishoort. *“Daar zitten mensen die in staat (moeten) zijn om aan te dringen en mensen over de streep te trekken. Drang bij een gecertificeerde instelling voegt ook niets toe. Verder ontstaat rolvermenging tussen de rol van een gecertificeerde instelling in een gedwongen kader en in een vrijwillig kader. Cliënten begrijpen dat niet. Die rollen willen we uit elkaar houden”*.
- In de Utrechtse regio is en blijft het lokale team eveneens verantwoordelijk voor de begeleiding van gezinnen waarbij extra inzet noodzakelijk is om de betrokkenen te bewegen mee te werken aan de jeugdhulpverlening. Zonodig schakelt het lokale team daarbij de ondersteuning van een jeugdbeschermingsmedewerker in, maar de regie blijft bij het lokale team.
- In Zaanstreek/Waterland zijn vergaande verantwoordelijkheden belegd bij de lokale jeugdteams. *“Die doen ook zware problematiek en hebben een grote reikwijdte aan expertise. Jeugdteams in Zaandam zijn steeds meer in staat om met gezinnen een ander gesprek te voeren dan ze in het verleden gewend waren.”*
- Een vergelijkbare ontwikkeling voltrekt zich in West-Brabant. *“De wijkteammedewerkers weten nu wat er van hen wordt gevraagd, hoe zij de regie kunnen voeren als ouders niet meewerken en waar zij terecht kunnen voor ondersteuning. De allerbeste hulpverleners moeten in het wijkteam worden ingezet.”*

Samenvattend concludeert de kinderombudsman dat er een landelijke trend is om drangtrajecten onder regie van een gecertificeerde instelling terug te dringen door de expertise van lokale (wijk)teams in het omgaan met eventuele weerstand tegen jeugdhulpverlening te vergroten.

3.2 Drang als houding

Drang om te voorkomen dat zware kindbeschermingsmaatregelen worden opgelegd, hoeft niet per se als een apart traject te worden georganiseerd. Drang in de vrijwillige jeugdhulpverlening kan ook worden omschreven *“als het, zonder vooroordeel, stellen van de norm binnen een samenwerkingsrelatie en niet als een fase die voorafgaat aan dwang. Drang is een aspect dat hoort bij de basisattitude van de professional”*¹⁴. Drang als attitude of methode kan in alle fasen van de vrijwillige jeugdhulpverlening worden gebruikt; zowel door bijvoorbeeld wijkteammedewerkers als medewerkers van gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen.

Wat is wel en niet aanvaardbaar bij het toepassing van drang?

Bij drang gaat het om het stellen van grenzen op basis van zorgen over de veiligheid en/of de ontwikkeling van het kind. Daarbij is het essentieel om samen te werken met ouders. Anders bestaat het risico dat de hulpverlener drang als machtsmiddel gebruikt.¹⁵

De vraag hoever je als hulpverlener mag gaan om ouders en/of jeugdigen tot medewerking te stimuleren is aan wetenschappelijke- en beleidsdeskundigen voorgelegd. Vrij algemeen is de opvatting dat het oneigenlijk uitoefenen van druk door te *“dreigen met een uithuisplaatsing of de kinderrechtter”* ongepast en contraproductief is. Je dient als hulpverlener ouders primair intrinsiek tot medewerking te motiveren vanuit gedeelde zorgen over de veilige ontwikkeling van het kind. Luisteren naar de opvatting van ouders en jeugdigen is daarbij van essentieel belang. In het uiterste geval kun je volgens de geraadpleegde deskundigen aangeven welke stap je zal gaan zetten als medewerking blijft ontbreken en de zorgen over de jeugdige onverminderd groot zijn. Dreigen met de gang naar de kinderrechtter of met een uithuisplaatsing gaat daarbij volgens hen te ver. Het Nederlands Jeugd Instituut stelt op zijn website daarover het volgende: *“Professionals kunnen hun autoriteit gebruiken om aan te dringen op verandering. Door opvoeders kan dit als drang ervaren worden.*

¹⁴ G. Cardol c.s. *‘Wat heet (nog) ouderbegeleiding. Drang maatregel of attitude?’*,

In: Ouderschapskennis, jr.18, nr.1 maart 2015, blz. 58-68.

¹⁵ G. Cardol c.s. , o.c.

Het aanspreken van opvoeders op hun verantwoordelijkheden is, mits correct uitgeoefend, professioneel handelen. Als de druk echter uitgeoefend wordt op andere gronden dan de professionaliteit vanuit het belang van het kind, dan is er sprake van intimidatie.”

Een soortgelijk standpunt heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ingenomen bij de behandeling van de Jeugdwet in de Eerste Kamer: *“Zowel bij het gedwongen kader als bij drang is het aangaan van de verbinding met het kind en ouders van groot belang. Dat doe je niet met zaaien van angst. Het dreigen met allerhande scenario’s is buitengewoon onverstandig.... Dat is nou juist wat je niet moet doen, want daarmee ontstaat alleen maar wantrouwen”*.¹⁶

De praktijk: ervaringen Rotterdamse cliënten

De vraag is in hoeverre in de regio Rotterdam sprake is van onwenselijke druk die medewerkers van wijkteams of van jeugdbeschermingsinstellingen op ouders en/of jeugdigen uitoefenen om jeugdhulp te aanvaarden. Die vraag heeft de kinderombudsman aan de in het kader van dit onderzoek geïnterviewde cliënten voorgelegd. Ongeveer de helft van de daarover geïnterviewde cliënten ervaart geen druk en is te spreken over de samenwerking met de hulpverlener van het wijkteam of van de gecertificeerde instelling. De volgende passages uit de interviewverslagen illustreren die waardering:

- *“Het wijkteam heeft heel goed geholpen en de wijkteammedewerkster staat ook nu (een kleine anderhalf jaar later) nog in contact.”*
- *“Vader heeft volop mee kunnen praten over het plan van aanpak van JBRR. Er is helemaal geen druk uitgeoefend om mee te werken.”*

Ongeveer een even groot deel van de geïnterviewde cliënten heeft wel degelijk druk ervaren en vond dat vervelend. Soms *“dreigde”* een wijkteammedewerker met een melding aan het Jeugdbeschermingsplein als ouders niet vrijwillig mee zouden werken. Een aantal ouders meldden echter ook verdergaande pressie. Meestal ging het dan om dreiging met uithuisplaatsing van kinderen. Zo vertelde één van de geïnterviewde cliënten: *“Ik moest direct tekenen voor “vrijwillige” medewerking, anders zouden de kinderen uit huis worden geplaatst. Ik heb toen maar getekend.”* Los van de als intimidatie ervaren druk, gaven verschillende ouders aan dat hulpverleners hen niet als gelijkwaardige gesprekspartner behandelden.

¹⁶ Handelingen 1e Kamer, Bespreking Jeugdwet, 33684, 11 februari 2014.

Eén van hen zei daarover het volgende: *“Je moet bij problemen náást ouders gaan staan en de vraag stellen: ‘wat wil je nou?’ en dan gaan samenwerken. Dan moet je als hulpverlener aansluiten en mag je best af en toe een stapje naar beneden zetten. Nu is het zo dat er een hulpverlener komt die zichzelf hoger opstelt en vanuit die machtspositie wel even zegt wat er moet gebeuren”*. Alles bij elkaar genomen laten de bovengenoemde kanttekeningen van geïnterviewde ouders zien dat er in Rotterdam behoorlijke verschillen zijn in de manier waarop medewerkers van wijkteams en gecertificeerde instellingen zich opstellen. In sommige gevallen is er sprake van goede en gelijkwaardige samenwerking met het gezin, maar er wordt kennelijk ook bedreigd met maatregelen zoals een uithuisplaatsing als ouders en/of jeugdigen niet meewerken. Van een gelijkwaardige relatie is dan geen sprake.

De landelijke praktijk

Het uitoefenen van vergaande druk op ouders en jeugdigen om jeugdhulp te accepteren wordt niet alleen in Rotterdam gesignaleerd, maar is iets wat zich ook in andere delen van het land voordoet.

Zo waarschuwt de landelijke Kinderombudsman voor het risico van misbruik van drang als werkhouding. In het eerdergenoemde rapport *“Mijn belang voorop; ontwikkelingen in de jeugdhulp in 2016”* meldt zij: *“Uit casussen die de Kinderombudsman heeft ontvangen, blijkt dat ouders zich daardoor geïntimideerd voelen of zelfs gehanteerd om mee te werken....”*(blz. 35).

Ook het AKJ (Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg) krijgt landelijk gezien relatief veel klachten over de toepassing van drang in een vrijwillig kader: *“Cliënten ervaren de bejegeningvaak als intimiderend.”*¹⁷ Het AKJ noemt dit in zijn jaarverslag een opvallende trend.

3.3 Bijzondere maatregelen in een vrijwillig of een drangkader in Rotterdam

Verschillende deskundigen waarmee de Rotterdamse kinderombudsman heeft gesproken, zijn bezorgd dat onder druk zware ingrepen in het gezin plaatsvinden waaraan voorheen een kinderbeschermingsmaatregel ten grondslag lag. Als ouders en/of jeugdigen het oneens zijn met zo'n ingreep, kunnen zij bij een opgelegde kinderbeschermingsmaatregel de kinderrechter inschakelen. Bij drangtrajecten of in een vrijwillig kader ontbreekt die rechtsbescherming.

¹⁷ Zie: *“Sterk in vertrouwenswerk, AKJ Publieksjaarverslag 2016”*.

De onderzoekers hebben ook in Rotterdam verschillende voorbeelden van zulke zware ingrepen gesignaleerd. Het meest frequent in dat verband zijn de ‘vrijwillige’ uithuisplaatsingen. Hieronder enkele voorbeelden die in de loop van het onderzoek naar voren zijn gekomen.¹⁸

Casus 1:

Een uit het buitenland afkomstige moeder is door haar toenmalige man gedwongen aan het werk gezet in de horeca. Hun kind is van meet af aan door de vader tegen de zin van de moeder in een pleeggezin geplaatst. Deze situatie, die inmiddels al jarenlang bestaat, is door het wijkteam geformaliseerd in een overeenkomst. De moeder is de Nederlandse taal niet machtig en heeft de overeenkomst ‘blind’ getekend. Om haar kind terug te krijgen, heeft de moeder inmiddels een advocaat ingeschakeld. Die advocaat stelt: *“Zo’n uithuisplaatsing kun je helemaal niet ondershands regelen. Daar is het helemaal fout gegaan. Het wijkteam maar ook het JB-plein ontbeert ten enenmale voldoende juridische kennis.”*

Casus 2:

De dochter van moeder X is van school opgehaald en op een geheim adres ondergebracht, omdat er sprake zou zijn van mishandeling thuis. De moeder had nog aangeboden om de dochter onder te brengen bij familie maar dit werd volgens haar geweigerd. Er was geen kindbeschermingsmaatregel opgelegd en de uithuisplaatsing is niet ter toetsing aan de kinderrechter voorgelegd. De moeder heeft inmiddels via haar advocaat aangifte gedaan van wederrechtelijke vrijheidsberoving.

Behalve ‘vrijwillige’ uithuisplaatsingen zijn de onderzoekers ook enkele keren gestuit op een contactverbod met kinderen dat een wijkteam of een gecertificeerde instelling aan (één van beide) ouders had opgelegd:

Casus 3:

Mevrouw Y. was tijdelijk niet in staat haar zoon in huis te hebben en op te voeden. Zij had ermee ingestemd om hem op vrijwillige basis bij zijn grootmoeder onder te brengen. Er was geen sprake van een kindbeschermingsmaatregel. Op een gegeven moment gaf de hulpverlener mevrouw Y. te verstaan dat zij niet meer alleen met haar zoon samen

¹⁸ De gemeente Rotterdam vroeg zich in zijn wederhoorreactie af of verder onderzoek heeft plaatsgevonden naar deze drie casussen. Dat laatste is niet geval geweest. Nader onderzoek naar individuele casuïstiek past niet binnen een (kinder)ombudsman-onderzoek op eigen initiatief.

mocht zijn en dat zij hem niet meer mee naar buiten mocht nemen. Zij kreeg een lijst met ‘vrijwillige’ veiligheidsafspraken voorgelegd waarin dit werd geformaliseerd en waarin bovendien was vermeld dat de politie en de Raad voor de Kinderbescherming gebeld zouden worden als zij zich niet aan de afspraken hield. De onderzoekers hebben dit formulier ingezien. De betrokken jeugdhulpverlener heeft de moeder onder druk gezet om het formulier met veiligheidsafspraken te tekenen. Zij heeft dit geweigerd en alleen ‘voor gezien’ getekend.

Een ander voorbeeld van een ingrijpende maatregel die af en toe zonder rechterlijke interventie wordt opgelegd, is het onderwerpen van ouders met een alcohol- of drugsprobleem aan urinecontroles.

Jeugdhulpverleners hebben bovengenoemde maatregelen opgelegd zonder daarvoor toestemming te vragen aan de kinderrechter. De kinderrechters waarmee de kinderoombudsman heeft gesproken, hebben daar moeite mee: *“Het beste zou zijn om uithuisplaatsingen altijd door de rechter te laten toetsen”....“Je moet daarbij wel verschil maken tussen “ergens anders gaan wonen” en uithuisplaatsing. Als alle partijen het erover eens zijn, kunnen ouders best beslissen om het kind tijdelijk elders onder te brengen. Plaatsen onder dreiging van een gang naar de kinderrechter, is echter een ingreep van buitenaf en daar moet de rechter over gaan.”*

De geraadpleegde wetenschappelijk deskundigen wijzen het zonder rechterlijke toetsing opleggen van dit soort maatregelen eveneens af. Daarvoor gaat het om te ernstige inbreuken op het gezins- en persoonlijk leven: *“We leven in een rechtstaat. Als je inbreuk doet op rechten van mensen, dan is er een rechter om te toetsen of dat nodig is.”*

3.4 Oordeel en aanbevelingen

In de voorgaande paragrafen zijn de bevindingen van de Rotterdamse kinderoombudsman met betrekking tot drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening beschreven. De kinderoombudsman komt daarover tot het volgende oordeel. Leidend bij dat oordeel is daarbij of de Rotterdamse werkwijze de veiligheid van het kind optimaal beschermt. Ook is van belang of er sprake is van fair play, van afdoende rechtsbescherming, van voldoende betrokkenheid van de betrokken ouders en jeugdigen en van voldoende transparantie.

Drang als apart traject

Als de jeugdhulpverlening in een vrijwillig kader niet op gang komt of vastloopt, kan het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond besluiten tot een drangtraject onder regie van een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling. Het antwoord op de vraag of zo'n traject meerwaarde heeft, hangt sterk af van het lange of korte termijnperspectief dat men hanteert.

Met de inwerkingtreding van de Jeugdwet kregen de gemeenten in 2015 de verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Bij de uitvoering hiervan moeten de gemeentelijke wijkteams ook kunnen omgaan met weerstand tegen de hulpverlening. Op dit moment beschikken niet alle wijkteams over de daarvoor benodigde expertise. Gecertificeerde jeugdbeschermers hebben in dat opzicht vaak meer ervaring en kunde. In het belang van de veiligheid van het kind is overdracht van de regie van het wijkteam naar de jeugdbescherming, in de huidige omstandigheden in bepaalde gevallen begrijpelijk. Tot zover de korte termijn.

Op de lange termijn bezien is het echter zeer wel denkbaar dat, ook bij weerstand van ouders en kinderen tegen hulpverlening, de verantwoordelijkheid voor alle vrijwillige hulpverlening volledig bij het wijkteam berust. Een aantal wijkteams waar de onderzoekers van de kinderombudsman contact mee hebben gehad, neemt die verantwoordelijkheid al. Veel jeugdhulpverleners en –beschermers in Rotterdam en in de rest van Nederland zien dit als het wenselijke lange termijn perspectief. Een drangtraject onder regie van een gecertificeerde instelling is dan niet meer nodig.

De kinderombudsman is zich ervan bewust dat de invulling van de vrijwillige jeugdhulp valt binnen de beleidskeuzes van de partijen die deel uit maken van de jeugdzorgketen. Wel wil de kinderombudsman enkele overwegingen meegeven met het oog op de veiligheid van de betrokken kinderen en de vereisten van transparantie.

- De huidige tussenvariant van een 'kaal' drangtraject onder regie van een gecertificeerde instelling is voor cliënten weinig transparant en biedt hen onvoldoende rechtsbescherming.¹⁹ Een helder onderscheid

¹⁹ Zie ook A.M. Quik-Schuijt: 'Drang in de Jeugdzorg', FJR, afl. 10, oktober 2015, blz. 214.

tussen vrijwillige hulpverlening door het wijkteam en hulpverlening in een gedwongen kader door de jeugdbeschermingsinstelling geniet dan ook de voorkeur. Vanuit dit perspectief kan worden geconcludeerd dat het goed zou zijn als het 'kale' drangtraject zou vervallen.

- Het vervallen van het drangtraject als tussenvariant - tussen hulpverlening in een vrijwillig en in een gedwongen kader - voorkomt bovendien stapeling van interventies waardoor een eventueel noodzakelijk raadsonderzoek en een daarop volgende kindbeschermingsmaatregel soms te lang op zich laten wachten. Dit 'doormodderen' kan risico's met zich meebrengen voor de veiligheid van het kind.
- Een model waarbij de vrijwillige hulpverlening integraal bij het wijkteam berust, bevordert de continuïteit van de hulpverlening. Er zijn in het kader van de vrijwillige hulpverlening immers geen overdrachtsmomenten van wijkteam naar jeugdbeschermingsinstelling en vice versa.
- Voordat ertoe overgegaan kan worden om de verantwoordelijkheid voor de vrijwillige jeugdhulpverlening integraal bij wijkteams te beleggen, moet aan belangrijke voorwaarden zijn voldaan. Het vereist dat medewerkers van wijkteams daartoe qua kennis en vaardigheden voldoende geëquipeerd zijn om de hulp op een adequate wijze aan te bieden.
- Het is daarbij van belang dat de wijkteammedewerker bij complexe problematiek zo nodig ook een beroep kan doen op de bijzondere expertise van een jeugdbeschermingsinstelling. Dit doet niet af aan de (eind)verantwoordelijkheid van het wijkteam.
- De enige uitzondering op de verantwoordelijkheid van het wijkteam is dan de situatie dat de rechter een jeugdbeschermingsmaatregel aangewezen acht. Die wordt dan uitgevoerd door de jeugdbeschermingsinstelling. Daarbij moet worden bedacht dat jeugdbeschermingsmaatregelen in principe een tijdelijk karakter hebben. Wijkteams hebben een langduriger zorgplicht.

De gemeentelijke kinderombudsman vindt het van groot belang dat de gemeente Rotterdam samen met haar partners in de jeugdhulpverlening een duidelijk en breed gedragen perspectief formuleert voor wat

betreft de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de wijkteams en de jeugdbeschermingsinstellingen. De verschillen in rolopvatting en werkwijze tussen de verschillende wijkteams zijn nu nog veel te groot. Als er eenmaal een duidelijk perspectief is, kan worden gewerkt aan het verder toerusten en faciliteren van de wijkteams om dat einddoel te bereiken.

Aanbeveling aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Formuleer een wenselijk en door alle betrokken partijen gedragen lange termijn perspectief voor een transparante verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeentelijke wijkteams en jeugdbeschermingsinstellingen waarbij de veiligheid van het kind voorop staat.

Aanbeveling aan de gemeente:

Investeer in deskundigheidsbevordering van wijkteams opdat zij ook bij complexe gezinsproblematiek waarbij weerstand bestaat tegen jeugdhulpverlening, invulling kunnen geven aan hun wettelijke taak.

In het kader van de wederhoor op het concept-rapport zijn de gemeente Rotterdam en de jeugdbeschermingsinstellingen nader ingegaan op bovenstaand oordeel. Zowel de William Schrikker Stichting als Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond benadrukken terecht dat ook drangtrajecten een vrijwillig karakter hebben. In dat opzicht is er geen principiële verschil tussen een drangtraject onder regie van een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling en de vrijwillige hulpverlening door een wijkteam. In het verlengde hiervan heeft de William Schrikker Stichting in zijn wederhoorreactie het volgende aanvullende standpunt ingenomen: *“Als de gecertificeerde instelling, op verzoek van de gemeente en met instemming van de ouders, ook in het vrijwillig kader wordt ingezet, dan dient nadrukkelijk te worden toegelicht dat dit vrijwillige begeleiding is”*. De kinderombudsman onderschrijft dit standpunt van harte.

Evenals de gemeente onderschrijven de jeugdbeschermingsinstellingen de conclusies en de aanbevelingen van de kinderombudsman met betrekking tot de verdere ontwikkeling van de rolverdeling tussen gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen en wijkteams bij de vrijwillige jeugdhulpverlening. Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond geeft in zijn wederhoorreactie aan dat bij drangtrajecten waarbij sprake is van een gelijktijdig raadsonderzoek, de casusregie ook in de toekomst bij een gecertificeerde instelling zou moeten blijven berusten.

Drang als houding

Drang hoeft niet per se als een apart traject te worden georganiseerd. Drang kan ook een attitude of methode zijn die in alle fasen van de jeugdhulpverlening wordt toegepast; zowel door wijkteammedewerkers als medewerkers van gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen. Bij drang gaat het om het stellen van grenzen op basis van zorgen over de veiligheid en/of de ontwikkeling van het kind. De jeugdhulpverlener oefent druk op ouders en/of kinderen uit om die grenzen niet te overschrijden. De vraag is hoever de hulpverlener daarbij mag gaan. Verschillende cliënten waarmee is gesproken, gaven aan dat hulpverleners dreigden met een gang naar de kinderrechter of een uithuisplaatsing als zij niet zouden meewerken. De kinderombudsman vindt dergelijke dreigementen ongepast en contra-productief. Er is dan sprake van intimidatie zonder dat ouders zich hiertegen kunnen verweren. Dit is in strijd met het fair play-vereiste. Je dient als hulpverlener ouders primair intrinsiek tot medewerking te motiveren vanuit gedeelde zorgen over de veilige ontwikkeling van het kind. In het uiterste geval kun je aangeven welke stap je zal gaan zetten als medewerking blijft ontbreken en de zorgen over de jeugdige onverminderd groot zijn.

Aanvankelijk was in het concept-rapport als aanbeveling opgenomen: *“Implementeer een gedragscode voor jeugdzorgprofessionals die grenzen stelt aan het uitoefenen van drang op cliënten en die voorkomt dat cliënten zich geïntimideerd voelen.”* De William Schrikker Stichting onderschreef deze oproep, maar de gemeente Rotterdam gaf aan deze aanbeveling niet over te willen nemen. De gemeente verwijst daarbij naar reeds bestaande beroepsnormen voor jeugdhulpverleners: *“De gemeente kan zich wegens deze bestaande beroepsnormen niet vinden in de aanbeveling om een nieuwe gedragscode in te voeren. Daarnaast komt uit het interne onderzoek van De Vaan Organisatieadvies geen beeld naar voren dat cliënten zich geïntimideerd voelen door de jeugdprofessional”*. Het laatste verbaast de kinderombudsman. Zoals in paragraaf 3.2 van dit hoofdstuk is aangegeven, heeft een deel van de in het kader van het onderzoek van de kinderombudsman geïnterviewde cliënten wel degelijk als intimidatie ervaren druk ondervonden. Volgens het Nederlands Jeugd Instituut is er *objectief* gezien sprake van intimidatie, als er oneigenlijke druk wordt uitgeoefend. Dreigen met een uithuisplaatsing of met de kinderrechter, wat regelmatig voorkomt, valt daar volgens de kinderombudsman onder. De vraag is vervolgens wel hoe je voorkomt dat jeugdprofessionals dit soort oneigenlijke druk uitoefenen. De kinderombudsman begrijpt dat een afzonderlijke gedragscode daarvoor niet noodzakelijk is. De huidige gedragscodes voor jeugdprofessionals volstaan volgens de gemeente Rotterdam.

Feit blijft dat jeugdprofessionals zich hier in de praktijk lang niet altijd aan houden. De kinderombudsman kan zich dan ook vinden in de reactie van de William Schrikker Stichting op de oorspronkelijke aanbeveling: “*We ...pleiten voor gezamenlijke leerbijeenkomsten tussen de ketenpartners én met deelname van cliënten of cliëntvertegenwoordigers. Samen reflecteren draagt bij aan het verstevigen van het vakmanschap van de samenwerkende professionals, in het bijzonder het vaardig hanteren van gezag in een vrijwillig kader.*”

Gelet op de gegeven reacties wil de kinderombudsman de oorspronkelijke aanbeveling als volgt herformuleren:

Aanbeveling aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Zorg ervoor dat er concrete grenzen worden gesteld bij het uitoefenen van druk op cliënten door jeugdprofessionals en voorkom daarmee dat cliënten zich geïntimideerd voelen. Organiseer daartoe bijvoorbeeld (gezamenlijke) leerbijeenkomsten.

Bijzondere maatregelen in een vrijwillig of drangkader

De kinderombudsman heeft verschillende voorbeelden gesignaleerd waarbij hulpverleners in het vrijwillig kader onder drang zware ingrepen in het gezin toepasten waaraan voorheen een kinderbeschermingsmaatregel ten grondslag lag. Het ging daarbij om geforceerde uithuisplaatsingen, een contactverbod met kinderen en om urinecontroles die aan ouders werden opgelegd.

De kinderombudsman wijst dit af. Het gaat om ingrijpende maatregelen waarbij het de betrokken cliënten ontbreekt aan afdoende rechtsbescherming. In hoofdstuk 2 is aangegeven dat die rechtsbescherming er in een gedwongen kader wel is. Aan een kinderbeschermingsmaatregel gaat immers niet alleen een rechterlijke toetsing vooraf, maar bovendien kunnen cliënten geschillen over de uitvoering van de maatregel aan de kinderrechter voorleggen. Bij een vrijwillig of een drangkader ontbreekt die mogelijkheid.

Maatregelen die een ernstige inbreuk vormen op het persoonlijk leven en/of het in de IVRK vastgelegde grondrecht op gezinsleven, moeten altijd ter toetsing aan de kinderrechter moeten worden voorgelegd.

Aanbeveling aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Zorg ervoor dat interventies, zoals geforceerde uithuisplaatsingen en contactverboden, die zozeer in het gezins- en persoonlijk leven ingrijpen dat die alleen door tussenkomst van de kinderrechter mogen worden opgelegd, niet in een vrijwillig (drang)kader worden toegepast.

Hoofdstuk 4 De melding aan het Jeugdbeschermingsplein

De beslissing over het inzetten van een drangtraject of een dwangtraject wordt genomen door het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond. Dat gebeurt op basis van een melding door een jeugdprofessional. De eerstvolgende paragraaf geeft aan hoe zo'n melding in zijn werk gaat. Daarna wordt een indicatie gegeven van het soort meldingen dat bij het Jeugdbeschermingsplein binnenkomt. Paragraaf 4.3. staat centraal in dit hoofdstuk. Daarin wordt de vraag beantwoord hoe ouders en kinderen bij de melding worden betrokken. Onderwerp van de daarop volgende paragraaf is de ondersteuning die gezinnen geboden wordt. Tot slot geeft de Rotterdamse kinderombudsman zijn oordeel en doet hij enkele aanbevelingen.

4.1 De procedure

Meestal is het een medewerker van een wijkteam die een melding doet bij het Jeugdbeschermingsplein, maar ook andere hulpverleners kunnen hun zorgen over de veilige ontwikkeling van een jeugdige daar onder de aandacht brengen. Als een drangtraject niet het gewenste effect sorteert meldt de betrokken jeugdbeschermingsinstelling de casus opnieuw aan bij het plein.

De wijkteammedewerkers die de onderzoekers hebben gesproken, gaven aan dat zij nooit op eigen houtje beslissen om een melding te doen bij het Jeugdbeschermingsplein. Zo'n melding bespreken zij vooraf in het casuïstiekoverleg binnen het team en/of met de gedragswetenschapper binnen het team of de wijkteamleider.

Alle meldingen en hermeldingen gebeuren aan de hand van een meldingsformulier. Op dit formulier vermeldt de professional de relevante gegevens over de jeugdige en het gezin, de hulpverleningsgeschiedenis, de zorgen over de jeugdige en de toegevoegde waarde van het beoogde jeugdbeschermingstraject. Op de laatste bladzijde van het formulier geeft de professional aan hoe de ouders geïnformeerd zijn over de melding en wat zij daarvan vinden. Hetzelfde geldt voor jeugdigen vanaf 12 jaar. Ook hen moet de melder informeren over en betrekken bij de melding. Er is een

informatieblad over het Jeugdbeschermingsplein waarvan het de bedoeling is dat melders die aan ouders en jeugdigen geven.²⁰ Op dit informatieblad is aangegeven dat “*verschillende deskundigen in de jeugdzorg en de jeugdhulpverlening*” deelnemen aan het Jeugdbeschermingsplein en dat die kijken “*naar de situatie van het hele gezin en niet alleen naar het kind over wie de melding is binnengekomen*”. Het informatieblad vermeldt niet welke specifieke partijen aan tafel zitten bij het Jeugdbeschermingsplein en dat die partijen gegevens over het gezin uit hun eigen databestanden kunnen uitwisselen. Het informatieblad vermeldt wel welke beslissingen het plein kan nemen en wat het vervolgtraject is.

Volgens de gemeentelijke instructies moeten melders de concept-melding met ouders en jeugdigen ouder dan 12 jaar bespreken. Nadat dat is gebeurd, ontvangen die de definitieve melding. Zij kunnen vervolgens binnen vijf werkdagen schriftelijk reageren op de melding. Die reactie wordt toegevoegd aan de melding of wordt nagezonden aan het Jeugdbeschermingsplein.

4.2 Karakter van de meldingen

Het karakter van de meldingen aan het Jeugdbeschermingsplein varieert sterk, zo blijkt uit de gesprekken van de onderzoekers met cliënten. Het kan gaan om ernstige gedrags- en/of psychische problemen van jeugdigen zelf, zoals autisme, ADHD, agressief gedrag en/of schoolverzuim. Een aantal keren was aan de actuele problemen een jarenlange zoektocht van ouders naar geschikte hulpverlening of passend onderwijs vooraf gegaan. Omdat die zoektocht niet tot een oplossing had geleid, waren de problemen zodanig geëscaleerd dat een melding aan het Jeugdbeschermingsplein nodig was. Dat is wrang, zoals een moeder aangaf:

“Bericht gekregen van het Jeugdbeschermingsplein; dat kwam als donderslag bij heldere hemel. Ik was woedend omdat ik opeens allemaal verplichtingen kreeg opgelegd terwijl ik al jarenlang zelf op zoek was naar hulp en in de steek was gelaten door de hulpverlening.”

Een deel van de meldingen heeft betrekking op opvoedingsproblematiek. Ouders waren dan zelf niet in staat om de jeugdige een omgeving te bieden waarin die zich veilig kon ontwikkelen. Dat kan bijvoorbeeld te maken hebben met psychische of verslavingsproblematiek van één van de ouders, maar ook met huiselijk geweld of vermeend seksueel misbruik binnen het

²⁰ Zie bijlage 3. Deze bijlage bevat ook een blanco meldingsformulier.

gezin. Bij een aantal van de geïnterviewde cliënten speelde een verschil van inzicht mee tussen de gescheiden ouders over de wenselijke opvoeding. Het kind kwam daardoor dan in de knel. Er is kortom sprake van een breed scala aan problematiek dat ter sprake komt op het Jeugdbeschermingsplein.

4.3 Betrokkenheid ouders en kinderen bij de melding

Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven, verplicht artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind om kinderen en/of hun wettelijke representanten te horen bij besluitvorming die hen aangaat. Voor wat betreft de meldingsprocedure aan het Jeugdbeschermingsplein is dat ook het beleid. De voorzitter van het Jeugdbeschermingsplein retourneert zonodig meldingen die niet zijn voorbesproken met ouders.

De onderzoekers van de kinderombudsman hebben in interviews met medewerkers van wijkteams, met jeugdhulpverleners en met cliënten vastgesteld in hoeverre ouders en kinderen daadwerkelijk worden gehoord. Ook zijn de meldingsformulieren gecheckt die in januari 2017 bij het Jeugdbeschermingsplein zijn besproken.

Wijkteams

De leidinggevend en medewerkers van wijkteams waarmee de onderzoekers hebben gesproken, zeggen unaniem meldingen altijd met de ouders voor te bespreken. Het kan natuurlijk voorkomen dat ouders de wijkteammedewerker niet te woord willen staan. In dat geval ontvangen zij een kopie van het meldingsformulier en kunnen zij daar schriftelijk op reageren.

In beginsel spreekt het wijkteam ook de jeugdige: *“Vanaf de leeftijd van 12 jaar en ouder is dat zeer gewenst, vanaf de leeftijd van 16 jaar en ouder is het een verplichting”*, aldus één van de wijkteammedewerkers. Verschillende geïnterviewden geven echter aan dat het niet altijd lukt om met de betrokken jeugdige in contact te komen. Eén van de wijkteamleiders gaf aan dat het inhoudelijk bespreken van de melding met de betrokken jeugdige er wel eens bij inschiet. Volgens hem kan dat beter.

Andere melders aan het Jeugdbeschermingsplein

Ook andere partijen dan wijkteams melden jeugdigen ter bespreking aan bij het Jeugdbeschermingsplein. De onderzoekers hebben in dat verband gesproken met vertegenwoordigers van Veilig Thuis en van het Crisis Interventie Team. Ook zij geven aan dat zij meldingen eerst met de betrokken ouders bespreken. Het komt slechts incidenteel voor dat dat niet gebeurt.

Gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen en Raad voor de Kinderbescherming

De drie gecertificeerde instellingen in Rotterdam en de Raad voor de Kinderbescherming spreken de ouders en jeugdigen nadat zij het Jeugdbeschermingsplein gepasseerd zijn. De onderzoekers hebben vertegenwoordigers van die organisaties gevraagd in hoeverre zij signalen krijgen over (on)voldoende betrokkenheid van ouders en jeugdigen bij de melding aan het Jeugdbeschermingsplein.

Alle geïnterviewden gaven aan dat ouders en jeugdigen niet alleen moeten worden geïnformeerd over de melding, maar dat die melding ook inhoudelijk met hen moet worden doorgesproken. Hoewel het feit van de melding doorgaans wel wordt voorbesproken met het gezin, meent een aantal geïnterviewden dat het inhoudelijk bespreken verbetering behoeft. Uitspraken in dat verband, zijn: *“Het is voor medewerkers van een wijkteam vaak ook lastig om mensen te confronteren met wat er niet goed gaat. Daar is verbetering mogelijk”* en *“Het kan best moeilijk zijn om de melding te bespreken, maar dat is wel het minste dat je kunt doen”*.

Cliënten

De betrokkenheid van de geïnterviewde ouders bij de melding aan het Jeugdbeschermingsplein varieerde sterk. Met ongeveer de helft van hen is de melding inhoudelijk voorbesproken. Deels waren deze ouders het ook eens met de melding.

Met ongeveer de andere helft van de geïnterviewde ouders is de melding in het geheel niet voorbesproken of is alleen het feit meegedeeld *dát* er een melding zou worden gedaan. Laatstgenoemden konden dan desgewenst hun zienswijze naderhand schriftelijk kenbaar maken.

Volgens de geïnterviewde cliënten bespreekt de jeugdprofessional de melding lang niet altijd met de jeugdige zelf.

Meldingsformulieren

De onderzoekers hebben 49 Rotterdamse meldingsformulieren voor het Jeugdbeschermingsplein geanalyseerd. Deze meldingen hadden betrekking op de maand januari 2017. Op het meldingsformulier is een aparte paragraaf gewijd aan de betrokkenheid van ouders en jeugdigen bij de melding. Specifiek hebben de onderzoekers vastgesteld in hoeverre het meldingsformulier en het informatieblad aan de ouders zijn uitgereikt, of de melding met hen is voorbesproken en in hoeverre zij het daarmee eens waren.

Bij 21 van 49 meldingen gevallen ging het jeugdigen van 12 jaar of ouder. In die gevallen is nagegaan in hoeverre de jeugdigen betrokken zijn geweest bij de melding.

De resultaten van de analyse zijn weergegeven in onderstaande tabel.

<i>Vermeldingen op het meldingsformulier</i>	<i>ja</i>	<i>één van beiden</i>	<i>nee</i>	<i>niet ingevuld</i>	<i>totaal</i>
Informatieblad aan ouders uitgereikt?	19	2	19	9	49
Meldingsformulier aan ouders uitgereikt?	24	3	11	11	49
Melding besproken met ouders?	30	-	6	13	49
Ouders akkoord met melding?	21	8	7	13	49
Schriftelijke reactie n.a.v. melding?	4	-	45	-	49
Informatieblad aan jeugdige uitgereikt?	6	-	7	8	21
Meldingsformulier aan jeugdige uitgereikt?	7	-	5	9	21
Melding besproken met jeugdige?	4	-	3	14	21
Jeugdige akkoord met melding?	5	-	6	10	21

Het volgende valt op:

- Ouders en kinderen ontvangen vaak geen informatieblad over het Jeugdbeschermingsplein.
- Zij ontvangen in een aantal gevallen ook geen kopie van het meldingsformulier; dat geldt zeker voor de betrokken jeugdigen.
- Meldingen worden niet altijd besproken met de jeugdige. Opvallend daarbij is dat hierover vaak niets is vermeld op het meldingsformulier.
- Gezinnen maken nauwelijks gebruik van de mogelijkheid om schriftelijk hun zienswijze op de melding kenbaar te maken.
- Opvallend vaak is in het geheel niet vermeld of het meldingsformulier en het informatieblad zijn uitgereikt en of de melding is voorbesproken.

4.4 Ondersteuning voor gezinnen voorafgaande aan de melding

Veel van de geïnterviewde cliënten gaven aan het doorgeleidingstraject via het Jeugdbeschermingsplein ingewikkeld te vinden. Soms verwacht men begrippen als Jeugdbescherming, Raad voor de Kinderbescherming en Jeugdbeschermingsplein. Ook is vaak onduidelijk wat een drangtraject precies betekent. Een regelmatig terugkerend misverstand is dat ouders menen dat het Jeugdbeschermingsplein een beslissing kan nemen om een kind uit huis te plaatsen. Het is dan ook belangrijk dat melders de gang van zaken goed uitleggen aan ouders en kinderen. Bovendien zouden die zonodig een beroep moeten kunnen doen op ondersteuning, zeker als het gaat om gezinnen die de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn of die vanwege een andere culturele achtergrond of een verstandelijke beperking de Rotterdamse manier van werken onvoldoende begrijpen.

De kinderombudsman heeft over dit onderwerp ook gesproken met een vertegenwoordiger van de vereniging voor Cliëntenraden in de Zorg (*LOC, Medezeggenschap in de Zorg*). De LOC-vertegenwoordiger benadrukte het belang van bescherming en ondersteuning voor ouders en kinderen: *“Er is een disbalans tussen ouders en hulpverleners, waarbij het maar de vraag is of ouders voldoende zijn opgewassen.”*

Wijkteams

De vertegenwoordigers van de wijkteams waarmee de onderzoekers hebben gesproken gaven aan dat gezinnen bij het allereerste contact een zogenaamde startmap ontvangen. Daarin is onder meer een verwijzingsfolder opgenomen naar het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ). Overigens maken weinig cliënten daar gebruik van. Hoewel de Wet maatschappelijke ondersteuning gemeenten verplicht om (ook) aan cliënten die een beroep doen op jeugdhulp onafhankelijke cliëntondersteuning te bieden, geven de Rotterdamse wijkteams daar slechts beperkt invulling aan. Er zijn medewerkers van de Stichting MEE werkzaam bij de wijkteams, maar die zijn primair bedoeld voor cliënten met een verstandelijke beperking. Bovendien zijn zij doorgaans niet volledig onafhankelijk, maar verrichten zij voor hun doelgroep de reguliere werkzaamheden van medewerker van het gemeentelijk wijkteam.²¹

²¹ Ook Zorgbelang Zuid-Holland, een organisatie die opkomt voor de belangen van gebruikers van zorg en welzijn in de provincie Zuid-Holland, plaatst naar aanleiding van een quickscan vraagtekens bij de onafhankelijkheid van de medewerkers van MEE die deel uitmaken van de wijkteams. Zie: *‘Informatie over onafhankelijke cliëntondersteuning op de websites van de zestig gemeenten in Zuid-Holland’*, november 2015, blz. 4.

De kinderombudsman heeft begrepen dat de gemeente Rotterdam inmiddels samen met de *Brede Raad 010* initiatieven heeft genomen om tot een betere invulling te komen van de wettelijk verplichte cliëntondersteuning.

Cliënten

Vrijwel alle geïnterviewde cliënten gaven desgevraagd aan dat wijkteam-medewerkers hen mondeling niet hadden gewezen op de mogelijkheid om een vertrouwenspersoon van het AKJ in te schakelen. Een aantal van de geïnterviewden had hieraan wel behoefte gehad; enkelen niet. Vanwege de onzekerheid met betrekking tot de gang van zaken en het als ingrijpend ervaren karakter ervan, hadden sommige cliënten op eigen initiatief een jeugdrechtsadvocaat ingeschakeld.

4.5 Oordeel en aanbevelingen

Betrokkenheid van ouders en kinderen bij de melding aan het Jeugdbeschermingsplein

Artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind legt de verplichting op om kinderen of hun representanten te horen bij beslissingen die hen aangaan. In dat licht bezien, kan het voorbespreken van de meldingen aan het Jeugdbeschermingsplein in verschillende opzichten beter.

Zo komt het voor dat jeugdhulpverleners ouders wel informeren over het feit van de melding, maar die melding inhoudelijk niet of onvoldoende doorspreken. Een belangrijk verbeterpunt is verder het doorspreken van de melding met jeugdigen. Het beleid is om dat in ieder geval met jeugdigen vanaf 12 jaar te doen. In de praktijk gebeurt dat echter te weinig.

Een ander punt waarvoor de kinderombudsman aandacht vraagt, is de schriftelijke uitleg die ouders en kinderen ontvangen als een melding bij het Jeugdbeschermingsplein wordt gedaan. Te vaak reiken melders het informatieblad over het Jeugdbeschermingsplein niet uit. In dat verband beveelt de kinderombudsman bovendien aan om in de informatiebrochure aan te geven welke partijen op het Jeugdbeschermingsplein inzage krijgen in de gegevens op het meldingsformulier en om ook te vermelden dat de deelnemende partijen gegevens uit hun eigen databestanden over het gezin (kunnen) uitwisselen. De Wet bescherming persoonsgegevens verplicht daartoe.

De kinderombudsman heeft kennisgenomen van een speciaal kindvriendelijk informatieblad over de gang van zaken bij het jeugdbeschermingsoverleg dat de gemeente Utrecht hanteert. Dat is een *'good practice'* en verdient navolging in Rotterdam.

Aanbeveling aan de gemeente:

Bewaak dat professionals een melding aan het Jeugdbeschermingsplein, voordat zij die verzenden, altijd face-to-face inhoudelijk bespreken met zowel ouders als jeugdigen.

Aanbeveling aan de gemeente:

Zorg ervoor dat ouders en jeugdigen ook altijd schriftelijke informatie krijgen over de gang van zaken bij het Jeugdbeschermingsplein en ontwikkel een kindvriendelijke versie van zo'n informatieblad.

Aanbeveling aan de gemeente:

Informeer ouders en jeugdigen zowel mondeling als schriftelijk welke partijen op het Jeugdbeschermingsplein inzage krijgen in de gegevens op het meldingsformulier en meld hen bovendien dat de deelnemende partijen aan het plein gegevens uit hun eigen databestanden over het gezin (kunnen) uitwisselen.

Ondersteuning voor gezinnen in het voortraject

Omdat de gang van zaken rond het Jeugdbeschermingsplein ingewikkeld en voor veel cliënten onduidelijk is, is het van belang dat zij zich zonodig kunnen laten bijstaan. Het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg is daarvoor de eerst aangewezen partij. De kinderombudsman is van mening dat melders gezinnen daar actiever op dienen te attenderen.

Aanbeveling aan de gemeente:

Wijs ouders en jeugdigen actief op de mogelijkheid van ondersteuning door het AKJ; niet alleen schriftelijk maar ook mondeling.

De gemeente Rotterdam onderschrijft bovenstaande conclusies en aanbevelingen

Hoofdstuk 5

Het Jeugdbeschermingsplein

Onderwerp van dit hoofdstuk is de gang van zaken bij het Jeugdbeschermingsplein. In paragraaf 5.1. wordt die beschreven en in paragraaf 5.2 geven jeugdprofessionals hun oordeel daarover. De vraag hoe de betrokkenheid van ouders en kinderen is geregeld en wat verschillende partijen daarvan vinden, wordt in de volgende paragraaf beantwoord. Tot slot velt de gemeentelijke kinderombudsman een oordeel over de gang van zaken en doet hij een verbetervoorstel.

5.1 De gang van zaken bij het Jeugdbeschermingsplein

Na ontvangst van de melding bij het Jeugdbeschermingsplein, checkt een administratieve ondersteuner of de melding volledig en goed is ingevuld. Daarna beoordeelt één van de twee voorzitters van het plein de melding inhoudelijk. Als de zorgen over de jeugdige onvoldoende concreet zijn beschreven of als er nog relevante informatie ontbreekt, dan retourneert het Jeugdbeschermingsplein de melding aan de melder. Is de melding volledig, dan volgt een plenaire bespreking op het Jeugdbeschermingsplein.

Het Jeugdbeschermingsplein bestaat behalve uit een voorzitter en een administratieve ondersteuner uit roulerende vertegenwoordigers van de volgende instellingen²²:

- Raad voor de Kinderbescherming;
- Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond;
- William Schrikker Stichting (indien een casus tot de doelgroep van deze stichting behoort);
- Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond;
- Vertegenwoordiging van Rotterdamse wijkteams;
- Consultatie en Diagnostiekteam van de gemeente Rotterdam.

²² De samenwerkingsafspraken tussen de gecertificeerde instellingen en de gemeenten in de regio Rotterdam Rijnmond zijn vastgelegd in een protocol (versie 2016).

Verder is bij de bespreking van een casus de professional aanwezig die de melding heeft gedaan²³. De betrokken ouder(s) en/of jeugdigen nemen niet deel. Paragraaf 5.2 gaat hier nader op in.

In principe bespreekt het Jeugdbeschermingsplein de casus binnen twee werkdagen. Het plein komt elke werkdag van 10:00 tot 12:00 uur bijeen. Er is dan ruimte om maximaal zes meldingen te bespreken.

Ten behoeve van de bespreking maakt de voorzitter een samenvatting van de casus waarin beschreven staat wie de melder is, wat de gezinssamenstelling is, wat de zorgen zijn, wat er al is geprobeerd in het kader van het vrijwillige hulpverleningstraject, welke instellingen daarbij betrokken zijn geweest en aan welke oplossingsrichting de voorzitter denkt.

Elke instelling die is vertegenwoordigd aan het Jeugdbeschermingsplein, krijgt de melding van te voren toegestuurd en bekijkt of er informatie over het gezin bij de eigen organisatie bekend is. Daarvoor raadplegen zij hun digitale cliëntbestanden.

De bespreking van een casus aan het Jeugdbeschermingsplein gebeurt aan de hand van het zogenaamde BOB-model, dat staat voor:

BOB - model voor bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein:

Beeldvorming: op basis van informatie uit het voortraject (incl. reactie ouders op de melding), informatie uit de cliëntbestanden van de deelnemende instellingen en vragen aan de melder

Oordeelsvorming: overwegingen, wat werkt er wel wat niet.

N.B. De melder neemt niet deel aan dit gedeelte van de discussie.

Besluitvorming: er wordt een unaniem besluit genomen; het streven is naar consensus.

N.B. De melder neemt niet deel aan dit gedeelte van de discussie.

Zoals eerder in dit rapport is aangegeven, zijn naar aanleiding van de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein verschillende beslissingen mogelijk:

- 1 Hulpverlening blijft in het vrijwillige kader.
- 2 Er resteren teveel vragen en Veilig Thuis wordt verzocht om nader onderzoek te doen.

²³ Het Leger des Heils (LdH) kan op uitnodiging deelnemen aan het Jeugdbeschermingsplein. In Rotterdam gebeurt dat incidenteel. De doelgroep voor het LdH bestaat voor wat betreft het Rotterdamse Jeugdbeschermingsplein vooral uit mensen zonder of met een snel wisselende woon- en verblijfplaats (incl. zigeuners).

- 3 Drangtraject: een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling neemt de regie over.
- 4 Dwangtraject: de Raad voor de Kinderbescherming start een raadsonderzoek; tegelijkertijd neemt een gecertificeerde instelling de regie over.

Als een gecertificeerde instelling de regie overneemt, krijgt deze relevante informatie over het gezin en de jeugdige door middel van een zogenaamd doorgeleidingsformulier. Zo'n formulier bevat de volgende informatie:

- gegevens van het betrokken gezin en de jeugdige;
- de beslissing naar aanleiding van de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein;
- de bij de bespreking aanwezige partijen;
- een samenvatting van de problematiek;
- de urgentie i.v.m. de veiligheid van de jeugdige (laag-gemiddeld-hoog);
- een advies en de vraag aan de gecertificeerde instelling.

De administratieve ondersteuner stuurt het doorgeleidingsformulier nog dezelfde middag na de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein door aan de meldende instantie en de gecertificeerde instelling.

5.2 Oordeel van jeugdprofessionals over het Jeugdbeschermingsplein

Zowel aan partijen die jeugdigen voor bespreking aanmelden, als aan hulpverleners die in het vervolgtraject met jeugdigen aan de slag gaan, is gevraagd een oordeel te geven over de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein. Voor wat betreft de snelheid en de systematiek van de besluitvorming is dat oordeel positief. Zoals één van de gesprekspartners van de kinderombudsman het uitdrukte: *“Het Jeugdbeschermingsplein staat inmiddels als een huis. Zowel het aanmeldings- en doorgeleidingsproces, als de besprekingen zelf verlopen als een geoliede machine.”*

De geïnterviewde professionals wijzen onder meer op de korte doorlooptijd van de procedure. Het Jeugdbeschermingsplein bespreekt een casus immers al een paar dagen na de melding en zet die direct na de bespreking door naar een gecertificeerde instelling en/of de Raad voor de Kinderbescherming. De geraadpleegde jeugdhulpverleners zijn ook te spreken over de brede samenstelling van het Jeugdbeschermingsplein. Omdat er een zwaarwegend besluit wordt genomen, is het goed dat zoveel partijen

deelnemen en hun inbreng hebben.

De gestructureerde manier van bespreken op het plein, volgens de hiervoor genoemde BOB-methode, spreekt de geïnterviewden ook aan.

Een enkele partij waarmee de onderzoekers hebben gesproken, noemde de laagdrempeligheid van het Jeugdbeschermingsplein als een positief aspect: *“Omdat de drempel om te melden in Rotterdam lager is dan elders komt een groter deel van de jeugdbeschermingsproblematiek in beeld.”*

Volgens sommige geïnterviewden zijn er ook verbeterpunten. Zo pleit een vertegenwoordiger van Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond ervoor om de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein gebiedsgewijze te organiseren. Door jeugdbeschermers en melders uit eenzelfde gebied aan tafel te hebben, kunnen zaken beter worden afgestemd en overgedragen. Een enkele vertegenwoordiger van een wijkteam vond dat de casuïstiek-besprekingen aan het Jeugdbeschermingsplein te kort duren om een weloverwogen beslissing te kunnen nemen. Ook de kwaliteit van de meldingen is volgens sommigen een verbeterpunt.

Alles overziende is het oordeel over het functioneren van het Jeugdbeschermingsplein overwegend positief. Een belangrijk punt, echter, waarover de meningen sterk verdeeld zijn, betreft de (on)wenselijkheid om ouders en jeugdigen aan de bespreking van hun problematiek aan het Jeugdbeschermingsplein deel te laten nemen. Dat is het onderwerp van de volgende paragraaf.

5.3 Deelname van ouders en kinderen aan het Jeugdbeschermingsplein

Opvatting gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam nodigt ouders en/of jeugdigen niet uit voor de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein. Vertegenwoordigers van de gemeente waarmee de kinderombudsman heeft gesproken, geven aan dat deelname van de betrokken ouders/jeugdigen volgens hen geen meerwaarde heeft. Zij hebben immers de gelegenheid om hun standpunt over de melding vooraf kenbaar te maken aan de hulpverlener die de problematiek bij het Jeugdbeschermingsplein aankaart. Dat standpunt wordt ook vermeld op het meldingsformulier.

Daar komt volgens de gemeente bij dat de voor het drangtraject aangewezen jeugdbeschermingsinstelling al een paar dagen na de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein contact heeft met de

betrokken ouders en jeugdigen. Daar worden de zorgen over de jeugdige gedeeld en wordt samengewerkt aan een plan van aanpak.

Ouders en jeugdigen zijn op deze manier volgens de gemeente volop betrokken bij de aanpak van de problematiek. Daar komt volgens de gemeentelijke gesprekspartners bij dat het Jeugdbeschermingsplein het belang van het kind voorop stelt; de visie van de ouders is daarbij lang niet altijd maatgevend.

De bespreking van een casus aan het Jeugdbeschermingsplein vergt in beginsel zo'n twintig minuten. Deelname van ouders en kinderen aan de bespreking zou meer tijd en daarmee ook meer capaciteit vergen van de deelnemende professionals. De gemeentelijke vertegenwoordigers waarmee de kinderombudsman heeft gesproken, hebben echter beklemtoond dat deze overweging geen rol heeft gespeeld bij de beslissing om ouders en jeugdigen uit te sluiten van deelname aan het overleg. De gemeente heeft die beslissing louter op inhoudelijke gronden genomen.

Opvatting van Rotterdamse jeugdprofessionals

De Rotterdamse jeugdprofessionals die de kinderombudsman heeft geïnterviewd, denken verschillend over de wenselijkheid van deelname van ouders en jeugdigen aan het Jeugdbeschermingsplein. Dat geldt zowel voor medewerkers van wijkteams als van jeugdbeschermingsinstellingen. Het aantal voor- en tegenstanders is min of meer in balans.

De volgende argumenten vóór deelname van ouders en kinderen aan het Jeugdbeschermingsplein kwamen in de interviews naar voren:

- De nieuwe Jeugdwet beoogt mensen zoveel mogelijk zelf de regie te geven over de aanpak van hun problematiek. *“Het is dan vreemd dat je dit belangrijke besluit door het Jeugdbeschermingsplein helemaal bij ouders weghaalt.”*
- Ouders hebben behoefte aan deelname. Het gaat immers om hun kind. Zoals één van de geïnterviewden het uitdrukte: *“Het zou mij niet geflikt moeten worden als ouder”.*
- Informatie vanuit het betrokken gezin uit eerste hand heeft toegevoegde waarde voor de besluitvorming.
- Je creëert draagvlak bij het gezin voor actieve participatie bij het vervolgtraject. Het komt nu volgens verschillende jeugdbeschermers regelmatig voor dat je de eerste gesprekken met het gezin kwijt bent met het wegnemen van wantrouwen. Dat wantrouwen is vergroot

doordat achter de rug van ouders/kinderen een hulpverleningsbeslissing is genomen.

De voorstanders van het deelnemen van het gezin aan de bespreking van het Jeugdbeschermingsplein, plaatsen daar wel kanttekeningen bij. Zo is het de vraag of je kinderen altijd plenair aan het Jeugdbeschermingsplein zou moeten spreken. Dat is mogelijk te belastend. Ook moet voorzichtig worden omgegaan met deelname van ouders die in een vechtscheiding verwickeld zijn. Openlijke ruzies aan het Jeugdbeschermingsplein kunnen een goede besluitvorming in de weg staan. Een laatste kanttekening is dat deelname door ouders en jeugdigen aan het Jeugdbeschermingstafel facultatief zou moeten zijn.

Tegenstanders van ouders (en jeugdigen) aan het Jeugdbeschermingsplein voeren de volgende argumenten aan voor hun standpunt:

- Ouders worden zowel voorafgaande aan de bespreking als na afloop daarvan voldoende betrokken bij de aanpak van de problematiek. Het Jeugdbeschermingsplein neemt slechts een routeringsbeslissing en gaat niet in inhoudelijk in op de wenselijke aanpak van de problematiek. Dat gebeurt later met de ouders en de jeugdigen samen.
- Deelname gaat ten koste van de snelheid van bespreking en dat is nu juist een pluspunt van de huidige manier van werken. Het zou ook een forse extra tijds- en capaciteitsinvestering betekenen voor de deelnemende professionals.
- Het risico bestaat dat ouders alsnog medewerking beloven of de problematiek bagatelliseren waardoor het Jeugdbeschermingsplein kiest voor voortzetting van vrijwillige hulpverlening die dan vervolgens toch weer mislukt.
- Hulpverleners die een jeugdige ter bespreking aanmelden, voelen zich minder vrij om alle zorgen over het gezin vrij te bespreken met de ouders en/of jeugdigen erbij. Dat geldt vooral voor 'onderbuikgevoelens'.

Opvattingen van ouders

De vraag of men had willen deelnemen aan de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein is ook voorgelegd aan de cliënten waarmee de kinderombudsman heeft gesproken. Op één na alle geïnterviewde cliënten gaven aan dat zij persoonlijk bij de bespreking aan het

Jeugdbeschermingsplein aanwezig hadden willen zijn.²⁴ Dat geldt zowel voor de cliënten die zich al dan niet via hun advocaat bij de kinderombudsman hadden aangemeld voor deelname, als voor degenen die door de gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen waren benaderd. De volgende uitspraken die in het kader van de interviews zijn gedaan, spreken in dit verband voor zichzelf.

Uitspraken van ouders over deelname aan het Jeugdbeschermingsplein:

- *“Ik had er wel bij willen zijn om mijn mening mondeling toe te lichten. Dan heb je het idee dat je zeggenschap hebt over je eigen kind.”*
- *“De ouders staan het dichtst bij het kind. Die kun je toch niet monddood maken?”*
- *“We zouden ‘s middags gebeld worden en ik vond het heel raar dat ik thuis zat terwijl ik wist dat daar mensen over je kind aan het praten zijn”.*
- *“Ik heb me niet kunnen verweren tegen partijdige medewerkers die onwaarheden over me vertellen.”*
- *“Je hoort er gewoon bij te zijn. Je mening op papier is zwart-wit. Daar zit geen verhaal achter.”*
- *“Ik vind het raar dat ouders niet aan tafel mogen zitten, want bepaalde zaken kunnen anders worden verwoord dan dat het werkelijk is. Op het moment van bespreking kan er altijd door ouder worden ingehaakt als er dingen niet kloppen.”*
- *“De beslissing die daar genomen is, heeft verstrekkende gevolgen gehad. Ik had mijn verhaal willen toelichten; dan had ik een ander beeld kunnen schetsen.”*
- *“Er is op enig moment een beslissing door het JB-plein genomen waarvan ik pas achteraf hoorde. Ik heb de jeugdbeschermer toen de deur gewezen omdat de melding achter mijn rug om was gegaan”*

²⁴ De ene uitzondering betrof een moeder die zelf had aangestuurd op de melding en die de melding samen met het wijkteam had opgesteld. Zij had alle vertrouwen in de wijkteammedewerker en vond deelname door haarzelf vervolgens overbodig.

Samengevat komen de argumenten van cliënten om te kunnen deelnemen aan het Jeugdbeschermingsplein neer op de stelling (1) dat ouders zeggenschap moeten hebben over hun kind, (2) dat deelname een zuiverder beeld geeft van de werkelijke problematiek en daarmee een betere beslissing oplevert, (3) dat melders partijdig kunnen zijn en (4) dat uitsluiting van deelname de weerstand tegen het vervolgtraject vergroot.

Ervaringen in andere gemeenten en regio's

In de loop van het onderzoek werd steeds duidelijker dat de beleidskeuze van de gemeenten in de regio Rotterdam om ouders en jeugdigen niet uit te nodigen bij het Jeugdbeschermingsplein, afwijkt van de werkwijze van andere Nederlandse gemeenten. Om zicht te krijgen op de ervaringen elders zijn deels telefonisch en deels face-to-face interviews gehouden met betrokkenen in de volgende gemeenten en regio's: Amersfoort, Amsterdam, Barendrecht, Breda, Capelle a/d IJssel, Den Haag, Zuid-Holland Zuid, Haarlemmermeer, Twente, Utrecht en Zaanstreek/Waterland. Bijlage 4 geeft een overzicht van de werkwijze in die delen van Nederland.

Veel gemeenten hebben een vergelijkbaar orgaan als het Jeugdbeschermingsplein in Rotterdam en omstreken. In andere gemeenten nemen lokale teams al dan niet in overleg met ketenpartners de beslissing om de regie over een gezin over te dragen aan een jeugdbeschermingsinstelling en/of een verzoek te doen voor een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming. Los van de gekozen organisatievorm nemen in al die regio's en gemeenten ouders deel aan het besluitvormend (routerings)overleg.

De deelname van kinderen, ook die ouder zijn dan twaalf jaar, wisselt en is vaak een kwestie van maatwerk. Het kan volgens een aantal geïnterviewde contactpersonen heel confronterend zijn om bij zo'n overleg te zijn. Soms wordt er dan voor gekozen om de jeugdige apart te horen.

Het lukt de gemeenten om een jeugdbeschermingsoverleg met ouders binnen één tot twee weken na de melding te organiseren. Doordat ouders (en jeugdigen) aan de bespreking deelnemen, duurt een beschermingsoverleg langer dan de twintig minuten die daar per casus in Rotterdam voor staat. Ongeveer een uur, soms iets meer, is de gangbare besprekingsduur per casus.

De geraadpleegde contactpersonen zijn vrijwel zonder uitzondering zeer positief over het betrekken van ouders bij een jeugdbeschermingsoverleg. Het is volgens hen in overeenstemming met de intentie van de Jeugdwet om de eigen verantwoordelijkheid en zeggenschap van ouders te versterken. Ouders en kinderen vinden het eveneens belangrijk om gehoord te worden. Dat hebben onderzoekers van de kinderombudsman ook zelf van hen

vernomen. Zo heeft een medewerker van de kindombudsman als toehoorder twee bijeenkomsten van de Haagse Jeugdbeschermingstafel bijgewoond. Na afloop van die bijeenkomsten zijn in totaal vijf Haagse ouders en vier jeugdigen geïnterviewd. De ouders en jeugdigen waarmee is gesproken stelden het unaniem erg op prijs dat zij aan de Jeugdbeschermingstafel hun inbreng konden hebben.

De geïnterviewde contactpersonen in andere gemeenten en regio's gaven tevens aan dat het horen van ouders (en kinderen) regelmatig een ander beeld van de problematiek oplevert dan de louter papieren melding: *“Het horen van ouders is echt van belang om een goed beeld te kunnen vormen van de situatie. De ervaring leert dat het verhaal altijd anders is dan vooraf, meestal slechts op basis van schriftelijke verslaglegging, wordt ingeschat.”* Eveneens belangrijk is dat deelname aan het routingoverleg ouders het gevolg geeft serieus genomen te worden: *“Psychologisch voorkom je daarmee antagonisme tussen ouders en autoriteiten”*. Die verminderde weerstand en wantrouwen van ouders tegen overheidsinstanties die niet achter hun rug beslissingen nemen over hun kind, heeft ook positieve effecten voor het verdere hulpverleningstraject. In dat verband zijn de ervaringen in Zuid-Holland Zuid relevant:

Ervaringen in Zuid-Holland Zuid

Hier is men recent overgegaan van een Jeugdbeschermingstafel zonder ouders naar een model met ouders aan tafel. Alle deelnemers aan de beschermingstafel zijn volgens de contactpersoon van de kindombudsman enthousiast over de nieuwe werkwijze, inclusief degenen die eerst sceptisch waren over de deelname van gezinnen. De medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en van de jeugdbeschermingsinstellingen die in het vervolg op de beslissing van de beschermingstafel met het gezin aan de slag gaan, melden dat de weerstand en het wantrouwen bij gezinnen beduidend minder zijn dan toen het gezin nog niet aan de beschermingstafel deelnam: *“Voorheen moest je vechten om medewerking te krijgen”*. Dat kostte vroeger ook veel tijd en energie, zo meldde de contactpersoon van de onderzoekers. De nieuwe werkwijze *“scheelt de raadsonderzoeker en de jeugdbeschermer uiteindelijk tijd”*.

Veel geïnterviewde contactpersonen in andere regio's en gemeenten gaven wel aan dat vooral de jeugdprofessionals die een melding doen in het begin moesten wennen aan de deelname van ouders aan het overleg. Zij ervoeren dat soms als bedreigend. Zo kwam in een evaluatie van de Haagse Jeugdbeschermingstafel naar voren: *“Een groot deel van de melders*

*die wij hebben geïnterviewd laat in de interviews weten dat ze vinden dat ze aan tafel een (te) kleine rol hebben.... Ze geven aan dat met name ouders en kinderen aan het woord worden gelaten en melders daarmee niet de ernst van de situatie kunnen overbrengen”.*²⁵

Een contactpersoon in een andere regio gaf in dat verband aan dat het hulpverleners dwingt om de meldingen vooraf beter met ouders door te spreken: *“De pilot heeft de werkers ertoe gedwongen om open kaart te spelen met de ouders.”*

Opvattingen juridisch en wetenschappelijk deskundigen

Alle juridische en wetenschappelijke deskundigen waarmee de gemeentelijke kinderombudsman heeft gesproken, wijzen de Rotterdamse werkwijze om ouders (en kinderen) niet uit te nodigen aan het Jeugdbeschermingsplein sterk af. Een geïnterviewde hoogleraar Jeugdrecht verwoordde het als volgt: *“Het is in strijd met mensenrechten en het IVRK. Het IVRK zegt dat kinderen bij beslissingen betrokken horen te worden. Ouders horen daarbij want die vertegenwoordigen hun kinderen. De Rotterdamse methode gaat lijnrecht in tegen deze ontwikkeling”*. Het is daarbij niet voldoende om het gezin voorafgaande aan de melding te horen en achteraf de verdere aanpak met de betrokkenen te bespreken. Het gezin heeft het recht om direct te worden gehoord door degenen die de routeringsbeslissing nemen.

Een andere geïnterviewde wetenschapper vroeg zich af hoe je een kind kan beschermen als je je als gemeente *“niet verhoudt tot de ouders. Realiseer je dat je maar een voorbijganger bent. Dat kind gaat verder met de ouders. Wil je het kind beschermen dan moet je je richten tot de ouders, die hebben het gezag!”*

Ook vanuit de noodzakelijke bescherming van persoonsgegevens stellen geraadpleegde deskundigen vraagtekens bij de Rotterdamse werkwijze. Zonder instemming en betrokkenheid van ouders kun je volgens hen niet zomaar persoonlijke informatie over gezinsleden uitwisselen.

5.4 Oordeel en aanbeveling

De Rotterdamse kinderombudsman is positief over de snelheid waarmee meldingen op het Jeugdbeschermingsplein worden behandeld en over de gestructureerde manier waarop het plein casuïstiek bespreekt. In een ander belangrijk opzicht schiet de Rotterdamse aanpak naar de overtuiging van de kinderombudsman echter ernstig tekort. Dat Rotterdam en omliggende gemeenten er destijds bewust voor hebben

²⁵ Sebastiaan van de Boogaard en Maxi Sellering. *“Evaluatie werkwijze jeugdbeschermingstafel gemeente Den Haag; eindrapportage”*, Hiemstra & De Vries, januari 2017.

gekozen om ouders (en kinderen) niet uit te nodigen bij de besprekingen van het Jeugdbeschermingsplein, is onterecht. Rotterdam is in dit opzicht ook een opvallende uitzondering ten opzichte van de rest van het land. Alle gemeenten en regio's waarmee de onderzoekers contact hebben gelegd, betrekken ouders en kinderen wél bij overleg waar beslissingen worden genomen over de toegang tot de jeugdbescherming.

Redenatie van de voorstanders van de huidige opzet van het Jeugdbeschermingsplein

Functionarissen van de gemeente Rotterdam en van enkele omliggende gemeenten gaven aan dat het ontbreken van cliënten bij het Jeugdbeschermingsplein niet impliceert dat zij niet betrokken zijn. Immers, de melding als zodanig dient te worden voorbesproken met gezinnen en melders dienen hun visie in het meldingsformulier aan het Jeugdbeschermingsplein op te nemen. Bovendien, zo is de stelling van gemeentelijke functionarissen, heeft de aangewezen jeugdbeschermingsinstelling snel na de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein een overleg waarbij ouders en kinderen nadrukkelijk eveneens zijn betrokken. Kortom, deelname van ouders heeft volgens deze functionarissen geen toegevoegde waarde.

Oordeel Rotterdamse kinderombudsman

De kinderombudsman stelt daar tegenover dat het uitsluiten van ouders en kinderen bij de bespreking bij het Jeugdbeschermingsplein strijdig is met kinderrechten en met vereisten van behoorlijk overheidsoptreden, en wel vanwege de volgende redenen:

- ***Niet-deelname is strijdig met het IVRK.***

Het ontbreken van ouders en kinderen bij de bespreking staat op gespannen voet met internationale en nationale regelgeving. Zo stelt het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind dat kinderen en ouders die hun kinderen representeren, betrokken worden bij beslissingen die hen aangaan. Het is in dat verband onvoldoende dat melders voorafgaande aan de besluitvorming met gezinnen spreken en dat hetzelfde achteraf door de jeugdbeschermingsinstelling gebeurt als de beslissing om een drangtraject en/of een raadsonderzoek te starten, al is genomen. Cliënten dienen hun visie rechtstreeks aan degenen die de beslissing nemen, kenbaar te kunnen maken.

- ***Niet-deelname staat op gespannen voet met uitgangspunten van de Jeugdwet.***

Zoals in hoofdstuk 2 is aangegeven, dienen jeugdhulpverleners volgens de nieuwe Jeugdwet meer (dan voorheen) rekening te houden met wat kinderen en ouders zelf kunnen en willen doen. Het uiteindelijk doel van dat beleid is het vergroten van de eigen kracht van het kind en het gezin. Het is dan consequent om *met* ouders en kinderen te spreken in plaats van *over* hen.

- ***Deelname leidt tot een vollediger inzicht in de problematiek.***

Ervaringen in gemeenten en regio's waarbij ouders wel betrokken zijn bij besluitvorming aan een jeugdbeschermingstafel leren dat hun directe input regelmatig een ander beeld van de problematiek oplevert dan uit de schriftelijke melding kan worden opgemaakt. Dat geldt zeker als er sprake is van een controverse tussen de hulpverlener die de melding doet en de betrokken ouder(s).

- ***Ouders hebben behoefte aan deelname aan de bespreking op het Jeugdbeschermingsplein.***

De ouders waarmee in het kader van het onderzoek is gesproken hebben nagenoeg unaniem aangegeven deel te willen nemen aan de bespreking op het plein. Het gaat immers om hun kind.

- ***Deelname vermindert de weerstand tegen hulpverlening.***

Wellicht nog belangrijker is dat deelname van ouders aan de bespreking leidt tot verminderde weerstand en wantrouwen tegen overheidsinstanties die niet achter hun rug beslissingen nemen over hun kind. Dat heeft positieve effecten op het verdere hulpverleningstraject. In dat verband zijn de ervaringen met de Jeugdbeschermingstafel in Zuid-Holland Zuid relevant. Daar is gebleken dat hulpverleners in het vervolgtraject gemakkelijker medewerking van gezinnen kregen nadat die zijn gaan deelnemen aan het beschermingsoverleg.

Dit alles neemt niet weg dat het uitnodigen van ouders (en kinderen) aan het Jeugdbeschermingsplein ook complicaties met zich meebrengt. Een complicatie waarop de kinderombudsman van verschillende kanten is geweest, is dat professionals die de melding aan het jeugdbeschermingsoverleg doen, soms moeite zullen hebben om in aanwezigheid van ouders het achterste van hun tong te laten zien. Daar staat volgens de kinderombudsman tegenover dat de zorgen over het gezin hoe dan ook met ouders bespreekbaar gemaakt zullen moeten worden. Aanwezigheid

van ouders bij de bespreking dwingt hulpverleners om open kaart te spelen. Verlegenheid van de hulpverlener mag die openheid niet in de weg staan. Een praktische complicatie voor de deelnemers aan het Jeugdbeschermingsplein is dat bespreking van casuïstiek meer tijd vergt als ouders en kinderen worden gehoord. Daar staat dan wel weer tegenover dat jeugdbeschermers in het vervolgtraject minder tijd en energie nodig zullen hebben om weerstand bij gezinnen te overwinnen.

De kindombudsman meent dat de complicaties niet opwegen tegen de argumenten om ouders wel aan het Jeugdbeschermingsplein uit nodigen. Goede en eerlijke besluitvorming vereist dat *alle* betrokken partijen rechtstreeks worden gehoord. Bovendien vermindert het de weerstand van ouders tegen verdere jeugdbescherming. De veilige ontwikkeling van het kind is daarmee gediend.

De kindombudsman kan zich voorstellen dat de gemeente door middel van een pilot onderzoekt hoe de deelname van ouders (en kinderen) praktisch het beste vorm kan worden gegeven.

Aanbeveling aan de gemeente:

Nodig de betrokken gezinnen, ouders en kinderen, uit voor de bespreking van een melding aan het Jeugdbeschermingsplein en onderzoek door middel van een pilot hoe dat het beste vormgegeven kan worden.

De William Schrikker Stichting onderschrijft deze aanbeveling “*van harte*”. Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond schrijft hierover in zijn wederhoorreactie: “*Het rapport legt dan ook terecht een sterke focus op het versterken van de positie en betrokkenheid van ouders en jeugdigen bij het besluitvormingsproces en ik onderschrijf dat dit in de uitvoering en inrichting van het proces nog onvoldoende is. De keuze voor actieve deelname van ouders aan de JB-tafel ligt daarbij voor de hand en zal hier zeker positief aan kunnen bijdragen*”. Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond waarschuwt er wel voor dat dit geen eenvoudige ingreep is, maar dat dit het totale proces fors zal beïnvloeden.

De Raad voor de Kinderbescherming is nog het meest kritisch over de aanbeveling om ouders fysiek te laten deelnemen aan het Jeugdbeschermingsplein. De Raad ziet als groot risico dat “*het verhaal van de ouders zwaarder weegt dan goed is voor het (besluit over het) kind*”. De Raad is in het algemeen van mening dat het rapport van de kindombudsman een grote nadruk legt op de positie van de ouders en weinig ingaat op de spanning die er kan zijn met de risico’s van kinderen: “*Het gaat over de ouders en niet over de kinderen*”. De kindombudsman verwerpt deze

suggestie. Vanzelfsprekend staat de veiligheid van het kind voorop. De ouders vormen daarbij echter een onmisbare factor. Betrekken van ouders bij de besluitvorming aan het Jeugdbeschermingsplein vermindert hun weerstand tegen verdere hulpverlening. Bovendien zijn hulpverleners slechts *“voorbijgangers”*. Uitzonderingen daargelaten, zijn het de ouders die na de interventies van jeugdprofessionals verder gaan met het kind.

De gemeente Rotterdam heeft aangegeven een pilot met het Jeugdbeschermingsplein te gaan starten met als doel *“te bekijken wat een geschikte manier is om de deelname van ouders en kinderen vorm te geven”*. De kinderombudsman juicht deze pilot toe en zal de verdere ontwikkelingen blijven volgen.

De gemeente heeft in zijn wederhoorreactie wel aangegeven het in een belangrijk opzicht oneens te zijn met de argumentatie van de kinderombudsman om ouders en kinderen uit te nodigen bij het jeugdbeschermingsplein. Volgens de gemeente is de Rotterdamse werkwijze niet strijdig het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Artikel 12 van het IVRK geeft volgens de gemeente aan *“dat kinderen het recht hebben om gehoord te worden in alle aangelegenheden die hen aangaan. Dit krijgt op dit moment reeds invulling, zowel voorafgaand als na de bespreking op het JB-plein”*. Deze stellingname is onjuist. Wil de mening van kinderen en de ouders die hen representeren voldoende op waarde worden geschat dan is het een minimale voorwaarde dat zij rechtstreeks worden gehoord door degenen die aan het Jeugdbeschermingsplein een beslissing nemen. Dat de hulpverlener een melding aan het Jeugdbeschermingsplein vooraf met de cliënt(en) bespreekt, is onvoldoende.

In dit verband verwijst de kinderombudsman ook naar de in paragraaf 5.3 genoemde hoogleraar Jeugdrecht. Ook zij geeft aan dat het in het licht van het IVRK onvoldoende is om het gezin voorafgaande aan de melding te horen en achteraf de verdere aanpak met de betrokkenen te bespreken. Het gezin heeft het recht om direct te worden gehoord door degenen die de routeringsbeslissing nemen.

De analogie met de besluitvorming door de kinderrechtster over een kinderbeschermingsmaatregel dringt zich op. Het is een wezenlijk verschil of de Raad voor de Kinderbescherming voorafgaande aan een rekest aan de kinderrechtster met ouders en kinderen spreekt, of dat die ter zitting rechtstreeks door de kinderrechtster worden gehoord. Aan beide voorwaarden moet zijn voldaan.

Hoofdstuk 6

Het vervolgtraject

6.1 De procedure

Nadat het Jeugdbeschermingsplein een routeringsbeslissing heeft genomen, stelt de gemeente het betrokken gezin daarvan op de hoogte. Dat gebeurt zowel mondeling als schriftelijk. De voorzitter wijst de professional die de jeugdige heeft aangemeld bij het Jeugdbeschermingsplein erop dat deze de betrokkenen mondeling dient te informeren over de uitkomst van de bespreking.

De voorzitter van het Jeugdbeschermingsplein verstuurt verder twee brieven; één aan de ouder en één - in eenvoudiger taal - aan de betrokken jeugdige. De schriftelijke communicatie tussen de voorzitter van het Jeugdbeschermingsplein en het betrokken gezin, is de afgelopen periode aan verandering onderhevig geweest. Sinds december 2016 vermeldt de voorzitter van het Jeugdbeschermingsplein in de brief aan het gezin welke aandachtspunten het plein aan de casusregisseur van de jeugdbeschermingsinstelling heeft meegegeven.²⁶ Voorheen was dat niet het geval.

Naar aanleiding van een bezwaarschrift van een cliënt tegen het gebrek aan informatie door het Jeugdbeschermingsplein, heeft de Algemene Bezwaarschriftencommissie van de gemeente Rotterdam in februari 2017 geadviseerd om de betrokken cliënt alsnog het doorgeleidingsformulier van het Jeugdbeschermingsplein aan de jeugdbeschermingsinstelling te sturen. De gemeente had dat aanvankelijk geweigerd. De Bezwaarschriftencommissie oordeelde dat de cliënt hier op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens wel recht op had. Sinds medio 2017 stuurt het Jeugdbeschermingsplein ook het doorgeleidingsformulier door aan het betrokken gezin.²⁷ In dat doorgeleidingsformulier is de problematiek samengevat en is aangegeven welke zorgen er zijn ten aanzien van de veiligheid van het kind, welke punten aandacht verdienen in het vervolgtraject, en welke partijen bij dat traject betrokken dienen te worden.

²⁶ Reden daarvoor was een uitspraak van de rechtbank Rotterdam naar aanleiding van een bezwaar dat was ingediend tegen een beslissing van het Jeugdbeschermingsplein om een drangtraject in te zetten. Hoewel de rechtbank het bezwaar als zodanig niet ontvankelijk heeft verklaard, plaatste zij wel de kanttekening dat de brief van het Jeugdbeschermingsplein weinig transparant was.

²⁷ Het doorgeleidingsformulier wordt inmiddels bespreekformulier genoemd.

Behalve het betrokken gezin, informeert de voorzitter van het Jeugdbeschermingsplein de jeugdbeschermingsinstelling over de routeringsbeslissing van het plein. Dat gebeurt aan de hand van het bovengenoemde doorgeleidingsformulier.

Hoe de gecertificeerde instellingen het vervolgtraject dienen in te richten en hoe zij daarbij moeten samenwerken met het betrokken wijkteam, is vastgelegd in een samenwerkingsprotocol dat de gemeenten in de regio Rotterdam Rijnmond en de gecertificeerde jeugdbeschermingsinstellingen zijn overeengekomen. De werkwijze van de jeugdbeschermingsinstellingen is verder uitgewerkt in verschillende werkinstructies²⁸.

De duur van een drangtraject is beperkt tot drie maanden met een mogelijke verlenging tot maximaal zes maanden. In de werkinstructies is verder vastgelegd dat de aangewezen jeugdbeschermingsinstelling uiterlijk vijf werkdagen na de beslissing van het Jeugdbeschermingsplein een eerste huisbezoek brengt aan het betrokken gezin. Na uiterlijk tien werkdagen hoort een zogeheten jeugdbeschermingsteam-overleg plaats te vinden, waaraan alle bij het drangtraject betrokken partijen deelnemen. Mede op basis van dat overleg stelt de jeugdbeschermingsmedewerker een gezinsplan op waarin is beschreven wat de doelen en de aanpak van het drangtraject zijn. De instructies schrijven voor dat de jeugdbeschermer en de betrokken medewerker van het wijkteam tijdens het drangtraject nauw samen moeten werken. Zo behoren zij samen het eerste vervolggesprek met het gezin te voeren.

Als de jeugdbeschermer het drangtraject afsluit, draagt hij de regie weer over aan het wijkteam. Volgens de instructies en samenwerkingsafspraken is het wijkteam dan verantwoordelijk voor de verdere begeleiding van het gezin. Als een drangtraject niet het gewenste verloop heeft, dan doet de medewerker van de jeugdbeschermingsinstelling een hermelding aan het Jeugdbeschermingsplein. Het plein beziet vervolgens wat de wenselijke vervolgstappen zijn. In 2016 heeft 24% van de drangtrajecten geleid tot zo'n hermelding.

²⁸ Zie: 'Samenwerkingsprotocol gemeenten en Gecertificeerde Instellingen; Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond' (2016); 'Werkinstructie Inzetten van jeugdhulp en samenwerking tussen wijkteam en GI in het kader van drang en dwang; civiel kader' (2016); 'Werkinstructie drang', Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond (2016).

6.2 De onderzoeksbevindingen

In de vorige paragraaf is beschreven hoe de gang van zaken bij het vervolgetraject volgens de afspraken en instructies zou moeten zijn. De vraag is hoe het vervolgetraject na de beslissing van het Jeugdbeschermingsplein feitelijk verloopt.

Informatie aan het gezin

Wijkteams die een melding hebben gedaan aan het Jeugdbeschermingsplein koppelen de uitslag van de bespreking doorgaans terug aan het gezin. Soms gebeurt dat vanwege de snelheid telefonisch. De geïnterviewde cliënten verwachten zo'n mondelinge terugkoppeling ook.

De onderzoekers hebben ook het oordeel van de geïnterviewde cliënten gevraagd over de schriftelijke informatie die zij hadden gekregen over de beslissing van het Jeugdbeschermingsplein. Hoewel de brief voor hen over het algemeen duidelijk was, gaven verschillende ouders aan de motivering van de routeringsbeslissing te missen en de dreigende toonzetting van de brief niet op prijs te stellen.

De intake door de jeugdbeschermingsinstelling

Niet alle bezochte gebiedsteams voldoen aan de verplichting om binnen vijf werkdagen na de bespreking op het Jeugdbeschermingsplein een eerste huisbezoek bij de cliënt af te leggen. Eén gebiedsteam neemt op de dag van ontvangst van het doorgeleidingsformulier telefonisch contact op met de ouders, maar heeft de eerste twee weken verder geen face-to-face contact. Andere gebiedsteams hebben wel een eerste intakegesprek bij de cliënt thuis. Dat lukt echter niet in alle gevallen binnen de gestelde termijn van vijf dagen. Dat bleek ook uit een aantal cliëntdossiers die de onderzoekers hebben ingezien. Sommige geïnterviewde jeugdbeschermingsmedewerkers plaatsten bij de termijnoverschrijding wel de kanttekening *“dat we hierbij afhankelijk zijn van de beschikbaarheid en bereidheid/motivatie van de cliënt om met ons in gesprek te gaan.”*

Om de termijn van vijf dagen zoveel mogelijk te halen hebben de bezochte gebiedsteams van Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond zogenaamde instroomteams ingericht. Deze instroomteams leggen het eerste contact met het gezin. De medewerkers die daadwerkelijk inhoudelijk aan de slag gaan met het drangtraject, komen pas (veel) later in beeld.²⁹

²⁹ In zijn wederhoorreactie heeft Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond erop gewezen dat het eerste face-to-face contact niet standaard door een medewerker van een instroomteam gebeurt. *“Alleen wanneer er binnen het gebiedsteam onvoldoende ruimte is om de casusregie direct op te pakken, maakt de jeugdbeschermer van het instroomteam een eerste start waaronder het face-to-face contact.”*

De onderzoekers van de kinderombudsman hebben geïnformeerd naar de informatie die de jeugdbeschermingsinstelling bij de intake aan het betrokken gezin verstrekt. De betrokken ouders (en jeugdigen) krijgen bij de intake een mondelinge toelichting op het besluit van het Jeugdbeschermingsplein en mondelinge informatie over het vervolgtraject. Niet alle jeugdbeschermingsteams geven schriftelijke informatie mee over de werkwijze van de jeugdbeschermingsinstelling. Ook mondelinge en/of schriftelijke informatie over de klachtenprocedure en over de mogelijkheid om voor cliëntondersteuning een beroep te doen op het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) wordt niet altijd gegeven. Veel geïnterviewde cliënten zouden dat wel op prijs stellen.

Na uiterlijk tien werkdagen hoort met de ouders en kinderen een zogeheten jeugdbeschermingsteam-overleg plaats te vinden, waaraan alle voor het drangtraject relevante partijen deelnemen, inclusief relevante personen uit het sociale netwerk van het gezin. De geïnterviewde jeugdbeschermers noemen dit de *'teamtafel'*. De termijn van tien dagen voor de teamtafel wordt door het ene jeugdbeschermingsteam beter gehaald dan door het andere. De onderzoekers hebben dit onder meer vastgesteld door per team een aantal cliëntdossiers in te zien.

Samenwerking wijkteam

Zoals eerder is aangegeven schrijven de samenwerkingsafspraken en instructies voor dat de jeugdbeschermers en de betrokken medewerker van het wijkteam tijdens het drangtraject nauw samen dienen werken. Zo behoren zij het intakegesprek met het gezin samen te voeren. Vaak is de praktijk echter anders. De wijkteammedewerker die de melding bij het Jeugdbeschermingsplein heeft gedaan, is lang niet altijd bij het intakegesprek aanwezig. Ook bij het verdere verloop van het drangtraject wisselt de betrokkenheid van het wijkteam volgens de geïnterviewde jeugdbeschermingsmedewerkers sterk. Het komt nogal eens voor dat het wijkteam zich tijdens dat traject volledig terugtrekt met als argument dat de jeugdbeschermingsinstelling de regie over het gezin heeft overgenomen. Verschillende gesprekspartners van de kinderombudsman gaven aan dit zeer onwenselijk te vinden.

Afsluiting van een drangtraject

Zoals eerder is gemeld, verloopt niet elk 'kaal' drangtraject succesvol. In 24% van de gevallen vindt een hermelding plaats aan het Jeugdbeschermingsplein. In de andere gevallen sluit de jeugdbeschermingsinstelling een kaal drangtraject na maximaal drie tot zes maanden af. De bedoeling is dat het

wijkteam de begeleiding en/of monitoring van het gezin dan overneemt. Verschillende geïnterviewden gaven aan dat wijkteams niet altijd zonder meer bereid zijn om de begeleiding weer op zich te nemen, bijvoorbeeld omdat de problematiek nog te complex is en onvoldoende is opgelost, of omdat ook het wijkteam gehouden is aan een afgebakende hulpverleningstermijn die dan inmiddels is verstreken.

6.3 Oordeel en aanbevelingen

Eén van de normen waaraan de Rotterdamse kinderombudsman de uitvoeringspraktijk van de gemeente Rotterdam toetst, is de transparantie van het overheidsoptreden. Vanuit dat perspectief is hij niet te spreken over de aanvankelijke weigering van het Jeugdbeschermingsplein om ouders schriftelijk inzage te geven in de motivering van de routeringsbeslissing en in de aanwijzingen van het plein aan de jeugdbeschermingsinstelling. Dat gezinnen niet welkom zijn aan het Rotterdamse Jeugdbeschermingsplein is volgens de kinderombudsman al onjuist en contraproductief, maar om hen dan achteraf ook nog informatie te onthouden waar zij volgens de Wet bescherming persoonsgegevens recht op hebben, is niet te rechtvaardigen. Gelukkig is deze tekortkoming inmiddels hersteld en krijgen gezinnen nu een afschrift van het formulier waarmee verslag wordt gedaan van de bespreking op het Jeugdbeschermingsplein.

Een tweede punt dat opvalt, is dat het jeugdbeschermingsinstellingen niet altijd lukt om de feitelijke begeleiding van het gezin binnen de afgesproken termijn ter hand te nemen. Dat is een risico voor de continuïteit van de noodzakelijke jeugdzorg. Dit versterkt het argument om ook bij complexe gezins- en jeugdproblematiek de verantwoordelijkheid voor de vrijwillige hulpverlening niet over te dragen aan de jeugdbescherming, maar zoveel mogelijk bij het wijkteam te houden. In hoofdstuk 3 is dat aan de orde geweest.

Niet alleen lukt het niet alle jeugdbeschermingsteam om binnen de afgesproken vijf dagen na de beslissing van het Jeugdbeschermingsplein een eerste contact te hebben met het betrokken gezin, maar een enkel team heeft dan ook geen face-to-face contact, maar spreekt het gezin alleen telefonisch. Dat gaat weliswaar snel, maar het heeft als bezwaar dat daarmee alleen een ouder rechtstreeks wordt geïnformeerd over de verdere aanpak en niet de betrokken jeugdige. Dat laatste staat op gespannen voet met artikel 12 van het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. De kinderombudsman vindt het verder noodzakelijk dat ouders en

jeugdigen te allen tijde zowel schriftelijk, als mondeling worden geïnformeerd over de klachtenprocedure van de jeugdbeschermingsinstelling en over de mogelijkheid om voor cliëntondersteuning een beroep te doen op het AKJ. Dat gebeurt lang niet altijd.

Aanbeveling aan de jeugdbeschermingsinstellingen:

Draag er zorg voor dat het eerste intakegesprek in het kader van een drangtraject altijd face-to-face plaatsvindt met ouder(s) en jeugdige.

Aanbeveling aan de jeugdbeschermingsinstellingen:

Informeer cliënten bij de intake zowel schriftelijk als mondeling over de klachtenprocedure en over het AKJ.

Een laatste belangrijke punt van zorg betreft de betrokkenheid van het wijkteam bij het drangtraject. De samenwerkingsafspraken tussen de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen stellen nadrukkelijk dat het wijkteam aangesloten blijft op het drangtraject. Zo zouden medewerkers van wijkteam en jeugdbeschermingsinstelling het intakegesprek met het gezin gezamenlijk moeten houden. De praktijk is anders. Voor de continuïteit van de hulpverlening en daarmee voor de veilige en gezonde ontwikkeling van het kind is de wisselende betrokkenheid van wijkteams niet wenselijk. Ook onwenselijk is de terughoudendheid van sommige wijkteams om de begeleiding en monitoring van gezinnen over te nemen nadat een 'kaal' drangtraject is afgesloten. Sommige gezinnen hebben nu eenmaal langduriger zorg nodig dan mogelijk is binnen de termijn van drie tot zes maanden dat een drangtraject duurt.

Aanbeveling aan de gemeente:

Zorg dat wijkteams actief betrokken blijven bij het verloop van een drangtraject en na afloop van zo'n traject de begeleiding overnemen.

In de ontvangen wederhoorreacties worden bovengenoemde aanbevelingen onderschreven.

Hoofdstuk 7

Conclusie

In het onderzoek van de Rotterdamse kinderombudsman stonden twee hoofdvragen centraal:

- 1 Hoe wordt in het kader van de Rotterdamse jeugdhulpverlening drang toegepast?
- 2 Hoe verloopt in dat verband het besluitvormingsproces aan het Jeugdbeschermingsplein?

Bij het beantwoorden van beide vragen is onder andere getoetst aan de vereisten van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Het IVRK stelt onder meer dat bij overheidsoptreden het belang van het kind altijd voorop moet staan en dat kinderen en/of hun wettelijke vertegenwoordigers altijd gehoord dienen te worden bij beslissingen die hen aangaan.

Ook dient er voldoende rechtsbescherming te zijn voor betrokkenen, inclusief een behoorlijke klachtenprocedure.

Bij dit onderzoek zijn tenslotte ook de behoorlijkheidsnormen van de gemeentelijke ombudsman leidend geweest. Daarbij is in het bijzonder getoetst of:

- de overheid de grondrechten van burgers respecteert,
- er sprake is van van fair play,
- de overheid voldoende naar de burger luistert,
- de overheid voldoende transparant is, en
- zij voldoende informatie aan de burger verstrekt.

Afgezet tegen deze toetsingscriteria signaleert de kinderombudsman serieuze tekortkomingen, zowel bij de toepassing van drang in het kader van de jeugdhulpverlening als bij het besluitvormingsproces door het Jeugdbeschermingsplein.

7.1 Drang

De kinderombudsman kan zich voorstellen dat er situaties zijn waarin drang wordt toegepast in een laatste poging om gezinnen te stimuleren de problemen op te lossen en de veilige ontwikkeling van het kind te waarborgen. In Rotterdam is er, evenals in veel andere gemeenten, voor gekozen om daarvoor een afzonderlijk drangtraject te organiseren. Een jeugdbeschermingsinstelling neemt dan de regie over het gezin over van het wijkteam.

Zolang de jeugdhulpverleners van wijkteams nog onvoldoende geëquipeerd zijn om gezinnen die zich verzetten tegen jeugdhulpverlening, te stimuleren om die hulp alsnog te aanvaarden, is het volgens de kinderombudsman begrijpelijk om de jeugdhulp over te dragen aan de jeugdbescherming. Immers, medewerkers van jeugdbeschermingsinstellingen hebben in dat opzicht vaak meer expertise dan medewerkers van wijkteams. Op de lange termijn bezien zijn er echter de nodige argumenten die ervoor pleiten om “kale” drangtrajecten onder verantwoordelijkheid van de jeugdbescherming af te bouwen en alle vrijwillige jeugdhulpverlening bij de wijkteams te beleggen; ook als er sprake is van weerstand bij ouders en kinderen. Wijkteams die daartoe nu nog onvoldoende in staat zijn, zullen dan wel de nodige expertise moeten opbouwen. Om een veilige ontwikkeling van het kind te helpen bewerkstelligen, is dat essentieel.

Drang hoeft niet per se als een apart traject te worden georganiseerd. Drang kan ook een attitude of methode zijn die in alle fasen van de jeugdhulpverlening wordt toegepast; zowel door wijkteammedewerkers als medewerkers van jeugdbeschermingsinstellingen. De hulpverlener oefent dan druk op ouders en/of kinderen uit om mee te werken aan noodzakelijk geachte interventies. De kinderombudsman stelt vast dat hulpverleners daarbij nogal eens te ver gaan en dreigementen gebruiken als de betrokkenen onvoldoende meewerken. De kinderombudsman vindt dat ongepast en contraproductief. Er is dan sprake van intimidatie en zeker niet van fair play. Dat is vooral ernstig als er zware ingrepen in het gezin worden toegepast waaraan voorheen een kinderbeschermingsmaatregel ten grondslag lag. Dan zijn fundamentele grondrechten in het geding. De onderzoekers hebben daarvan verschillende voorbeelden gesignaleerd.

Ouders zijn in veel opzichten geen gelijkwaardige partij ten opzichte van jeugdhulpverleners. Bovendien is de gang van zaken rond het Jeugdbeschermingsplein ingewikkeld en voor veel cliënten onduidelijk. Het is dan ook van belang dat zij zich kunnen laten bijstaan. Het Advies- en

Klachtenbureau Jeugdzorg is daarvoor de eerst aangewezen partij. De kinderombudsman is van mening dat hulpverleners gezinnen daar actief op dienen te attenderen. Dat gebeurt nu onvoldoende. Dit geldt ook voor het wijzen op de geldende klachtenprocedures.

Een laatste belangrijk punt van zorg betreft de betrokkenheid van het wijkteam bij het drangtraject. De samenwerkingsafspraken tussen de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen stellen nadrukkelijk dat het wijkteam aangesloten dient te blijven op het drangtraject. Dat gebeurt onvoldoende. Eveneens onwenselijk is de terughoudendheid van sommige wijkteams om de begeleiding en monitoring van gezinnen over te nemen nadat een drangtraject is afgesloten. Sommige gezinnen hebben nu eenmaal langduriger zorg nodig dan mogelijk is binnen de termijn van drie tot zes maanden dat een drangtraject duurt.

7.2 Jeugdbeschermingsplein

Artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind legt de verplichting op om kinderen of hun wettelijke representanten te horen bij beslissingen die hen aangaan. Vanuit dat perspectief schiet de huidige gang van zaken bij de melding aan het Jeugdbeschermingsplein en bij de bespreking op dat plein tekort.

Zo komt het voor dat jeugdhulpverleners ouders wel informeren over het feit van de melding aan het Jeugdbeschermingsplein maar die melding inhoudelijk niet of onvoldoende doorspreken. De betrokkenheid van de jeugdige bij de meldingsprocedure laat helemaal te wensen over.

Nog zwaarder is dat de gemeente ouders en kinderen niet uitnodigt voor de bespreking aan het Jeugdbeschermingsplein. Rotterdam is in dit opzicht een opvallende uitzondering ten opzichte van de rest van het land. Alle gemeenten en regio's waarmee de onderzoekers contact hebben gelegd, betrekken ouders (en kinderen) wél bij overleg waar beslissingen worden genomen over de toegang tot de jeugdbescherming. De kinderombudsman vindt het uitsluiten van ouders (en kinderen) van deelname aan het Jeugdbeschermingsplein in Rotterdam onterecht. Goede en eerlijke besluitvorming vereist dat alle betrokken partijen door het Jeugdbeschermingsplein worden gehoord, in het bijzonder de personen waarop de bespreking betrekking heeft. Een behoorlijke overheid luistert naar de burger en biedt hem gelegenheid zijn visie naar voren te brengen. Bovendien vermindert deelname de weerstand van ouders tegen verdere jeugdbescherming. De veilige ontwikkeling van het kind is daarmee gediend.

Wil de mening van kinderen en de ouders die hen representeren voldoende op waarde worden geschat dan is het een minimale voorwaarde dat zij rechtstreeks worden gehoord door degenen die aan het Jeugdbeschermingsplein een beslissing nemen. Dat de hulpverlener een melding aan het Jeugdbeschermingsplein vooraf met de cliënt(en) bespreekt, is onvoldoende.

7.3 Ontvangen wederhoorreacties op het concept-rapport

De kinderombudsman heeft het concept-rapport met zijn bevindingen eind november 2017 voor wederhoor voorgelegd aan de gemeente Rotterdam en de voor het onderzoek belangrijkste ketenpartners binnen de Rotterdamse jeugdhulpverlening.

De ontvangen reacties hebben geen aanleiding gegeven tot wezenlijke herzieningen van het onderzoeksrapport. Verreweg de meeste aanbevelingen worden onderschreven. Enkele aanbevelingen heeft de kinderombudsman op basis van de ontvangen reacties aangescherpt.

7.4 Aanbevelingen

Op basis van de bovengenoemde conclusies doet de Rotterdamse kinderombudsman de volgende aanbevelingen om de uitvoeringspraktijk te verbeteren:

Aanbeveling 1 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Formuleer een wenselijk en door alle betrokken partijen gedragen lange termijn perspectief voor een transparante verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeentelijke wijkteams en jeugdbeschermingsinstellingen, waarbij de veiligheid van het kind voorop staat.

Aanbeveling 2 aan de gemeente:

Investeer in deskundigheidsbevordering van wijkteams opdat zij ook bij complexe gezinsproblematiek waarbij weerstand bestaat tegen jeugdhulpverlening, invulling kunnen geven aan hun wettelijke taak.

Aanbeveling 3 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Zorg ervoor dat er concrete grenzen worden gesteld bij het uitoefenen van druk op cliënten door jeugdprofessionals en voorkom daarmee dat cliënten zich geïntimideerd voelen. Organiseer daartoe bijvoorbeeld (gezamenlijke) leerbijeenkomsten.

Aanbeveling 4 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Zorg ervoor dat interventies, zoals geforceerde uithuisplaatsingen en contactverboden, die zozeer in het gezins- en persoonlijk leven ingrijpen dat die alleen door tussenkomst van de kinderrechter mogen worden opgelegd, niet in een vrijwillig (drang)kader worden toegepast.

Aanbeveling 5 aan de gemeente:

Bewaak dat professionals een melding aan het Jeugdbeschermingsplein, voordat zij die verzenden, altijd face-to-face inhoudelijk bespreken met zowel ouders als jeugdigen.

Aanbeveling 6 aan de gemeente:

Zorg ervoor dat ouders en jeugdigen ook altijd schriftelijke informatie krijgen over de gang van zaken bij het Jeugdbeschermingsplein en ontwikkel een kindvriendelijke versie van zo'n informatieblad.

Aanbeveling 7 aan de gemeente:

Informeer ouders en jeugdigen zowel mondeling als schriftelijk welke partijen op het Jeugdbeschermingsplein inzage krijgen in de gegevens op het meldingsformulier en meld hen bovendien dat de deelnemende partijen aan het plein gegevens uit hun eigen databestanden over het gezin (kunnen) uitwisselen.

Aanbeveling 8 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen:

Attendeer ouders en jeugdigen actief op de mogelijkheid van ondersteuning door het AKJ en op de klachtenprocedure; niet alleen schriftelijk maar ook mondeling.

Aanbeveling 9 aan de gemeente:

Nodig de betrokken gezinnen, ouders en kinderen, uit voor de bespreking van een melding aan het Jeugdbeschermingsplein en onderzoek door middel van een pilot hoe dat het beste vormgegeven kan worden.

Aanbeveling 10 aan de jeugdbeschermingsinstellingen:

Draag er zorg voor dat het eerste intakegesprek in het kader van een drangtraject altijd face-to-face plaatsvindt met ouder(s) en jeugdige.

Aanbeveling 11 aan de gemeente:

Zorg dat wijkteams actief betrokken blijven bij het verloop van een drangtraject en na afloop van zo'n traject de begeleiding overnemen.

7.5 Tenslotte

De overdracht van de verantwoordelijkheid van de jeugdhulpverlening heeft een grote inspanning van de gemeente Rotterdam gevergd. Daarbij zijn keuzes gemaakt die inmiddels aan een herijking toe zijn. Dat geldt voor de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein en voor de toekomst van drangtrajecten in de jeugdhulpverlening. Dat de gemeente Rotterdam een pilot start om te bezien hoe de deelname van ouders en kinderen aan het Jeugdbeschermingsplein het beste vorm gegeven kan worden, is positief. De vraag of er voor hen “een plekje vrij is”, wordt daarmee positief beantwoord.

Tot slot wil de Rotterdamse kinderombudsman zijn dank uit spreken aan alle mensen waarmee de onderzoekers hebben gesproken. Met hun openhartige informatie hebben zij een belangrijke bijdrage geleverd aan dit rapport.

Bijlage 1

Behoorlijkheidsnormen

De kinderombudsman beoordeelt of de gemeentelijke overheid zich al dan niet behoorlijk heeft gedragen. Bij deze beoordeling maakt hij gebruik van behoorlijkheidsvereisten. Deze behoorlijkheidsnormen voor de overheid bestaan uit 22 regels. De essentie van behoorlijk overheidsoptreden kan worden samengevat in 4 kernwaarden:

- open en duidelijk
- respectvol
- betrokken en oplossingsgericht
- eerlijk en betrouwbaar

Open en duidelijk

1

Transparant

De overheid is in haar handelen open en voorspelbaar, zodat het voor de burger duidelijk is waarom de overheid bepaalde dingen doet.

Transparantie vereist van de overheid een open houding. De overheid zorgt ervoor dat burgers inzicht kunnen hebben in de procedures die tot beslissingen leiden en het hoe en waarom ervan. De overheid zorgt dat haar handelingen getoetst kunnen worden.

2

Goede informatieverstrekking

De overheid zorgt ervoor dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf.

De overheid is verplicht de burger gevraagd en ongevraagd alle informatie te geven over handelingen en besluiten die de belangen van de burger kunnen raken. Zij is daarbij servicegericht en stelt zich actief op om de informatie die van belang is tijdig op eigen initiatief te geven.

3

Luisteren naar de burger

De overheid luistert actief naar de burger, zodat deze zich gehoord en gezien voelt.

De overheid heeft een open oor voor de burger. De overheid hoort wat de burger zegt en ook wat hij niet zegt. Dit betekent dat de overheid de burger serieus neemt en daadwerkelijk geïnteresseerd is in wat hij belangrijk vindt.

4

Goede motivering

De overheid legt haar handelen en haar besluiten duidelijk aan de burger uit. Daarbij geeft zij aan op welke wettelijke bepalingen de handeling of het besluit is gebaseerd, van welke feiten zij is uitgegaan en hoe zij rekening heeft gehouden met de belangen van de burgers. Deze motivering moet voor de burger begrijpelijk zijn.

De overheid motiveert haar besluiten en handelingen steeds goed. Zij handelt niet alleen naar wat haar goed uitkomt of op basis van willekeur. Drie bouwstenen zijn voor een goede motivering van belang: de wettelijke voorschriften, de feiten en belangen en een heldere redenering. De motivering is gericht op het concrete individuele geval en is begrijpelijk voor de ontvanger.

Respectvol

5

Respecteren van grondrechten

De overheid respecteert de grondrechten van haar burgers. Sommige grondrechten bieden waarborgen tegen het optreden van de overheid, zoals:

- het recht op onaantastbaarheid van het lichaam
- het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer
- het huisrecht
- het recht op persoonlijke vrijheid
- het discriminatieverbod.

Andere grondrechten waarborgen juist het actief optreden van de overheid, zoals:

- het recht op onderwijs
- het recht op gezondheid.

Grondrechten zijn neergelegd in de Grondwet en in verdragen zoals het EVRM. Van de overheid mag worden verwacht dat zij deze grondrechten respecteert. Als in de Grondwet of het verdrag is bepaald dat bij wet uitzonderingen op een grondrecht mogelijk zijn, moet de overheid zich

zorgvuldig aan daarvoor geldende criteria en voorschriften houden. Te denken valt aan bepalingen in de Politiewet, het Wetboek van Strafvordering, de Wet bescherming persoonsgegevens en de Algemene wet op het binnentreden.

6

Bevorderen van actieve deelname door de burger

De overheid betreft de burger zoveel mogelijk actief bij haar handelen.

De overheid spant zich in om de burger actief te betrekken bij haar handelen en bij de totstandkoming en de uitvoering van beleid. Als in het besluitvormingsproces de burger een rol heeft, geeft de overheid dit tijdig aan en laat weten welke rol de burger kan vervullen en hoe de participatie is vormgegeven. Ook geeft zij na afloop aan wat er gedaan is met de inbreng van de burger.

7

Fatsoenlijke bejegening

De overheid respecteert de burger, behandelt hem fatsoenlijk en is hulpvaardig.

Medewerkers van overheidsinstanties zijn attent in de contacten met burgers en helpen hen zo goed mogelijk. Zij doen dit op respectvolle wijze en houden daarbij rekening met de persoon van de burger.

8

Fair play

De overheid geeft de burger de mogelijkheid om zijn procedurele kansen te benutten en zorgt daarbij voor een eerlijke gang van zaken.

De overheid heeft een open houding waarbij de burger de gelegenheid krijgt zijn standpunt en daarbij horende feiten naar voren te brengen en te verdedigen en het daaraan tegenovergestelde standpunt te bestrijden (hoor en wederhoor). De overheidsinstantie speelt daarbij open kaart en geeft actief informatie over de procedurele mogelijkheden die de burger kan benutten.

9

Evenredigheid

De overheid kiest om haar doel te bereiken een middel dat niet onnodig ingrijpt in het leven van de burger en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel.

De overheid maakt steeds een afweging of een minder zwaar middel kan worden ingezet voor het doel dat zij wil bereiken. De overheid moet voorkomen dat bepaalde burgers onevenredig nadeel hebben van de maatregelen die de overheid neemt.

10

Bijzondere zorg

De overheid verleent aan personen die onder haar hoede zijn geplaatst de zorg waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen.

De overheid heeft de plicht om goed te zorgen voor personen aan wie zij de fysieke vrijheid of zelfstandigheid heeft ontnomen. Zij is verantwoordelijk voor een goede medische en andere zorgverlening aan deze personen. Het gaat bijvoorbeeld om gedetineerden en jongeren die in gesloten jeugdzorg zijn geplaatst.

Betrokken en oplossingsgericht

11

Maatwerk

De overheid is bereid om in voorkomende gevallen af te wijken van algemeen beleid of voorschriften als dat nodig is om onbedoelde of ongewenste consequenties te voorkomen.

De overheid neemt wet- en regelgeving als uitgangspunt, maar houdt steeds oog voor de specifieke omstandigheden, waar de burger in terecht kan komen. Ook in haar feitelijk handelen zoekt de overheid steeds naar maatregelen en oplossingen die passen bij de specifieke omstandigheden van de individuele burger.

12

Samenwerking

De overheid werkt op eigen initiatief in het belang van de burger met andere (overheids)instanties samen en stuurt de burger niet van het kastje naar de muur.

Een overheidsinstantie verschuilt zich niet achter een beperkte taakstelling, maar neemt steeds zelf het initiatief om samen te werken met andere instanties. De overheid biedt de burger één loket voor zijn vraag of probleem.

13

Coulante opstelling

De overheid stelt zich coulant op als zij fouten heeft gemaakt. Zij heeft oog voor claims die redelijkerwijs gehonoreerd moeten worden en belast de burger niet met onnodige en ingewikkelde bewijsproblemen en procedures.

De overheid is bereid om fouten toe te geven en zo nodig excuses aan te bieden. De overheid benadert schadeclaims van burgers vanuit een coulante opstelling, waarbij wordt gezocht naar mogelijkheden om tot een passende oplossing te komen. Dit geldt ook in gevallen waarin een burger onevenredig is benadeeld door een maatregel die in het algemeen belang is genomen.

14

Voortvarendheid

De overheid handelt zo snel en slagvaardig mogelijk.

De wettelijke termijnen zijn uiterste termijnen. De overheid streeft waar mogelijk kortere termijnen na. Als besluitvorming langer duurt, dan informeert de overheid de burger daarover tijdig. Als er geen termijn genoemd is, handelt de overheid binnen een redelijke – korte – termijn.

15

De-escalatie

De overheid probeert in haar contacten met de burger escalatie te voorkomen of te beperken. Communicatievaardigheden en een oplossingsgerichte houding zijn hierbij essentieel.

Burgers zijn mensen en vertonen menselijk gedrag. De reactie van de overheid op het gedrag van de burger kan een belangrijke rol spelen bij het al dan niet escaleren van een situatie. Van de overheid mag een professionele opstelling worden verwacht, waarbij alles in het werk wordt gesteld om escalatie te voorkomen en te de-escaleren als het toch tot een escalatie komt. Als de burger onredelijk of onwillig is, dan volstaat de overheid met een gepaste escalatie.

Eerlijk en betrouwbaar

16

Integriteit

De overheid handelt integer en gebruikt een bevoegdheid alleen voor het doel waarvoor deze is gegeven.

Burgers mogen verwachten dat de overheid haar taken op een gewetensvolle wijze uitvoert. Van de overheid en haar medewerkers mag verwacht worden dat zij hun positie, hun bevoegdheden, hun tijd en middelen niet misbruiken.

17

Betrouwbaarheid

De overheid handelt binnen het wettelijk kader en eerlijk en oprecht, doet wat zij zegt en geeft gevolg aan rechterlijke uitspraken.

De overheid komt afspraken en toezeggingen na. Als de overheid gerechtvaardigde verwachtingen heeft gewekt bij een burger, moet zij deze ook honoreren. De overheid moet rechterlijke uitspraken voortvarend en nauwgezet opvolgen.

18

Onpartijdigheid

De overheid stelt zich onpartijdig op en handelt zonder vooroordelen.

De overheid wekt bij de burger het vertrouwen dat zij onpartijdig te werk gaat. Dit betekent dat de overheid ook alle schijn van partijdigheid vermijdt.

19

Redelijkheid

De overheid weegt de verschillende belangen tegen elkaar af voordat zij een beslissing neemt. De uitkomst hiervan mag niet onredelijk zijn.

De overheid verzamelt bij haar handelen de relevante feiten en kijkt naar alle omstandigheden. De verzamelde gegevens worden betrokken bij de belangen die op een zorgvuldige wijze tegen elkaar worden afgewogen.

20

Goede voorbereiding

De overheid verzamelt alle informatie die van belang is om een weloverwogen beslissing te nemen.

Dit betekent dat de overheid actief informatie verwerft en deze informatie toetst door middel van wederhoor bij de burger.

21

Goede organisatie

De overheid zorgt ervoor dat haar organisatie en haar administratie de dienstverlening aan de burger ten goede komt. Zij werkt secuur en vermijdt slordigheden. Eventuele fouten worden zo snel mogelijk hersteld.

De overheid richt haar (digitale) administratieve organisatie zo in, dat de continuïteit van het goede functioneren van al haar systemen is gewaarborgd. Dit geldt ook voor de systemen onderling. Zo bewaart de overheid aangeleverde documenten zorgvuldig en verwerkt geleverde informatie doelgericht. Door de overheid verstrekte informatie is waarheidsgetrouw en duidelijk. Dat impliceert ook goede dossiervorming en het soms actief verwerven van informatie. De overheid corrigeert onjuiste informatie en verwijdert overbodige informatie uit al haar systemen.

22

Professionaliteit

De overheid zorgt ervoor dat haar medewerkers volgens hun professionele normen werken. De burger mag van hen bijzondere deskundigheid verwachten.

Medewerkers van de overheid handelen volgens hun professionele normen en richtlijnen. Hun opstelling is in alle situaties gepast en deskundig.

Bijlage 2 Geraadpleegde personen en instanties

Contactpersonen van de gemeente Rotterdam en van Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond ten behoeve van het onderzoek

- Ton Francken, voorzitter Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond
- Eelco Tinga, beleidsadviseur afdeling Jeugd, gemeente Rotterdam
- André van der Pol, gebiedsmanager Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond

Geïnterviewden binnen de centrale gemeentelijke organisatie Rotterdam

- Onno de Zwart, directeur Welzijn, Zorg en Jeugdhulp
- Dorien van den Berg, rayonmanager Noord-Binnen
- Richard Scalzo, hoofd afdeling Jeugd
- Gert-Jan van der Hout, senior beleidsadviseur WMO

Geïnterviewden wijkteams Rotterdam

- Jaron Kant, wijkteamleider Prinsenland, 's Gravenland, Kralingseveer
- Floor Polak, interim wijkteamleider Crooswijk
- Brenda Pijl, wijkteamleider Tarwewijk
- Carin van Rooijen, wijkteamleider Prins Alexander
- JP van Slobbe, teamleider wijkteam IJsselmonde-Noord
- Colin Smulders, teamleider wijkteam Beverwaard
- Maarten Tanis, wijkteamleider Oud-Charlois/Wielewaal
- Fatiha Ataché, medewerker wijkteam Crooswijk
- Ramazan Ulker, medewerker wijkteam Tarwewijk

Geïnterviewden Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond

- Arina Kruithof, bestuurder
- Huub Friele, directeur
- Mariëlle Blok, manager Crisis Interventie Team
- Marjan Frankhuizen, gebiedsmanager Charlois
- Mark Hoogenberg, gebiedsmanager IJsselmonde/Hoogvliet/Pernis
- Annemiek van der Wel, gebiedsmanager Kralingen/Crooswijk/Centrum/ Delfshaven
- Esther Zwaan, gebiedsmanager Alexander
- Daphne Adam, medewerker gebiedsteam IJsselmonde

- Oriana Baloriano, medewerker gebiedsteam Alexander
- Ingrid Blinker, medewerker gebiedsteam Charlois
- Dessa Clarys, medewerker Crisis Interventie Team
- Tamara Hagenaars, medewerker gebiedsteam IJsselmonde
- Carlein Koppejan, medewerker gebiedsteam Kralingen/Crooswijk/Centrum/ Delfshaven
- Wilma de Kruif, medewerker gebiedsteam Delfshaven
- Renate Meijer, medewerker gebiedsteam Kralingen/Crooswijk/Centrum/ Delfshaven
- Melanie Philips, medewerker gebiedsteam Charlois
- Dianne Visker, medewerker gebiedsteam IJsselmonde

Geïnterviewden andere Rotterdamse jeugdbeschermingsinstellingen

- Linda Hansum, clustermanager Leger des Heils, afdeling Jeugdbescherming & Reclassering
- Brenda van den Berg, gebiedsmanager William Schrikker Stichting
- Rianne Boerefijn, gebiedsmanager William Schrikker Stichting
- Esmé van den Ende, gebiedsmanager William Schrikker Stichting
- Melanie van der Gaag, medewerker William Schrikker Stichting
- Miranda Snoek procesregisseur Leger des Heils, afdeling Jeugdbescherming & Reclassering
- Thea Steenbergen, medewerker William Schrikker Stichting

Geïnterviewde Rotterdamse netwerkpartners

- Vier rechters van het jeugdteam van de Rechtbank Rotterdam
- Diana Hopmans, jeugdrechtsadvocaat
- Reinier Feiner, jeugdrechtsadvocaat
- Peter van Eijk, regiodirecteur Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam-Dordrecht
- Peter van Dalen, teamleider adviesteam Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam-Dordrecht
- Anja Bremer, beleidsadviseur civiele jeugdbescherming Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam-Dordrecht
- Jeannette Bakx, medewerker Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond
- Tanja van Marle, medewerker Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond
- Irene Hoevenaars, medewerker Stek Jeugdhulp
- Frances Vermeulen, medewerker Stek Jeugdhulp

- Mieke Janssen, medewerker TriviumLindenhof
- Stephanie Kwakman, medewerker TriviumLindenhof

Geïnterviewde contactpersonen andere gemeenten en regio's

- Gerda Beljaars, voorzitter Jeugdbeschermingsplein Barendrecht/ Albrandswaard/ Ridderkerk
- Margo van der Bruggen, voorzitter KR8-kollektief West Brabant
- Timo van Doremalen, adviseur Jeugdhulp gemeente Zaanstad/ oud-voorzitter Beschermingstafel Zaanstreek-Waterland
- Peter de Goede, (extern) senior beleidsregisseur gemeente Amersfoort
- Idelet Heij, voorzitter Jeugdbeschermingstafel Haaglanden
- John Hersbach, strategisch adviseur Jeugdbescherming regio Amsterdam
- Tanno Klijn, bestuurder Samen Veilig Midden-Nederland
- Bianca Korevaar, voorzitter Jeugdbeschermingsplein Capelle aan den IJssel
- Reggie Lawa, voorzitter Jeugdbeschermingstafel Haaglanden
- Shahina Nazir, senior adviseur Maatschappelijke Ontwikkeling gemeente Enschede
- Drieske Roovers, plv. voorzitter Jeugdbeschermingsplein Barendrecht/ Albrandswaard/Ridderkerk
- Debby Ros, voorzitter Beschermingstafel Haarlemmermeer
- Natasja Schaap, regiocoördinator Veilig Thuis en programmamanager 'Ieder Kind Veilig' (Den Haag)
- Monique van Schie, adviseur Jeugd en Veiligheid, gemeente Haarlemmermeer
- Esther Talsma, voorzitter Beschermingstafel Zaanstreek/Waterland
- Angelique Zoetekauw, strategisch beleidsadviseur Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid

Geïnterviewde vertegenwoordigers andere ombudsmannen

- Bert van Alphen, Jeugdombudsman Den Haag
- Sjoerd De Vries Lentsch, medewerker themaonderzoeken (jeugd)ombudsman Den Haag
- Anne Martien van der Does, gemeentelijke Kinderombudsman Amsterdam
- Dana Plat, onderzoeker Ombudsman Metropool Amsterdam
- Sanna de Ruiter, onderzoeker Ombudsman Metropool Amsterdam
- Merel Baracs, senior beleidsadviseur Nationale Kinderombudsman
- Fleur Wery, senior onderzoeker Nationale Ombudsman

Geïnterviewde wetenschappers

- Mariëlle Bruning, hoogleraar Jeugdrecht Universiteit Leiden
- Ido Weijers, hoogleraar Jeugdrechtspleging en Jeugdbescherming Universiteit Utrecht
- Goos Cardol, projectleider Jeugd, Zuyd Hogeschool
- Joost Huijter, docent en onderzoeker Jeugdrecht en Jeugdbescherming Universiteit Utrecht
- Adri van Montfoort, directeur Van Montfoort
- Denise Verkroost, docent en onderzoeker Instituut voor Privaatrecht Universiteit Leiden

Andere geïnterviewden

- Tina Bakker, LOC Zeggenschap in de Zorg
- Harry van den Bosch, Nederlands Jeugdinstituut
- Desiree van Doremalen, Ouderplatform Rijnmond / Ouderkracht voor het kind
- Ytje Hokwerda, Defence for Children
- Wanda Glebbeek, HBlinq
- Mark Kranenburg, Stichting Advies-/Klachtenbureau Jeugdzorg, Rotterdam
- Arne Theunissen, stichting Odion
- Sonja Toet, autismecentrum 2play

Bijlage 3 Meldingsformulier Jeugdbeschermingsplein

De melding digitaal invullen en als pdf-bijlage mailen
naar: jeugdbeschermingsplein@rotterdam.nl
Bij vragen kunt u contact opnemen met
mw. J. Wiegeraad (secretariaat) tel.: 06 - 22 75 24 28

Wis

Gemeente Rotterdam

Meldformulier Jeugdbeschermingsplein

Privacy

Op de verwerking en uitwisseling van uw gegevens is de
Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing.
Zie Rijksoverheid.nl/persoonsgegevens

Aanmeldingsgegevens

Gegevens aanmelder

voor- en achternaam	<input type="text"/>
organisatie/wijkteam	<input type="text"/>
werk adres	<input type="text"/>
postcode	<input type="text"/>
telefoon	<input type="text"/>
relatie tot het gezin	<input type="text"/>
werkdagen	<input type="text"/>
datum aanmelding	<input type="text"/>
aantal aangemelde jeugdigen	<input type="text"/> <input type="text"/> (voer de gegevens van deze jeugdige(n) in bij Gegevens Jeugdige)

Gegevens gemelde jeugdige(n) (indien meerdere jeugdigen, klik dan op: 'voeg naam toe')

voeg naam toe

voornaam	<input type="text"/>	geslacht	☐ m ☐ v	-
achternaam	<input type="text"/>			
adres	<input type="text"/>			
postcode	<input type="text"/>	woonplaats	<input type="text"/>	
bsn nummer	<input type="text"/>	telefoon	<input type="text"/>	
e-mailadres	<input type="text"/>			
geboortedatum	<input type="text"/> - <input type="text"/> - <input type="text"/>	leeftijd	<input type="text"/>	geboorteplaats <input type="text"/>
verwachte gb datum	<input type="text"/> - <input type="text"/> - <input type="text"/>			
verblijfstatus	<input type="text"/>	☐ OTS ☐ VOTS ☐ Voogdij ☐ JR ☐ Geen		
dagbesteding	☐ school ☐ werk ☐ geen			
school/organisatie	<input type="text"/>			
adres	<input type="text"/>			
postcode	<input type="text"/>	woonplaats	<input type="text"/>	
contactpersoon	<input type="text"/>			
telefoon	<input type="text"/>			

Gegevens ouder(s)

voornaam ouder	<input type="text"/>	geslacht	☐ m ☐ v
achternaam ouder	<input type="text"/>		
bsn nummer	<input type="text"/>		
geboortedatum	<input type="text"/> - <input type="text"/> - <input type="text"/>	gezag	☐ ja ☐ nee
adres	<input type="text"/>		
postcode	<input type="text"/>	woonplaats	<input type="text"/>
telefoon	<input type="text"/>	e-mailadres	<input type="text"/>

voornaam ouder	<input type="text"/>	geslacht	☐ m ☐ v
achternaam ouder	<input type="text"/>		
bsn nummer	<input type="text"/>		
geboortedatum	<input type="text"/> - <input type="text"/> - <input type="text"/>	gezag	☐ ja ☐ nee
adres	<input type="text"/>		
postcode	<input type="text"/>	woonplaats	<input type="text"/>
telefoon	<input type="text"/>	e-mailadres	<input type="text"/>

voornaam stiefouder	<input type="text"/>	geslacht	☐ m ☐ v
achternaam stiefouder	<input type="text"/>		
bsn nummer	<input type="text"/>		
geboortedatum	<input type="text"/> - <input type="text"/> - <input type="text"/>	gezag	☐ ja ☐ nee
adres	<input type="text"/>		
postcode	<input type="text"/>	woonplaats	<input type="text"/>
telefoon	<input type="text"/>	e-mailadres	<input type="text"/>

voornaam stiefouder	<input type="text"/>	geslacht	☐ m ☐ v
achternaam stiefouder	<input type="text"/>		
bsn nummer	<input type="text"/>		
geboortedatum	<input type="text"/> - <input type="text"/> - <input type="text"/>	gezag	☐ ja ☐ nee
adres	<input type="text"/>		
postcode	<input type="text"/>	woonplaats	<input type="text"/>
telefoon	<input type="text"/>	e-mailadres	<input type="text"/>

Indien jeugdige(n) niet bij biologische ouder(s) woont, gegevens opvoeder

voeg naam toe

relatie met jeugdige -

voornaam geboortedatum - -

achternaam

adres

postcode woonplaats

telefoon e-mailadres

bsn nummer

voogdij ja nee

Algemeen *Protocolmelding*

Ja, zwanger en verslaafd Ja, 'brusje' Nee, geen protocolmelding

Reden aanmelding

Zorgen over veiligheid Zorgen over ontwikkeling Zorgen over het zorg traject tot nu

Toelichting

Wat is de toegevoegde waarde van het beoogde jeugdbeschermingstraject?

Wat is de grootste zorg over de jeugdige als er niets verandert?

Gegevens broer/zus (niet gemeld)

naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v
naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v
naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v
naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v
naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v
naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v
naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v
naam broer/zus	<input type="text"/>	geboortedatum	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	-	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	☐ m	☐ v

Beknopte gezinsbeschrijving *(Vul kort in wat je weet)*

huidige gezins- en woonsituatie	<input type="text"/>
gezag situatie	<input type="text"/>
omgangsregeling	<input type="text"/>
beknopte beschrijving gezinsgeschiedenis	<input type="text"/>

Wat is er aan de hand? *(vul zo concreet en feitelijk mogelijk in)*

Huidige situatie	<input type="text"/>
Informatie over ontwikkeling jeugdige(n)	<input type="text"/>

Actuele zorgpunten (bron)	
Actuele sterke punten (bron)	
Hulpverlening(s)geschiedenis (geef een beknopt overzicht van reeds ingezette hulp)	
<input type="button" value="voeg naam toe"/>	
organisatie	<input type="text"/>
soort hulp	<input type="text"/>
periode	<input type="text"/>
contactpersoon	<input type="text"/>
resultaat	<input type="text"/>
<p>Zijn er gegevens uit intelligentie-, psychodiagnostisch- of psychiatrisch onderzoek, verslagen van eerdere hulpverlening?</p> <p>☐ nee</p> <p>☐ ja, namelijk (voeg deze verslagen (niet ouder dan 2 jaar) met toestemming van ouders/jeugdige toe)</p>	
Belangrijke personen uit het netwerk	
<input type="button" value="voeg naam toe"/>	
naam	<input type="text"/>
soort hulp	<input type="text"/>
bijdrage	<input type="text"/>

Beknopte samenvatting of bijlagen (relevante informatie)

Uitkomst risico taxatie

Uitkomst vraaganalyse

Ondersteuningsplan wijkteam

Advies Consultatie Diagnose Team / Zorgbemiddelings Team (indien bekend)

De procedure van de aanmelding bij het Jeugdbeschermingsplein moet door de melder voorafgaand aan de melding besproken worden met de betrokkenen en/of jeugdige 12+

Betrokkene(n)

naam vader

datum

reactie

informatieblad is uitgereikt ja nee melding ontvangen ja nee akkoord met de melding ja nee

naam moeder

datum

reactie

informatieblad is uitgereikt ja nee melding ontvangen ja nee akkoord met de melding ja nee

naam stiefvader

datum

reactie

informatieblad is uitgereikt ja nee melding ontvangen ja nee akkoord met de melding ja nee

naam stiefmoeder

datum

reactie

informatieblad is uitgereikt ja nee melding ontvangen ja nee akkoord met de melding ja nee

Jeugdige(n) vanaf 12 jaar

naam

datum

reactie

informatieblad is uitgereikt ja nee melding ontvangen ja nee akkoord met de melding ja nee

Is er een signaal afgegeven in SISA?

ja nee

Betrokkenen ontvangen de definitieve melding van de melder. Zij kunnen tot 5 werkdagen na ontvangst reageren op de inhoud deze melding. Hun reactie zal worden toegevoegd aan deze melding. Eventuele nagekomen opmerkingen van betrokkenen stuurt de melder na.
- Deze melding wordt door het Jeugdbeschermingsplein geregistreerd in SISA.
- Deze melding kan in overleg met de melder worden doorgeleid naar Veilig Thuis.

Bijlage 4 Toeleiding naar drang en dwang in de jeugdhulp: ervaringen elders

Om zicht te krijgen op de ervaringen buiten de regio Rotterdam Rijnmond met de toeleiding van jeugdigen naar instellingen voor jeugdbescherming en naar de Raad voor de Kinderbescherming zijn deels telefonisch en deels face-to-face interviews gehouden met betrokkenen in de volgende gemeenten/regio's:

Amsterdam

De gemeente Amsterdam heeft geen Jeugdbeschermingsplein of –tafel. Jeugdbescherming regio Amsterdam participeert in de lokale teams. De lokale teams en de Jeugdbescherming bepalen samen of er een raads-onderzoek nodig is of dat het gezin door de gecertificeerde instelling overgenomen wordt in het vrijwillige kader (preventieve jeugdbescherming). Het is mogelijk dat de Raad voor de Kinderbescherming uitgenodigd wordt in het uitvoerdersoverleg waar het gezin en lokale team aanwezig zijn. Lokale teams melden gezinnen waarbij vrijwillige hulpverlening niet het gewenste effect sorteert, rechtstreeks aan bij een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling. Die instelling neemt de casusregie over. Kortom lokale teams hebben geen tussenschakel als een beschermingstafel om gezinnen aan te melden bij de jeugdbescherming. Komt ook de jeugdbeschermingsinstelling niet verder in een vrijwillig kader (preventieve jeugdbescherming), dan verzoekt deze om een raads-onderzoek. Dat doet de instelling rechtstreeks bij de Raad voor de Kinderbescherming, zonder interventie van de gemeente, maar wel in samenspraak met het lokale team.

Ouders en/of jeugdigen zijn volledig betrokken bij alle overleggen waar besluitvorming plaatsvindt over vervolgstappen in de jeugdhulpverlening; zowel bij de lokale teams als bij de jeugdbeschermingsinstelling. Dat is daar vanzelfsprekend.

Breda

Het overleg waarbij Breda en andere West-Brabantse gemeenten de besluitvorming over de toeleiding naar de jeugdjeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming hebben georganiseerd, wordt: 'KR8-kollektief'

genoemd. De gemeente zit dat overleg voor en verder zijn de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg betrokken. Ook de melders worden uitgenodigd, evenals de betrokken ouders en kinderen vanaf 12 jaar. Het kollektief bespreekt een melding binnen een week na ontvangst. Voor zo'n bespreking trekt men een uur uit.

Tijdens de bespreking zijn de melder en de ouders gelijkwaardig. Volgens de contactpersoon in Breda vergt dat *“best veel van de melder voor wat betreft diens competenties”*. Dat neemt niet weg dat het betrekken van ouders en jeugdigen duidelijk meerwaarde heeft: *“Het horen van ouders is echt van belang om een goed beeld te kunnen vormen van de situatie. De ervaring leert dat het verhaal altijd anders is dan vooraf, meestal slechts op basis van schriftelijke verslaglegging, wordt ingeschat. Zo kan het zijn dat de melder een fout heeft gemaakt in het verzoek of dat ouders zo zijn geschrokken van de melding dat zij hulpverlening toch nog in een vrijwillig kader willen aanvaarden.”* Een evaluatie van de KR8-aanpak uit 2015 bevestigt dit.³⁰

Enschede/Twente

Twente heeft drie beschermingsoverleggen, voorgezeten door gemeenten (in Enschede door een wijkteammanager). De inhoudelijke besluitvorming over het inzetten van drang en dwang vindt echter plaats op wijkteam-niveau. Als het er naar uitziet dat vrijwillige hulpverlening geen soelaas biedt, dan organiseert het wijkteam in sommige situaties een Multi-disciplinair Overleg (MDO), waarbij alle relevante partijen aanwezig zijn, inclusief gezin. Het MDO heeft een ad hoc samenstelling, maar wordt altijd voorgezeten door de wijkcoach. De meldende wijkcoach zit erbij, het gezin en de Raad voor de Kinderbescherming. Het MDO maakt precieze afspraken waaraan ouders/kinderen zich moeten houden. Doen ze dat niet, dan volgt automatisch een verzoek tot raadsonderzoek. Ook kan het MDO al direct besluiten dat een raadsonderzoek nodig is. Een verzoek tot raadsonderzoek wordt dan veelal niet meer besproken in het beschermingsoverleg. Indien er geen MDO met de RvdK heeft plaats gevonden, wordt de zaak besproken in een beschermingsoverleg onder leiding van een gemeentelijke vertegenwoordiger (wijkteammanager). Aan dat overleg neemt naast de inbrengende wijkcoach verder alleen de RvdK deel. Sommige gemeenten betrekken ook een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling. In het beschermingsoverleg vindt geen inhoudelijke afweging meer plaats als er eerder een MDO is geweest in aanwezigheid van de RvdK. Beslissingen van het MDO worden 1-op-1 overgenomen. Er wordt alleen gecheckt of het

³⁰ 'Evaluatie KR8-kollektief West-Brabant,' oktober 2015.

verzoek tot onderzoek aan alle vormvereisten voldoet. De ervaringen met de participatie van ouders en kinderen bij het besluitvormend MDO zijn positief.

Haaglanden

In Den Haag is er een Jeugdbeschermingstafel die verzoeken tot raads-onderzoek (VTO) bespreekt. Evenals in Rotterdam, zijn die verzoeken afkomstig van jeugdprofessionals. Bespreking vindt uiterlijk twee weken na ontvangst van zo'n verzoek plaats. Behalve de voorzitter van de Jeugdbeschermingstafel en een administratieve ondersteuner, nemen aan de tafel deel: een medewerker van de Raad voor de Kinderbescherming, de jeugdprofessional die de melding heeft gedaan en ouders en jeugdigen. Laatstgenoemden kunnen zich laten vergezellen door een hulpverlener, een advocaat, familieleden en/of anderen in het sociale netwerk. Deelname van ouders is facultatief, maar de ervaring leert dat zij vrijwel altijd aan tafel verschijnen. Bij afwezigheid wordt contact opgenomen voor een uitleg en wordt, in overleg, een nieuwe bijeenkomst of bijvoorbeeld een huisbezoek afgesproken.

Voor de bespreking aan de jeugdbeschermingstafel trekt men per casus anderhalf uur uit. De mogelijke uitkomsten van een bespreking zijn vergelijkbaar met die in Rotterdam: terugverwijzing naar het vrijwillig kader, onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming (vgl. dwangkader in Rotterdam) en uitgesteld raadsonderzoek (vgl. drangkader in Rotterdam). In Den Haag is vanuit visie en beleid het uitgangspunt *“praten met ouders in plaats van over ouders.”* Het betrekken van jeugdigen is in overeenstemming met de *‘Universele rechten van het kind’*.

Zoveel mogelijk wordt getracht ouders en melder een gelijkwaardige positie te geven tijdens de bespreking. Sommige melders hebben daar moeite mee. Een recent verschenen evaluatie van de Haagse Jeugdbeschermingstafel zegt daarover: *“Een groot deel van de melders die wij hebben geïnterviewd, laat in de interviews weten dat ze vinden dat ze aan tafel een (te) kleine rol hebben (...). Dit deel van de melders vindt dat de rol van de ouders aan tafel te groot is. Ze geven aan dat met name ouders en kinderen aan het woord worden gelaten en melders daarmee niet de ernst van de situatie kunnen overbrengen”*.³¹ De geïnterviewde voorzitters van de Jeugdbeschermingstafel beamen dat melders moeten wennen aan een andere verhouding tijdens het overleg: *“In plaats van een houding van ‘ons kent ons’ en ‘wij*

³¹ Sebastiaan van de Boogaard en Maxi Sellering. *Evaluatie werkwijze jeugdbeschermingstafel gemeente Den Haag; eindrapportage*, Hiemstra & De Vries, januari 2017

weten wat het beste is voor ouders' is er aan de Jeugdbeschermingstafel een meer formele verhouding."

Een medewerker van de kindombudsman Rotterdam heeft als toehoorder twee bijeenkomsten van de Haagse Jeugdbeschermingstafel bijgewoond. Na afloop van die bijeenkomsten zijn in totaal vijf Haagse ouders en vier jeugdigen geïnterviewd. De ouders en jeugdigen waarmee is gesproken, stelden het allemaal erg op prijs dat zij aan de Jeugdbeschermingstafel hun inbreng konden hebben. Tijdens de bijeenkomsten heeft de onderzoeker verder weinig gemerkt van terughoudendheid bij de meldende jeugd-professionals. Zij brachten hun zorgen over de jeugdige zonder merkbare terughoudendheid naar voren.³²

Haarlemmermeer

Evenals in Rotterdam is er in Haarlemmermeer een centraal georganiseerde Jeugdbeschermingstafel, die onder leiding staat van een vertegenwoordiger van de gemeente. Zo'n tafel bestaat behalve de voorzitter en een secretaris uit een consulent van het lokale team, een medewerker van het adviesteam van de Raad voor de Kinderbescherming, een gezinsmanager van de Jeugd bescherming en (tijdelijk) een medewerker van Veilig Thuis. Per casus nemen de melder en het gezin deel. De melder en het gezin kunnen ad hoc ook anderen meenemen. Soms nemen de ouders bijvoorbeeld een advocaat mee. Bespreking van een casus gebeurt in principe binnen een week en vergt ongeveer een uur tot vijf kwartier. Jeugdigen ouder dan 12 jaar zijn er in principe bij, maar dat vergt wel maatwerk. Zo hoeven zij er niet altijd de hele bespreking bij te zijn.

De ervaringen met ouders en kinderen aan tafel zijn positief. Het lukt regelmatig om tijdens de bespreking alsnog een kanteling te bereiken met betrekking tot eventuele weerstand tegen medewerking door het gezin.

Utrecht / Midden Nederland

Gemeenten in deze regio hebben geen centraal georganiseerde jeugd-beschermingstafel waar beslissingen worden genomen over de toeleiding van jeugdigen naar de Raad voor de Kinderbescherming. Indien er ernstige

³² Bij enkele Rotterdamse geïnterviewden bestond het misverstand dat er voorafgaande aan de formele Jeugdbeschermingstafel in Haaglanden een informele voorbespreking zou zijn tussen de voorzitter en de Raad voor de Kinderbescherming zonder ouders. In die voorbespreking zouden zij de wenselijke uitkomst van de formele bespreking aan de Jeugdbeschermingstafel afstemmen. Navraag heeft geleerd dat er *geen sprake* is van zo'n inhoudelijke informele voorbespreking zonder ouders en kinderen.

zorgen over de veiligheid of de ontwikkeling van een jeugdige zijn en de vrijwillige jeugdhulpverlening door een lokaal team (te vergelijken met een Rotterdams wijkteam) sorteert onvoldoende effect, dan is er een getrapte werkwijze. Eerst schakelt het lokale team ondersteunende expertise van een jeugdbeschermingsinstelling in. Als ook dat onvoldoende soelaas biedt, dan organiseert de jeugdbeschermingsinstelling een jeugdbeschermingstafel waaraan ook een medewerker van de Raad voor de Kinderbescherming en het lokaal team deelnemen. Dat gebeurt onder leiding van een technisch voorzitter vanuit de jeugdbeschermingsinstelling. Ouders worden in beginsel altijd uitgenodigd en zijn aanwezig, tenzij er veiligheidsrisico's zijn. Voor wat betreft de deelname van kinderen ouder dan 12 jaar maakt een medewerker van de jeugdbeschermingsinstelling altijd de afweging of deelname niet schadelijk is. Als kinderen niet deelnemen aan de jeugdbeschermingstafel spreekt de medewerker van de jeugdbeschermingsinstelling altijd vooraf met hen.

Bij de besluitvorming wordt het principe '1 x ja = ja' gehanteerd: als één van de deelnemers van de jeugdbeschermingsinstelling of van de Raad voor de Kinderbescherming aan de Jeugdbeschermingstafel van mening is dat de situatie dusdanig onveilig is dat er een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming nodig is, dan gebeurt dat ook.

De Jeugdbeschermingstafel kan ook besluiten dat een onderzoek door de Raad niet nodig is. Daaraan verbindt de tafel strikte voorwaarden. Schending van die voorwaarden leidt direct tot een raadsonderzoek, zonder een nieuwe interventie van de Jeugdbeschermingstafel.

Zaanstreek/Waterland

Deze regio heeft één beschermingstafel voor acht gemeenten. De volgende partijen maken daar deel van uit: een regionale gemeentelijke voorzitter, een administratieve ondersteuner, een vertegenwoordiger van de Raad voor de Kinderbescherming, een gemeentelijk vertegenwoordiger, de melder en ouders en kinderen ouder dan 12 jaar.³³ Per casus is er in totaal een uur besprekingsduur gereserveerd.

Als er kinderen ouder dan twaalf jaar bij zijn, dan krijgen die eerst de gelegenheid om zelf hun verhaal te doen. Daarna verlaten zij vaak het overleg, tenzij de voorzitter de inschatting maakt dat het kind oud genoeg is om erbij te blijven.

Ouders stellen deelname aan het beschermingsoverleg op prijs. De meerwaarde van ouders aan tafel is volgens een contactpersoon in de regio dat

³³ Een vertegenwoordiger van een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling neemt niet standaard deel aan het overleg.

ouders regelmatig alsnog “*door de bocht gaan*” en meewerken aan een vrijwillig traject. Het beschermingsoverleg is in de praktijk daarmee ook een interventie. Een voordeel is bovendien dat je bij een eventuele mismatch tussen de oorspronkelijke hulpverlener en de ouders, beide partijen hoort. en Daarnaast kunnen gelijk afspraken (zwart op wit en ter plekke uitgeprint) worden gemaakt tussen gezin hulpverlener, bijvoorbeeld over het continueren van hulpverlening tijdens een raadsonderzoek. Als professionals na een gesprek met ouders het idee hebben dat niet alles over tafel is gegaan, dan is er na afloop gelegenheid om dat kenbaar te maken. In de praktijk komt het echter maar zelden voor dat aan de beschermingstafel niet alles met ouders besproken kan worden: “*Het is echt een kwestie van durf*”. Een andere contactpersoon in de regio gaf aan dat het voor de professionals aan tafel soms “*minder makkelijk is om even te levelen over de gewenste aanpak als de ouders erbij zijn.*”

De regio Zaanstreek/Waterland heeft ouders en kinderen niet van meet af aan bij het beschermingsoverleg betrokken. Dat is pas sedert november 2015 het geval. Dat is toen gebeurd omdat het ontbreken van het gezin als onbevredigend werd ervaren: “*Als je ouders niet betreft, zet je een fundamentele stap die op lange termijn veel minder goed gaat landen bij het gezin, dat uiteindelijk zonder maatregel toch weer verder moet gaan.*”

Zuid-Holland Zuid

De jeugdhulp-regio Zuid-Holland Zuid is in 2015 gestart met een Jeugd-beschermingstafel zonder ouders en jeugdigen. Destijds is daar bewust voor gekozen omdat de partijen eerst met elkaar ervaring wilden opdoen met dit routeer-overleg. Bij aanvang was wel duidelijk dat op termijn ook ouders en jeugdigen aan de tafel zouden gaan deelnemen. In de loop van 2016 is een beperkte pilot (n=6) gedaan waarbij het gezin wel aan tafel werd uitgenodigd. Omdat zes besprekingen met het gezin te weinig waren om definitief te besluiten tot structurele deelname van het gezin aan de beschermingstafel en één van de partijen nog bezwaar had tegen het betrekken van ouders aan de tafel, is besloten om de pilot in 2017 voort te zetten. Inmiddels hebben in 2017 de nodige besprekingen met ouders en jeugdigen plaatsgevonden en is het de bedoeling om dit de standaard-werkwijze te maken.

Alle deelnemers aan de beschermingstafel zijn volgens de contactpersoon van de gemeentelijke kinderombudsman enthousiast over de nieuwe werkwijze, inclusief de professionals van de partij die eerst sceptisch was over de deelname van gezinnen. Aanvankelijk vonden melders de deelname van de ouders soms wel spannend en bleek dit een drempel om een casus

aan te melden voor de pilot. Inmiddels willen de meeste melders hun melding juist nadrukkelijk met ouders aan tafel bespreken en is daarom de capaciteit van de tafel uitgebreid. De pilot heeft als opbrengst dat niet alleen aan de tafel in openheid wordt gesproken met ouders, maar dat de melders de meldingen ook vooraf beter met ouders doorspreken: *“De pilot dwingt de werkers ertoe om open kaart te spelen met de ouders.”*

De ouders stellen deelname aan de beschermingstafel ook op prijs. Zij vinden het belangrijk om gehoord te worden en om mee te kunnen praten, in plaats van dat er een besluit wordt genomen in een voor hun beleving ‘black box’.

De deelnemers aan de beschermingstafel hebben soms wel de indruk dat de overmacht aan professionals aan de tafel ‘intimiderend’ kan zijn voor ouders en jeugdigen. Afgezien van de voorzitter en een ondersteuner, gaat het om de professional die de jeugdige heeft aangemeld en medewerkers van respectievelijk Veilig Thuis, de Stichting Jeugdteams, een gecertificeerde jeugdbeschermingsinstelling en de Raad voor de Kinderbescherming. Zonodig neemt ook een expert deel, bijvoorbeeld uit de specialistische verslavingszorg. Een bespreking duurt ongeveer een uur.

De medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en de jeugdbeschermingsinstellingen die in het vervolg op de routeer-beslissing van de beschermingstafel met het gezin aan de slag gaan, melden dat de weerstand en het wantrouwen bij gezinnen beduidend minder zijn wanneer ouders aan het gesprek aan de tafel hebben deelgenomen, dan wanneer de beschermingstafel een beslissing heeft genomen zonder ouders erbij: *“Voorheen moest je eerst veel weerstand overwinnen, voordat je medewerking kreeg”*. Dat kostte veel tijd en energie, zo meldde de contactpersoon van de onderzoekers. De nieuwe werkwijze heeft als bijkomend voordeel dat *“het de raadsonderzoeker en de jeugdbeschermer uiteindelijk ook tijd scheelt”*.

Een ander voordeel van deelname van ouders aan de beschermingstafel is dat daardoor regelmatig een ander beeld van de problematiek ontstaat dan louter op basis van het schriftelijke meldingsformulier: *“Vooral bij een vechtscheiding zie je hoe ouders met elkaar omgaan en het belang van het kind uit het oog zijn verloren”*.

Overigens is de deelname van jeugdigen (van 12 jaar en ouder) aan de beschermingstafel nog niet gewoon. Hier wordt voorzichtig mee omgegaan. De melder beoordeelt samen met het gezin of het helpend of juist schadelijk zal zijn voor het kind.

Bijlage 5 Wederhoorreacties op het concept-rapport

De kinderombudsman heeft het concept-rapport met zijn bevindingen eind november 2017 voor wederhoor voorgelegd aan de gemeente Rotterdam en de voor het onderzoek belangrijkste ketenpartners binnen de Rotterdamse jeugdhulpverlening.

Er zijn reacties ontvangen van:

- Gemeente Rotterdam
- Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond
- William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering
- Raad voor de Kinderbescherming, regio Rotterdam-Dordrecht

In deze bijlage zijn de wederhoorreacties integraal opgenomen.

Onderwerp:

Reactie op conceptrapport

Bezoekadres: Het Timmerhuis
Halvemaanpassage 90, Rotterdam
Postadres: Postbus 70014
3000 KS Rotterdam
Internet: rotterdam.nl

Van: college van burgemeester en wethouders

Ons kenmerk: 18bb396

Datum: B&W 23 januari 2018

Retouradres: Postbus 70014, 3000 KS Rotterdam

De gemeentelijke kinderombudsman
Mevrouw mr. A.M. Zwaneveld
Meent 106 (Minervahuis 1, 4e etage)
3011 JR ROTTERDAM

Gemeentelijke Ombudsman

24 JAN 2018

26 JAN. 2018

Dossiernummer:

Geachte mevrouw Zwaneveld,

U heeft onderzoek gedaan naar de toepassing van drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening en naar het besluitvormingsproces aan het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond. Het conceptrapport van dit onderzoek heeft u op 23 november 2017 aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders. In de begeleidende brief verzocht u het college om te reageren op de bevindingen in het rapport en op de voorlopige conclusies en aanbevelingen.

Wij gaan graag op uw verzoek in. We doen dat door eerst een algemene reactie op uw conceptrapport te geven. Daarbij gaan wij in op de bevindingen en voorlopige conclusies van de toegepaste drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening. Daarna reageren wij op de besluitvorming bij het Jeugdbeschermingsplein (JB-plein). Tot slot geven we onze reactie op uw afzonderlijke aanbevelingen.

Algemene reactie

In uw onderzoek stonden twee vragen centraal:

1. Hoe wordt in het kader van de Rotterdamse jeugdhulpverlening drang toegepast?
2. Hoe verloopt in dat verband het besluitvormingsproces aan het Jeugdbeschermingsplein?

Uw algehele conclusie is dat de overdracht van de verantwoordelijkheid van de jeugdhulpverlening naar de gemeente een grote inspanning heeft gevergd. U geeft aan dat daarbij keuzes zijn gemaakt die inmiddels aan herijking toe zijn. Dat geldt voor de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein en voor de toekomst van drangtrajecten in de jeugdhulpverlening.

Naast uw eigen onderzoek is er in 2017 een intern evaluatieonderzoek uitgevoerd door De Vaan Organisatieadvies¹. U heeft dit evaluatieonderzoek op 21 november 2017 van ons ter

¹ Het JB-Plein Rotterdam: klaar voor een volgende fase, De Vaan Organisatieadvies, 14 november 2017

informatie ontvangen. Beide onderzoeken bevatten waardevolle elementen voor de gewenste herijking.

Toepassing van drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening

Bij uw eerste onderzoeksvraag, over de toepassing van drang in de jeugdhulpverlening, herkennen wij het beeld dat u schetst dat drang in Rotterdam op twee manieren voorkomt. Het gaat om een houding of methode om gezinnen te motiveren mee te werken aan de noodzakelijke hulp. Daarnaast komt drang voor als een apart drangtraject dat ingezet wordt na een beslissing hiertoe op het Jeugdbeschermingsplein.

Overwegingen drangtraject

De keuze voor een apart drangtraject is bij de oprichting van de proeftuin 'Drang- en Dwangplein Jeugdbescherming' in 2012 bewust gemaakt. U geeft in uw inleiding aan dat deze keuze gebaseerd zou zijn op een van de doelen van de Jeugdwet, namelijk om de inzet van intensieve en zware kindbeschermingsmaatregelen zoveel mogelijk te voorkomen. Daarnaast is een van de doelen dat het drangtraject de hulpverlening op gang brengt. Dit gebeurt in de hoop dat een duidelijke markering van het begin van een drangtraject gezinnen bewust maakt van het feit dat er een vijf-voor-twaalf-situatie is ontstaan. Bureau Jeugdzorg kende al voor 2012 trajecten waarbij met ouders en kinderen veiligheidsafspraken werden gemaakt. Ouders en kinderen moesten zich hieraan houden, wilde er geen raadmelding volgen. Door een apart drangtraject te organiseren en te benoemen, kan de jeugdbeschermingsinstelling de regie overnemen en hulp inzetten. Op die manier kunnen de medewerkers van de instelling, die getraind zijn in de omgang met complexe casuïstiek en weerstand, ervoor zorgen dat er zo snel mogelijk (weer) een stabiele situatie voor het kind komt.

Wij onderschrijven uw conclusie dat er een landelijke trend is van terugdringing van drangtrajecten onder regie van jeugdbeschermingsinstellingen door wijkteams beter toe te rusten om met weerstand en complexe casuïstiek om te gaan. Zoals u in uw rapport opmerkt, hebben wij een ontwikkeling in gang gezet om de Rotterdamse wijkteams beter toe te rusten om deze taak van de jeugdbeschermingsinstellingen over te nemen. Dat doen we in nauwe samenwerking met de jeugdbeschermingsinstellingen. In de specifieke aanbevelingen komen we hier uitgebreider op terug.

Drang als houding

U heeft ook onderzoek gedaan naar drang als houding of methode. U geeft aan dat een deel van de geïnterviewde cliënten onwenselijke druk heeft ervaren bij deze toepassing van drang. U concludeert dat er in Rotterdam behoorlijke verschillen zijn in de manier waarop medewerkers van wijkteams en jeugdbeschermingsinstellingen zich opstellen. Wij zien echter ook verschillen in hoe ouders deze opstelling ervaren. De scheidslijn tussen drang en het ervaren van oneigenlijke druk is namelijk dun. Als ouders niet willen meewerken aan noodzakelijke hulpverlening benoemt de medewerker daarop feitelijk welke vervolgstap nodig is. Sommige ouders kunnen dit ervaren als intimidatie of dreigement. De mededeling en uitleg van zo'n vervolgstap kunnen ouders al snel als negatief ervaren.

In het vrijwillig kader zijn gezinnen altijd vrij om hulpverlening te weigeren. Als deze weigering echter de veiligheid of de ontwikkeling van het kind in gevaar brengt, is de jeugdprofessional, ook wettelijk gezien, verplicht een vervolgstap te ondernemen. Uiteraard moet de professional zo werken dat cliënten zich niet geïntimideerd en bedreigd voelen. Gezien het bovenstaande zijn dergelijke gevoelens echter niet uit te sluiten, omdat het verstrekken van feitelijke informatie al als intimiderend of bedreigend kan overkomen. Daarbij geldt bij drangtrajecten dat de gebruikelijke rechtsbescherming in het vrijwillig kader van kracht is. Dit betekent dat medewerking vrijwillig is en dat gezinnen gebruik kunnen maken van het klachtrecht van instellingen en eventueel in tweede instantie hun klacht kunnen voorleggen aan de kinderombudsman.

Bijzondere maatregelen

Tot slot signaleert u diverse voorbeelden van bijzondere maatregelen in een vrijwillig of drangkader in Rotterdam. Uiteraard mogen en kunnen wijkteams en jeugdbeschermers geen maatregelen opleggen die zijn voorbehouden aan de kinderrechter. Ter illustratie van de door u genoemde voorbeelden beschrijft u drie casussen. Aan deze casussen koppelt u de constatering dat wijkteams en jeugdbeschermers soms maatregelen opleggen zonder voorafgaande toestemming van de kinderrechter. Voor ons blijkt uit de onderbouwing van de casussen onvoldoende of hierbij daadwerkelijk sprake is van 'opgelegde maatregelen' door wijkteams of jeugdbeschermers.

De manier waarop de casussen zijn beschreven, wekken de indruk dat ze voornamelijk beschreven zijn vanuit het perspectief van ouders, of eventueel hun advocaat. Het is ons niet duidelijk of er verder onderzoek naar deze casussen heeft plaatsgevonden, zoals navraag bij de betrokken wijkteams en jeugdbeschermingsinstellingen. Ook begrijpen we dat in de tweede casus aangifte is gedaan, maar niet gemeld is of er op basis van deze aangifte een onderzoek of rechtszaak loopt, noch wat de eventuele uitkomsten daarvan zijn. Wat betreft de derde casus begrepen we tijdens een eerdere bespreking met uw onderzoeker dat navraag was gedaan bij de betrokken jeugdbeschermingsinstelling. Hierbij heeft de instelling aangegeven dat de geschetste werkwijze geen beleid is, dat er in deze casus sprake was van een overijverige jeugdbeschermers en dat de instelling deze medewerker hierop had aangesproken.

Besluitvorming aan het Jeugdbeschermingsplein

Algemene beeld

Uw tweede onderzoeksvraag gaat over het Jeugdbeschermingsplein (JB-plein). Daar waar het gaat over het overleg aan de Jeugdbeschermingstafel (JB-tafel), dat u in uw onderzoek aanduidt als het Jeugdbeschermingsplein, zijn wij verheugd te lezen dat er veel waardering is voor de werkwijze van het JB-plein. De constatering in uw rapport '*Alles overziende is het oordeel over het functioneren van het Jeugdbeschermingsplein overwegend positief*' vertoont overeenkomsten met de uitkomsten van ons interne evaluatieonderzoek dat uitgevoerd is door De Vaan Organisatieadvies. Uit dit en uw onderzoek blijkt dat respondenten overwegend positief zijn over de snelheid en de systematische wijze van de besluitvorming. Ook zijn ze positief over de brede samenstelling en laagdrempeligheid van het overleg. Uit het onderzoek van De Vaan blijkt dat circa 85% van de jeugdprofessionals het JB-plein beschouwt als een waardevolle schakel in de jeugdbeschermingsketen.

Bijna iedere jeugdprofessional geeft in datzelfde onderzoek aan een collega te adviseren een melding te doen bij het JB-plein als de veiligheid of de ontwikkeling van een kind bedreigd wordt. Hiermee draagt het JB-plein bij aan de veiligheid van kinderen.

Betrokkenheid ouders en kinderen

Een belangrijk deel van uw bevindingen gaat over de betrokkenheid van ouders en kinderen bij het JB-plein. Wij zijn met u van mening dat deze betrokkenheid belangrijk is. Zo moet degene die bij het Jeugdbeschermingsplein een melding doet, deze melding met de ouders bespreken voorafgaand aan de bespreking op het JB-plein. Daarbij krijgen ouders de gelegenheid om hun standpunt kenbaar te maken op het meldingsformulier. Ook zijn ouders en kinderen, volgens de uitgangspunten van de Jeugdwet, betrokken bij de bepaling en de inzet van de noodzakelijke jeugdhulp, doordat zij deel uitmaken van het jeugdbeschermingsteam (JB-team). Dit team wordt gevormd na de bespreking van een melding op het JB-plein. Tegelijkertijd zien wij op basis van de uitkomsten van uw onderzoek en ons eigen evaluatieonderzoek mogelijkheden voor verbetering van de huidige werkwijze voorafgaand en na afloop van de bespreking op het JB-plein. In onze reactie op de aanbevelingen gaan we daar verder op in.

Met het niet uitnodigen van ouders en kinderen voor de bespreking aan de JB-tafel, schiet naar uw overtuiging het JB-plein tekort. Hierbij geeft u aan dat niet-deelname van ouders en kinderen aan de bespreking bij de JB-tafel strijdig zou zijn met het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Deze interpretatie van dit verdrag delen wij niet. Het IVRK geeft nergens aan dat kinderen of ouders verplicht bij een dergelijk overleg aanwezig moeten zijn. Wel geeft artikel 12 van het verdrag aan dat kinderen het recht hebben om gehoord te worden in alle aangelegenheden die hen aangaan. Dit krijgt op dit moment reeds invulling, zowel voorafgaand als na de bespreking op het JB-plein.

Tegelijkertijd komt uit beide onderzoeken het belang naar voren om de betrokkenheid van ouders en kinderen bij de bespreking te vergroten. In beide onderzoeken komen niet alleen mogelijke voordelen, maar ook complicerende factoren naar voren van de aanwezigheid van ouders en kinderen aan de JB-tafel. Dat is de aanleiding om in een pilot te onderzoeken wat een geschikte manier is om de deelname van de betrokken ouders (en kinderen) praktisch het beste vorm te geven. Om te waarborgen dat dit zorgvuldig gebeurt, wordt gekeken hoe ieder kind daadwerkelijk gebruik kan maken van de gelegenheid om zijn mening kenbaar te maken. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd en ontwikkeling van het kind. Het artikel 3 van het IVRK, waarin vastgelegd is dat het belang van het kind bij alle beslissingen een eerste overweging vormt, blijft leidend als de belangrijkste maatstaf voor de werkwijze van het JB-plein.

Fase na bespreking op het JB-plein

Over de fase na de bespreking aan de JB-tafel geeft u aan dat het de jeugdbeschermingsinstellingen niet altijd lukt om de feitelijke begeleiding van het gezin binnen de afgesproken termijn op te nemen. In tegenstelling tot wat uw rapport vermeldt, is het niet het JB-team dat binnen vijf dagen na de beslissing een eerste contact heeft met het gezin, maar de casusregisseur van de jeugdbeschermingsinstelling.

Wij delen uw mening dat het eerste contact met zowel de ouders - of ouder - als het kind altijd face-to-face moet zijn. Dat is opgenomen in de samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten en de jeugdbeschermingsinstellingen.

De vorming van het JB-team en de afspraken tussen de leden van dat team, vragen inzet van alle partijen die van dit team deel uitmaken. Het wijkteam blijft hierbij aangehaakt tijdens het hele traject, ook al is de casusregie ergens anders ondergebracht.

Specifieke aanbevelingen

Hieronder willen wij ingaan op de elf specifieke aanbevelingen.

Aanbeveling 1 aan de gemeente en jeugdbeschermingsinstellingen

Formuleer een wenselijk en door alle betrokken partijen gedragen lange-termijn-perspectief voor een transparante verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeentelijke wijkteams en jeugdbeschermingsinstellingen, waarbij de veiligheid van het kind voorop staat.

Op dit moment vinden er gesprekken plaats tussen de gemeentelijke directies Maatschappelijke Ontwikkeling in de Wijk (MOW) en Jeugd & Onderwijs, en de jeugdbeschermingsinstelling, ook wel de gecertificeerde instelling (GI) Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond (JBRR). In deze gesprekken denken de deelnemers na over een langetermijnvisie over de rollen en verantwoordelijkheden van de wijkteams en de GI. Zoals gezegd, werken we aan versteviging van de wijkteams, waardoor de wijkteams steeds meer de regie overnemen van de GI bij situaties van drang zonder dat gelijktijdig onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming nodig is. MOW benut heel 2018 om deze werkwijze in te voeren. Eveneens in 2018 blijven MOW, Jeugd (waaronder het JB-plein valt) en JBRR verder in gesprek over een gedeelde langetermijnvisie op het gebied van drang.

Aanbeveling 2 aan de gemeente

Investeer in deskundigheidsbevordering van wijkteams opdat zij ook bij complexe gezinsproblematiek waarbij weerstand bestaat tegen jeugdhulpverlening, invulling kunnen geven aan hun wettelijke taak.

MOW wil de wijkteams beter toerusten in hun rol om de hulpverlening in het vrijwillig kader goed te kunnen uitoefenen. MOW voert daarom samen met JBRR de training, scholing en invoering uit. JBRR heeft meerdere interne trainingen, waaronder een speciale training van het crisisinterventieteam (CIT). Daarbij kijkt JBRR welke trainingen aansluiten bij de wijkteams en in welke mate de scholing in gezamenlijkheid kan plaatsvinden. Daarnaast heeft JBRR van de gemeenschappelijke regeling jeugdhulp Rijnmond extra financiën gekregen om de wijkteams te ondersteunen bij vergroting van hun expertise. JBRR heeft al aangegeven hierin graag samen met het wijkteam op te trekken.

Aanbeveling 3 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen

Implementeer een gedragscode voor de jeugdprofessionals die grenzen stelt aan het uitoefenen van drang op cliënten en die voorkomt dat cliënten zich geïntimideerd voelen.

De kinderombudsman stelt dat jeugdbeschermingsinstellingen cliënten vanuit gedeelde zorgen over de veilige ontwikkeling van het kind primair intrinsiek moeten motiveren om aan een hulptraject mee te werken. De gemeente deelt deze mening. Als medewerking van cliënten blijft ontbreken en zorgen onverminderd groot blijven, moet de jeugdprofessional een vervolgstap zetten. De scheidslijn tussen het feitelijk benoemen van de vervolgstap en het uitvoeren van druk is dun, aangezien gevoel nu eenmaal subjectief is. De jeugdprofessional is gehouden aan allerlei gedrags- en beroepscode en valt sinds de invoering van de nieuwe Jeugdwet in 2015 onder het tuchtrecht. Jeugdhulpverleners en jeugdbeschermers die aangesloten zijn bij het beroepsregister Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) moeten zich houden aan de beroepscode voor de jeugd- en gezinsprofessional.² In deze beroepscode staat dat 'de jeugd- en gezinsprofessional met de jeugdige cliënt en/of met diens ouders/opvoeders overlegt om tot overeenstemming/instemming te komen over de hulp- en dienstverlening of andere (wettelijk opgelegde) taken' (artikel G). Daarnaast vermeldt de beroepscode dat 'de jeugd- en gezinsprofessional het gezag en de invloed die hij ten opzichte van cliënt(en) heeft ten positieve aanwendt en deze niet misbruikt en dat hij zich er bewust van is dat de (jeugdige) cliënt mogelijk zeer afhankelijk van hem is' (artikel H). De gemeente kan zich wegens deze reeds bestaande beroepsnormen niet vinden in de aanbeveling om een nieuwe gedragscode in te voeren. Daarnaast komt uit het interne onderzoek van De Vaan Organisatieadvies geen beeld naar voren dat cliënten zich geïntimideerd voelen door de jeugdprofessional.

Aanbeveling 4 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen

Bepaal welke interventies, zoals geforceerde uithuisplaatsingen en contactverboden, zozeer in het gezins- en persoonlijk leven ingrijpen dat die alleen door tussenkomst van de kinderrechter mogen worden toegepast en niet in een vrijwillig of drangkader.

De gemeente onderschrijft dat de in deze aanbeveling genoemde verregaande interventies niet in het vrijwillig kader mogen voorkomen. Gemeente en jeugdbeschermingsinstellingen kunnen deze alleen toepassen op basis van het oordeel van de rechter. De gemeente is zich terdege bewust van het ingrijpende karakter van dergelijke interventies.

Aanbeveling 5 aan de gemeente

Bewaak dat professionals een melding aan het JB-plein, voordat zij die verzenden, altijd face-to-face inhoudelijk bespreken met zowel ouders als jeugdigen.

Voor de bespreking van een melding op het JB-plein, bekijkt de administratieve ondersteuning van het JB-plein of het meldingsformulier volledig is ingevuld. Daarna screenen de voorzitters van het JB-plein de melding op procesmatige en inhoudelijke volledigheid. Als de voorzitter van het JB-plein bij deze screening constateert dat de melding niet besproken is met ouders, dan wordt de melding in de regel niet besproken op de JB-tafel. Uitzonderingen zijn mogelijk als er sprake is van een ernstig en acuut veiligheidsrisico voor het kind of de hulpverlener zelf. De melder moet dit duidelijk en goed onderbouwd aangeven op het meldingsformulier. De voorzitters nemen deze randvoorwaarde voor bespreking mee in de voorlichting die zij geven aan de ketenpartners. Het JB-plein ziet voortaan nog strenger erop toe dat de melding vooraf in een persoonlijk gesprek met ouders en jeugdigen besproken wordt.

² Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW), *Beroepscode voor de jeugd en gezinsprofessional*, Utrecht, december 2017

Aanbeveling 6 aan de gemeente

Zorg dat ouders en jeugdigen ook altijd schriftelijke informatie krijgen over de gang van zaken bij het JB-plein en ontwikkel een kindvriendelijke versie van zo'n informatieblad.

De gemeente neemt het initiatief tot uitreiking van onder meer het informatieblad in eigen hand, en zendt de informatie toe aan ouders en kinderen. Hierbij maakt de gemeente voor kinderen een aparte versie van dit informatieblad die aansluit bij hun belevingswereld.

Aanbeveling 7 aan de gemeente

Informeer ouders en jeugdigen zowel mondeling als schriftelijk welke partijen op het JB-plein inzage krijgen in de gegevens op het meldformulier en meld hen bovendien dat de deelnemende partijen aan het plein gegevens uit hun eigen databestanden over het gezin (kunnen) uitwisselen.

De gemeente ontwikkelt op dit moment een ontvangstbrief en een besprekings- of uitnodigingsbrief, waarbij een aantal documenten wordt opgenomen. Het gaat onder meer om het meldingsformulier en het informatieblad. In deze documenten komt te staan welke partijen deel uitmaken van de JB-tafel en daarnaast bieden de documenten informatie over gegevensuitwisseling tussen partijen. Verder denkt de gemeente na over de manier waarop controle mogelijk is dat melders de ouders en jeugdigen ook mondeling over hun melding inlichten.

Aanbeveling 8 aan de gemeente en de jeugdbeschermingsinstellingen

Wijs ouders en jeugdigen actief op de mogelijkheid van ondersteuning door het AKJ en op de klachtenprocedure; niet alleen schriftelijk maar ook mondeling.

In de huidige brief die ouders krijgen na afloop van de bespreking op het JB-plein, is al de mogelijkheid opgenomen van mogelijke ondersteuning door het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ). Deze mogelijkheid komt ook te staan in de ontvangstbrief en de besprekings- of uitnodigingsbrief.

Daarnaast bewaakt de gemeente dat ouders en jeugdigen ook mondeling deze informatie krijgen.

Aanbeveling 9 aan de gemeente

Nodig de betrokken gezinnen, ouders en kinderen, uit voor de bespreking van een melding aan het JB-plein en onderzoek door middel van een pilot hoe dat het beste vormgegeven kan worden.

De gemeente werkt aan een onderzoekspilot. Doel is te bekijken wat een geschikte manier is om de deelname van ouders en kinderen vorm te geven. Deze pilot vindt plaats van april tot en met juni/juli 2018. De eerste uitwerkingen zijn gestart. Wij informeren u over de uitkomsten van deze pilot.

Aanbeveling 10 aan de jeugdbeschermingsinstellingen

Draag er zorg voor dat het eerste intakegesprek in het kader van een drangtraject altijd face-to-face plaatsvindt met ouder(s) en jeugdige.

Het eerste overleg van het JB-team in het drangtraject vindt altijd face-to-face plaats, in aanwezigheid van ouders en jeugdige.

Aanbeveling 11 aan de gemeente

Zorg dat wijkteams actief betrokken blijven bij het verloop van een drangtraject en na afloop van zo'n traject de begeleiding overnemen.

De gemeente herkent de aanbeveling om te zorgen voor een 'doorlopende zorglijn' bij drangtrajecten. Deze aanbeveling is vastgelegd in de samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten en de jeugdbeschermingsinstellingen en in de hieruit voortkomende werkinstructies. De directies Jeugd & Onderwijs en MOW nemen deze aanbeveling mee in het gesprek met JBRR over de herijking van de werkinstructies.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris

C.M. Sjerps

De burgemeester,

A. Aboutaleb

Gemeentelijke Ombudsman
t.a.v. mevrouw mr. A.M. Zwaneveld
Meent 106 (Minervahuis I)
3011 JR ROTTERDAM

Datum 9 januari 2018
Betreft reactie JBRR op rapport
22/11/2017
Ref.nr 2018.001 AK/SP

Geachte mevrouw Zwaneveld,

Eind november ontving ik uw rapport betreffende *het onderzoek naar de toepassing van drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening en het besluitvormingsproces aan het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond*. Met deze brief wil ik graag reageren op het conceptrapport. In zijn algemeenheid herken en ondersteun ik de conclusies en aanbevelingen die in het rapport worden gedaan. In onderstaande reactie wil ik op enkele onderdelen nog wat aanvullen.

Kanttekeningen

Voorafgaand aan mijn reactie op het rapport wil ik twee kanttekeningen plaatsten: In het rapport wordt steeds gesproken over het JB plein. De oorspronkelijk inrichting van het JB plein proces bestaat uit drie stappen: allereerst de aanmelding, waarbij ouders altijd face-to-face worden geïnformeerd, en de reactie van de ouders bij de melding moet worden meegenomen. Vervolgens de JB tafel, dit betreft het routeringsbesluit waarbij ouders niet betrokken zijn. En tot slot het JB team, bestaande uit een overleg van alle betrokken partijen inclusief de ouders onder voorzitterschap van de casusregisseur van JBRR waarbij het veiligheidsplan wordt ontwikkeld en besproken. Het rapport richt zich vooral op het functioneren van de aanmelding en de JB tafel terwijl het proces nadrukkelijk in samenhang is ontwikkeld. De aanbevelingen om het besluitvormingsproces aan de JB tafel te verbeteren vraagt dan ook een herijking van het gehele proces.

De tweede kanttekening betreft de verwarring over de definities Drang en Dwang. In het rapport wordt onder een drangtraject verstaan de beslissing van het JB plein tot uitvoering van casusregie door de GI zónder onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming. Een dwangtraject is dan een beslissing van de JB tafel waarbij de Raad voor de Kinderbescherming wél start met een beschermingsonderzoek. Hierbij wil ik opmerken dat in beide varianten sprake is van vrijwillige begeleiding. Alleen wanneer de rechter een OTS maatregel oplegt is er sprake van (juridische) dwang. Ik ben er voorstander van de vrijwillige begeleiding waarbij wél sprake is van een Raadsonderzoek bij de GI te beleggen, omdat hier al sprake is van justitiebemoeienis middels het onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming. Het betreft hier echt een laatste

Let op: ons postadres is gewijzigd naar postbusnummer 54054, 3008 JB Rotterdam en ons bezoekadres is gewijzigd naar de Dynamostraat 16, 3083 AK te Rotterdam.

Bestuursondersteuning

Delftseplein 29
3013 AA Rotterdam

T 010 233 00 00
F 010 478 27 22

E info@jbrr.nl
www.jbrr.nl

IBAN NL06INGB0664544002
KVK 24332597

kans om een justitiële maatregel te voorkomen. Wanneer de lokale teams (nog) onvoldoende kennis en expertise hebben óf wanneer gemeenten dit expliciet van ons vragen, zijn we ook bereid de drang zonder raadsonderzoek uit te voeren.

Toepassing drang: toekomstperspectief

De zorg voor veiligheid en bescherming van de meest kwetsbare kinderen en gezinnen in Rotterdam is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit vraagt, zoals u terecht formuleert een door alle betrokken partijen gedragen lange termijn perspectief en een transparante verantwoordelijkheidsverdeling tussen de gemeentelijke wijkteams en de jeugdbeschermingsorganisaties (aanbeveling1). Ik onderschrijf deze aanbeveling dan ook van harte. Daarbij wil ik benadrukken dat er, in het belang van de cliënten, echter altijd ruimte moet zijn voor professioneel maatwerk. We moeten voorkomen dat er een harde slagboom komt te staan tussen de wijkteams en JBRR. Sterker nog, ik zie de noodzaak tot meer samen optrekken, ook wanneer de casusregie bij één van beide partijen is belegd. Ons gezamenlijke doel is te komen tot een goed lopend proces waarbij de veiligheid van de kinderen voorop staat, waarbij we moeten waken voor structuuro oplossingen.

Op pagina 36 geeft u aan: *"In het belang van de veiligheid van het kind is overdracht van de regie van het wijkteam naar de jeugdbescherming, in de huidige omstandigheden in bepaalde gevallen begrijpelijk. Op de lange termijn bezien is het echter zeer wel denkbaar dat, ook bij weerstand van ouders en kinderen tegen hulpverlening, de verantwoordelijkheid voor de vrijwillige hulpverlening volledig bij het wijkteam berust."* Ik ondersteun de visie dat de uitvoering van de vrijwillige casusregie bij complexe problematiek en in gezinnen met weerstand ook door het wijkteam kan worden opgepakt, mits daar voldoende kennis en expertise aanwezig is. Momenteel zijn we daarom ook met de gemeente in gesprek om te bezien hoe JBRR daaraan kan bijdragen. Daarbij is het van groot belang dat professionals van wijkteams en jeugdbescherming te allen tijde de ruimte hebben elkaar te consulteren en te ondersteunen bij de uitvoering van complexe problematiek. Hiermee zorgen we ervoor dat we als keten maximaal inzetten op het vroegtijdig signaleren van onveiligheid en voorkomen we doormodderen en het overschrijden van de grenzen van de vrijwillige begeleiding. Dit vraagt goede samenwerking en vertrouwen tussen de professionals van het wijkteam en de JBRR professionals en continu kennisdelen, naast een transparante verantwoordelijkheidsverdeling en een heldere gedragscode.

Het besluitvormingsproces

Effectieve jeugdzorg, ook in een drang en dwang kader, is alleen mogelijk wanneer ouders, jeugdigen en het netwerk optimaal bij de besluitvorming en begeleiding worden betrokken. Het rapport legt dan ook terecht een sterke focus op het versterken van de positie en betrokkenheid van ouders en jeugdigen bij het besluitvormingsproces en ik onderschrijf dat dit in de uitvoering en inrichting van het proces nog onvoldoende is. De keuze voor actieve deelname van ouders aan de JB tafel ligt daarbij voor de hand en zal hier zeker positief aan kunnen bijdragen. Daarbij moeten we ons realiseren dat dit geen

eenvoudige ingreep is en dat dit het totale proces fors zal beïnvloeden. Dit vraagt bijvoorbeeld een extra investering in tijd en kwaliteit van de lokale professional bij de voorbereiding van de melding, dit zal effect hebben op de doorstroom/ wachtlijsten voor de JB tafel wat mogelijk veiligheidsrisico's met zich draagt en dit vraagt een herbezinning over de functie en inzet van het JB team. Kortom, een zorgvuldige uitwerking, voorbereiding en implementatie met alle partijen is van groot belang. Natuurlijk zal JBRR hieraan graag deelnemen.

Uitvoering van de drangmaatregel

Zicht op de veiligheid van kinderen moet bij de begeleiding in een drangtraject voorop staan. Daarom vind ik het essentieel dat er binnen een week na het besluit van de JB tafel een eerste face-to-face gesprek plaatsvindt zoals u in aanbevelingen formuleert. Binnen JBRR hebben we gesteld dat dit bij voorkeur steeds door de vaste casusregisseurs uit de gebiedsteams dient te gebeuren. In uw rapport geeft u aan dat het eerste (face-to-face) contact standaard door een medewerker van het instroomteam gebeurt en dat dit vaak een telefonisch contact betreft. Dit is niet juist: alleen wanneer er in het gebiedsteam onvoldoende ruimte is om de casusregie direct op te pakken, maakt de jeugdbeschermer van het instroomteam een eerste start waaronder het face-to-face contact. Dit is een van de verbeteracties waarmee JBRR uitvoering geeft aan de terecht gestelde eis om ieder gezin kort na de start persoonlijk te spreken.

Zoals u terecht aangeeft moet het wijkteam, óók als de casusregie wordt uitgevoerd door de jeugdbescherming, actief betrokken blijven bij de uitvoering. Dit gebeurt in de praktijk nog onvoldoende, ook het weer overnemen van de casusregie door het wijkteam na afronding van de begeleiding van de jeugdbescherming loopt vaak nog niet goed. Ik onderschrijf uw aanbevelingen in deze dan ook van harte.

Tot slot

Uw rapport biedt alle organisatie die betrokken zijn bij de besluitvorming en uitvoering van de drang in Rotterdam een inspirerende analyse en waardevolle aanbevelingen waarmee we onze uitvoering en inrichting kunnen verbeteren in het belang van de kinderen en gezinnen met complexe problemen. JBRR gaat hier graag, samen met onze partners en cliënten, mee aan de slag.

Met vriendelijke groet,

Arina Kruithof
Bestuurder

PARTNERS VOOR JEUGD

Postbus 12685
1100 AR Amsterdam

Tel 088 52 60 00 0
Fax 088 52 60 00 1

www.partnersvoorjeugd.nl

William Schrikker

Gemeentelijke Kinderombudsman
t.a.v. mevrouw mr. A.M. Zwaneveld
Minervahuis 1, 4^e etage
Meent 106
3011 JR Rotterdam

Amsterdam, 5 januari 2018

Betreft: bestuurlijke reactie op concept-rapport onderzoek toepassing drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening en het besluitvormingsproces aan het Jeugdbeschermingsplein Rotterdam Rijnmond

Geachte mevrouw Zwaneveld,

Middels deze brief willen wij u, in reactie op uw verzoek, informeren over de zienswijze en suggesties van de William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering (verder: WSS JB&JR) ten aanzien van uw rapportage. Allereerst geven we een overkoepelende reactie en vervolgens zoomen we in op uw aanbevelingen. We willen u laten weten dat we content zijn met uw aandacht voor dit onderwerp en de zorgvuldigheid van uw onderzoek. In de afgelopen 1,5 jaar hebben wij ons binnen de WSS JB&JR ook gebogen over drang, de plaats ervan in het stelsel, de diversiteit aan regionale uitwerkingen en vraagstukken die we er over hebben.

Drang = vrijwillig

Om te beginnen willen we ingaan op de essentie van de vrijwilligheid van drang en de consequenties daarvan. Als regionaal ingebodde, landelijk werkende organisatie ervaren wij een forse diversiteit aan inrichting en uitvoering van wat nu in Nederland 'drang' genoemd wordt. In 2016 en 2017 hebben wij onze visie op en uitvoering van drang aangescherpt. We maken werk van de implementatie en zijn ons ervan bewust dat wij hierin nog stappen te zetten hebben.

Zoals u ook aangeeft in uw rapport (p. 23) is een drangkader niet als afzonderlijke modaliteit in de Jeugdwet benoemd. In de memorie van toelichting wordt genoemd dat de gezinsvoogdijmedewerker kan worden ingezet nog voordat een kindbeschermingsmaatregel is uitgesproken om "ouders, als dan niet met zachte drang, te bewegen tot medewerking aan hulpverlening en op die manier de continuïteit van die hulpverlening te bevorderen". Drang is naar onze mening dan ook geen tussenvariant, maar volledig vrijwillige begeleiding, die kan worden uitgevoerd door de gecertificeerde instelling en evenzeer door de wijkteams. In uw rapport proeven wij een soortgelijk statement en we onderschrijven dat van harte.

De kernopdracht van de transitie is de inrichting van het regionale stelsel van jeugdhulp en, meer specifiek op dit thema en uw onderzoek, de mogelijke herijking hoe binnen deze inrichting de begeleiding van gezinnen (waarover ernstige zorgen over veiligheid en opvoeding zijn) wordt ingericht en uitgevoerd. Hoe wordt, als nog geen sprake is van een kindbeschermingsmaatregel, deze gezinnen de best mogelijke begeleiding geboden? De WSS JB&JR ziet als kernopdracht: het vanuit vrijwilligheid

1

Partners voor Jeugd is een samenwerkingsverband van organisaties die actief zijn in de (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering.

samen met het gezin werken aan veiligheid waarbij zoveel mogelijk continuïteit van zorg wordt geboden. Die vrijwilligheid hebben wij scherp onderstreept en uitgewerkt in houding, vaardigheden en procedures. Tegelijkertijd beseffen we uiteraard dat er ernstige zorgen zijn over de opvoedsituatie van het kind. Vasthoudendheid en helder zijn over zorgen en wat er nodig is voor de veiligheid van het kind, gaan hand in hand met oplossingsgericht samenwerken met ouders. Dat doet een stevig appèl op het vakmanschap van de jeugdzorgwerker van het lokale team of de gecertificeerde instelling. Hoe ingewikkeld het ook is om helder te zijn over de norm van 'goed genoeg' en om moeilijke keuzes voor te leggen aan het gezin, we vinden dat we tot het uiterste moeten gaan om te voorkomen dat ouders dit als 'dreigen' en 'dwang' ervaren. De uitvoering van het vak luistert dan ook heel nauw. Reflecteren op deze uitvoering met collega's én met ouders is van wezenlijk belang om het vakmanschap te verstevigen, respectvol en in partnerschap met ouders te werken, waarbij de rechtsbescherming van ouders niet uit het oog wordt verloren. Ook als de zorgen erg groot zijn.

Verwachtingen rondom drang

Het woord en de geformaliseerde inrichting van een drangtraject door de gecertificeerde instelling kunnen de suggestie wekken dat de professionals van de gecertificeerde instelling die uitvoering geven aan een drangtraject meer bevoegdheden hebben dan de professionals in een wijkteam. Dit is naar ons idee onjuist. Het is en blijft vrijwillige begeleiding. Wel kan het zo zijn dat er op dit moment binnen de gecertificeerde instelling meer expertise aanwezig is voor de begeleiding van deze gezinnen als gevolg van de opgebouwde ervaring voor de begeleiding van deze gezinnen in drangtrajecten en kindbescheringsmaatregelen.

Rollen en verantwoordelijkheden

De diversiteit aan lokale inrichtingen is een feit en een gevolg van de decentralisatie van de jeugdzorg. We zien er de voordelen van mits er volstreekte duidelijkheid is over dat drang vrijwillige begeleiding is en er helderheid is over rollen en verantwoordelijkheden. Regio's maken in de inrichting eigen keuzes. Amsterdam belegt de begeleiding van deze gezinnen met complexe problematiek in het vrijwillig kader bij de gecertificeerde instellingen, vanwege de opgebouwde expertise en een visie op de rol van de lokale teams. In het oosten van het land wordt de gecertificeerde instelling alleen ingezet voor de uitvoering van kindbescheringsmaatregelen. In het midden van het land zien we een sterke rol weggelegd voor consult en advies aan de lokale teams door de gecertificeerde instellingen. En zo zijn er meer voorbeelden. In deze diversiteit werken wij, mits passend binnen de wetgeving, complementair aan de lokale teams en zetten onze expertise in.

Hoe de regionale inrichting dan ook gestalte krijgt, het is van groot belang dat het voor ouders helder is wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft. Ook wij ervaren in Rotterdam en op andere plekken in Nederland dat ouders de gecertificeerde instelling koppelen aan de uitvoering van kindbescheringsmaatregelen (gedwongen kader). Wij begrijpen dat. Als de gecertificeerde instelling, op verzoek van de gemeente en met instemming van de ouders, ook in het vrijwillig kader wordt ingezet, dan dient nadrukkelijk te worden toegelicht dat dit vrijwillige begeleiding is.

Ouders nemen deel aan de besluitvorming aan het Jeugdbeschermingsplein

In onze visie zijn ouders onmisbare partners bij de besluitvorming aan het Jeugdbeschermingsplein en wij delen uw standpunten daarover. De deelname van ouders is noodzakelijk vanwege de vrijwilligheid. Daarnaast vinden en weten wij dat samenwerken mét ouders en praten mét ouders meer kans biedt op succesvolle begeleiding dan praten óver ouders. Dit stelt eisen aan de voorbereiding en uitvoering van de besluitvorming aan van het Jeugdbeschermingsplein. De ouders zijn vooraf goed geïnformeerd (over de zorgen, over de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein, over hun rechten, over keuzes, etc.). Er wordt gecheckt of ouders de informatie goed hebben begrepen. Ouders hebben een belangrijke positie en stem tijdens de bespreking. We zijn het eens met uw conclusies op dit onderwerp.

De aanbevelingen

- 1. Formuleer een wenselijk en door alle betrokken partijen gedragen lange termijn perspectief voor een transparante verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeentelijke wijkteams en jeugdbeschermingsinstellingen, waarbij de veiligheid van het kind voorop staat.*

We ondersteunen deze aanbeveling. Een lange termijn perspectief geeft richting aan de samenwerking en deskundigheidsbevordering. In ons beeld staan bij een mogelijke herijking van keuzes ten aanzien van drang in Rotterdam de principes veiligheid, continuïteit en vrijwilligheid centraal. Versteving van het vakmanschap van de professional en de reflectie met samenwerkingspartners in de uitvoering van drang vinden wij daarbij belangrijk.
- 2. Investeer in deskundigheidsbevordering van wijkteams opdat zij ook bij complexe gezinsproblematiek waarbij weerstand bestaat tegen jeugdhulpverlening, invulling kunnen geven aan hun wettelijke taak.*

We ondersteunen deze aanbeveling. In samenwerking met de wijkteams en Jeugdbescherming Rotterdam willen we onderzoeken hoe wij de deskundigheidsbevordering van de wijkteams kunnen ondersteunen. Ook kan de opgebouwde expertise van de WSS JB&JR worden ingezet voor complexe problematiek in gezinnen waar kinderen en/of ouders een beperking hebben. Dit kan zowel in de uitvoering van drang, als in vormen van 'consult en advies' en opleiding, coaching en consultatie door het Expertisecentrum William Schrikker.
- 3. Implementeer een gedragscode voor jeugdprofessionals die grenzen stelt aan het uitoefenen van drang op cliënten en die voorkomt dat cliënten zich geïntimideerd voelen.*

We ondersteunen deze aanbeveling en willen pleiten voor de organisatie en uitvoering van gezamenlijke leerbijeenkomsten tussen de ketenpartners én met deelname van cliënten of cliëntvertegenwoordigers. Samen reflecteren draagt bij aan het verstevigen van het vakmanschap van de samenwerkende professionals, in het bijzonder het vaardig hanteren van gezag in het vrijwillig kader.
- 4. Bepaal welke interventies, zoals geforceerde uithuisplaatsingen en contactverboden, zozeer in het gezins- en persoonlijk leven ingrijpen dat die alleen door tussenkomst van de kinderrechter mogen worden toegepast en niet in een vrijwillig of drangkader.*

Deze aanbeveling kunnen we niet goed duiden. In onze ogen bieden diverse wettelijke kaders helderheid over wat wel en niet kan binnen het vrijwillig kader.
- 5. Bewaak dat professionals een melding aan het Jeugdbeschermingsplein, voordat zij die verzenden, altijd face-to-face inhoudelijk bespreken met zowel ouders als jeugdigen.*

Deze aanbeveling ondersteunen we en zien we als vanzelfsprekend. Als het echt onmogelijk is, omdat contact niet tot stand komt of afspraken worden geweigerd, dan zal helaas volstaan moeten worden met een schriftelijke uitleg. We hopen echter dat de uitvoering van het gehele proces verbeterd wordt en daarmee dit soort situaties ook beperkt worden tot een minimum.
- 6. Zorg ervoor dat ouders en jeugdigen ook altijd schriftelijke informatie krijgen over de gang van zaken bij het Jeugdbeschermingsplein en ontwikkel een kindvriendelijke versie van zo'n informatieblad.*

Deze aanbeveling ondersteunen we. We willen aanvullen dat we ook graag zien dat er een begrijpelijke versie komt voor ouders met een beperking (die overigens ook nodig is voor ouders die door andere oorzaken taalzwak zijn).
- 7. Informeer ouders en jeugdigen zowel mondeling als schriftelijk welke partijen op het Jeugdbeschermingsplein inzage krijgen in de gegevens op het meldingsformulier en meld hen bovendien dat de deelnemende partijen aan het plein gegevens uit hun eigen databestanden over het gezin (kunnen) uitwisselen.*

We kunnen niet overzien of deze aanbeveling noodzakelijk is, maar vinden het vanzelfsprekend dat de wet- en regelgeving omtrent gegevensuitwisseling wordt gerespecteerd en dat ouders hierover correct worden geïnformeerd.
- 8. Wijs ouders en jeugdigen actief op de mogelijkheid van ondersteuning door het AKJ en op de klachtenprocedure; niet alleen schriftelijk maar ook mondeling.*

Deze aanbeveling ondersteunen we. Zeker de mondelinge toelichting kan verbeterd worden.

9. *Nodig de betrokken gezinnen, ouders en kinderen, uit voor de bespreking van een melding aan het Jeugdbeschermingsplein en onderzoek door middel van een pilot hoe dat het beste vormgegeven kan worden.*
Deze aanbeveling ondersteunen we van harte.
10. *Draag er zorg voor dat het eerste intakegesprek in het kader van een drangtraject altijd face-to-face plaatsvindt met ouder(s) en jeugdige.*
Graag verbreden we deze aanbeveling: niet alleen het eerste gesprek, maar alle gesprekken vinden plaats met de ouders.
11. *Zorg dat wijkteams actief betrokken blijven bij het verloop van een drangtraject en na afloop van zo'n traject de begeleiding overnemen.*
Ook deze aanbeveling ondersteunen we. Wel willen we aantekenen dat dit in de praktijk niet altijd eenvoudig te realiseren is. "Actief betrokken blijven bij" vraagt om bekostiging van de inspanningen van het wijkteam naast de bekostiging van de uitvoering van drang. Het maken van duidelijke afspraken over rollen en verantwoordelijkheden, en over wat nodig is om weer af te schalen naar het wijkteam, is eveneens belangrijk bij het samen optrekken. Daarnaast is soms ook eerst 'herstelwerk' nodig, omdat ouders boos kunnen zijn op de professional van het wijkteam, die het gezin heeft aangemeld bij het Jeugdbeschermingsplein.

Tenslotte nog een klein verzoek. Wilt u in uw rapport de naam "William Schrikker Stichting Jeugdbescherming & Jeugdreclassering" gebruiken? Dat is de naam van onze gecertificeerde instelling.

Uiteraard zijn we bereid om deze reactie nader toe te lichten. We zien uit naar besluitvorming en dragen graag onze steen bij aan de herijking van de uitvoering van drang in de Rotterdamse jeugdhulpverlening ten gunste van ouders en kinderen. Want dat is wat ons drijft!

Met vriendelijke groet,

M.E. Moens
Lid Raad van Bestuur
Partners voor Jeugd
(William Schrikker en De Jeugd- &
Gezinsbeschermers)

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

> Retouradres Postbus 1983 3000 BZ Rotterdam

Gemeentelijke kinderombudsman
T.a.v. mevr. mr. A.M. Zwaneveld

FA_OMB_Onderzoek@ombudsmanrotterdam.nl

Regio Rotterdam-
Dordrecht

Lijnbaan 109
3012 EN Rotterdam
Postbus 1983
3000 BZ Rotterdam
www.kinderbescherming.nl

Contactpersoon
Anja Bremer
T 010 443 11 00

Datum 18 januari 2018
Onderwerp Rapport bevindingen drang en besluitvorming JB-plein

Geachte mevrouw Zwaneveld,

Dank voor uw rapport met de bevindingen en het voorlopige oordeel over de uitvoering van drang en de besluitvorming op het JB-plein van 22 november 2017.

Op 1 december 2017 hebben wij met u en de directieleden van verschillende organisaties erover van gedachten gewisseld. Wijervaarden dit als een zeer constructieve ketenbijeenkomst.

Over uw onderzoeksrapportage wil ik graag het volgende meegeven:

Ouders centraal: Wij lezen door het onderzoek heen, dat het een rapportage is van onderzochte klachten van ouders. Het gaat over ouders, over het gevoel van ouders en over de positie van ouders. Wij vinden, net als u, dat ouders goed in het hele proces van de (jeugd)hulpverlening en de jeugdbescherming moeten worden meegenomen. Echter, er zit bij kinderen, waar het hier om gaat, per definitie een spanning op de regie van de ouders en de risico's voor kinderen. In uw onderzoek komt dit weinig naar voren. Het gaat over de ouders en niet over de kinderen.

Bij de inrichting van het jeugd(beschermings)veld zijn we juist uitgegaan van het belang van het kind en hebben wij rekening gehouden met de genoemde spanning.

Risico's voor kinderen: U dringt aan op fysieke aanwezigheid van ouders bij de routeertafel van het JB-plein. Wij zien daarin risico's voor kinderen, namelijk het risico dat het verhaal van ouders zwaarder weegt dan goed is voor het (besluit over het) kind. Naast de risico's voor de kinderen is er ook een groot risico voor de werking van stelsel. In het rapport "Evaluatie werkwijze jeugdbeschermings-tafel gemeente Den Haag; eindrapportage" van Sebastiaan van de Boogaard en Maxi Sellering, dat u ook voor het Rotterdamse onderzoek heeft gebruikt, staan de risico's voor kinderen en het stelsel (rol van ouders te groot en ernst van de situatie niet goed op tafel, vermijden van de jeugdbeschermingstafel) duidelijk benoemd. Het is om die reden van groot belang om met de pilot "Ouders aan de routeertafel" goed te onderzoeken wat de meerwaarde is voor de kinderen die beschermd moeten worden op casusniveau en op stelselniveau.

Professioneel werken: Tot slot zijn wij het natuurlijk met u eens dat hulpverleners het werk professioneel moeten uitvoeren en macht niet mogen en moeten misbruiken. Tegelijkertijd realiseren wij ons ook dat er ongewild in intensieve of spannende trajecten tussen ouders en hulpverleners beeldvorming of gevoel kan ontstaan over bijvoorbeeld de bejegening van de professional.

Regio Rotterdam-
Dordrecht

Datum
9 januari 2017

Ik dank u nogmaals voor uw rapport en zie uit naar de definitieve versie.

Met vriendelijke groet,

E. S. (Eveline) Schurink
directeur